

Inventering och naturvärdesbedömning av Ätran med dess stränder i Svenljunga kommun

2006

Peter Nolbrant

Framsidas foton

Översta raden: Buttorp område 105, Gullskog område 33

Mellersta raden: Store kile område 40, Ätran vid Assmans utlopp område 34

Nedersta raden: Axelforshed område 47, Yttre Hid område 28

Innehåll

Sammanfattning.....	5
Inledning.....	6
Syfte och uppdrag.....	8
Metod.....	8
Resultat.....	9
Hydrogeomorfologi och strömförhållanden.....	9
Markanvändning, historia och påverkan av natur.....	10
Exempel på unika miljöer och arter.....	12
Kärnområden.....	15
Intressantare biotoper.....	22
Intressantare arter.....	25
Utveckling av naturvärden - förslag till åtgärder.....	34
Kopplingar mellan biologiska naturvärden och hydrogeomorfologi.....	36
Områdesbeskrivningar.....	37
Teckenförklaringar till kartor.....	37
Referenser.....	87
Bilaga. Naturvärdesklassning.....	88

Sammanfattning

Detta är en naturinventering av Ätran i Svenljunga kommun som har gjorts under 2006. Inventeringen ingår i ett större naturvårdsprojekt med namnet ”Restaurering av Ätran” som drivs av Svenljunga kommun och som delfinansieras med lokala naturvårdsmedel. Tyngdpunkten av inventeringen ligger på de strandmiljöer som omger ån. Åfårans längd genom kommunen är ca 9 mil, varav 5 mil har inventerats.

Många, för kommunen, unika miljöer och arter finns i Ätran dalgång.

Ätrans strömmande och forsande sträckor samt sidobäckar är bl a lek- och uppväxtmiljöer för den genetiskt unika Ätranöringen. Kungsfiskare häckar i åns sandiga erosionsbranter. I meandrande avsnitt uppstår mosaiklandskap med våtmarker och korvjöar. Här finns gott om amfibier och ett rikt insektsliv av bl a trollsländor och dykare. Tidigare omgavs Ätran till stor del av hävdade mader. Fortfarande finns vissa områden med hävdade strandängar kvar. Här finns bl a ett rikt fågelliv med tofsvipa, storspov och sydlig gulärta. Längs Ätran finns mer eller mindre sammanhängande större områden med lövmiljöer som består av alridåer, sumpskog och hagmarksträd. Detta är värdefulla miljöer för bl a mindre hackspett. Det fuktiga mikroklimatet tillsammans med god ljusstillgång gör att gamla träd blir mycket värdefulla för lavar. Bland de ovanligare lavarna som hittats kan den hotade blylaven nämnas. Andra sk oceaniska lavar som hittats är västlig njurlav och olivbrun gyttelav. Längs dalgången står en hel del grova hagmarksekar som oftast är under igenväxning och i behov av röjning. Sällsynt finns vissa hagmarker fortfarande kvar med rikare ängsflora av bl a Jungfru Marie nycklar, darrgräs och jungfrulin. Jordarten i dalgången består av isälvssediment och längs vissa sträckor av sand. Stora delar av dessa områden har tidigare varit betade och en intressant värmekrävande sandmarksfauna har troligen funnits i området. Rester av intressanta miljöer finns kvar i sandiga brinkar, betesmarker, grustag och sandiga hyggen. På flera ställen runt Östra Frölunda hittades det rödlistade väddsandbiet *Andrena hattorfiana* vilket indikerar att fler intressanta sandmarksarter kan finnas i området.

En rad olika typer av naturvårdande åtgärder kan göras för att gynna de hotade arter och miljöer som finns i området.

Det bete som sker på naturbetesmarker av olika slag är en mycket viktig naturvårdsåtgärd som sker på fler platser längs ån. Det är viktigt att samarbete sker för att uppmuntra till fortsatt betesdrift och även gärna utöka betet till igenväxande områden som kan restaureras. Fjärilar, humlor och andra vildbin är under stark minskning. Det är därför viktigt att öka blomresursen i landskapet. Förutom hävd behövs områden med sent betespåsläpp eller slåtter så att blomningen hinner utvecklas. Blommande vägrenar bör därför inte slås innan senare hälften av augusti.

Vidkroniga hagmarksekar som vuxit igen behöver röjning för att de värdefulla träden inte ska ta skada.

Att skapa lövdominerade kantzoner mot Ätran och biflöden där det idag finns produktionsskog med barrträd är en enkel åtgärd som samtidigt har många positiva effekter.

Ätran är rensad på död ved och alridåerna är gallrade. Lämpliga öringmiljöer är begränsade till de blockiga strömmande sträckorna av ån. Här har det längs vissa sträckor även skett rensningar av block. Där det är lämpligt bör man åter placera ut block för att förbättra för bl a Ätranöringen. Genom att man låter grövre träd få växa upp och döda träd få ligga kvar i vattnet i Ätran eller biflöden kan man på ett enkelt och billigt sätt både förbättra de strömmande sträckorna och utöka lämpliga öringmiljöer mellan de strömmande sträckorna. För bästa resultat vid åtgärder i vattendrag krävs en helhetssyn på ekologi och hydrogeomorfologi.

Inledning

Unika livsmiljöer

Vattendragen skapar livsmiljöer och ekosystem med speciella växt- och djursamhällen och med många specialiserade arter. Inte bara själva vattendraget med biflöden, utan även de kringliggande markerna som påverkas och formas av vattnet, utgör mycket värdefulla och unika miljöer i landskapet. Här finns ofta arter som inte påträffas på andra platser. Samtidigt tillhör vattendragen generellt en av våra mest misshandlade miljöer vilket leder till utarmning av biologisk mångfald och förlust av produktiva ekosystem. Detta är ett stort globalt problem och även ett problem som finns i Sverige. För att lösa problem och återskapa naturligt fungerande vattensystem krävs en helhetssyn på vattendragen med dess dalgångar, biflöden och avrinningsområde som integrerar kunskap om ekologi och hydrogeomorfologi.

Naturliga processer

Naturen är inte statisk utan i ständig förändring. Det som skapar dynamiken i naturen är olika processer som har pågått under årmiljoner. Arterna har med tiden anpassats till processerna och de olika miljöer som processerna skapar. De naturliga processerna måste alltså finnas i landskapet för att landskapets arter ska kunna fortleva. Dessa processer ser olika ut, har olika ursprung och olika tidsskalor.

En av dessa är de hydrogeomorfologiska processerna som sker i och längs vattendraget. Vattnets framfart och energi skapar t ex meanderbågar som sakta rör sig nedåt i systemet. I det meandrande systemet bildas erosionsbranter i ytterkurvorna och älvvallar i innerkurvorna. Trädstammar faller ner i vattnet och skapar variation och skydd för bl a fisk. Meanderbågar snörs av och bildar korvsjöar som blir stillastående mindre vattensamlingar vilka utnyttjas av bl a amfibier och trollsländor. Systemet gräver sig sakta ner i de finkorniga jordarna som inlandsisen lämnat efter sig. Ett flodplan bildas som svämmas över vid högvattenflöden. De hydrogeologiska processerna skapar alltså en mångfald av miljöer där olika arter blivit anpassade att leva.

En annan tidigare process som lämnat spår efter sig är inlandsisen och dess avsmältning. I Ätrons dalgång har vattnet från inlandsisen runnit fram. Vid iskanten där isälven mynnat har finkorniga material fallit till botten och bildat de mäktiga lager av t ex sand och mo som man kan hitta i Ätrons dalgång. Variation av jordarter längs ån skapar en variation av olika miljöer. I sandiga-moiga områden meandrar ån kraftigt och i områden där berggrunden bestämmer loppet blir Ätran rakare och forsande blockiga partier uppstår.

Slutligen har de processer som människan gett upphov till påverkat ekosystemen. Under flera tusen år har människan bedrivit odling. De senaste tusen åren har denna odling inneburit att stora områden använts som slåttermarker för att få vinterfoder till djuren. Dessutom har ännu större områden använts som betesmarker då djuren gick fritt på utmarken utanför byn. Hävden skapade en variation av miljöer i landskapet och en hög artrikedom. Den gamla traditionella hävden av landskapet upprätthöll en rad processer som var nödvändiga för en stor mängd arter. Många fåglar är beroende av det öppna eller halvöppna mosaiklandskapet. Stora områden med våtmarker och slåttermader gjorde landskapet rikt på våtmarksfåglar och amfibier. Sen slåtter gav möjlighet för många markhäckande fåglar att hinna häcka. Den sena slåttern med efterbete skapade också en artrik flora och stor blomrikedom som i sin tur gav upphov till en stor insektsrikedom. Trots en intensiv hävd fanns det gott om riktigt gamla jätteträd, vilka idag i princip har försvunnit från landskapet. Hävden skapade solexponerade jätteträd av bl a ek som är nödvändiga för en stor mängd vedlevande insekter, lavar mm. Djurens bete och tramp skapade jordblottor som många

marklevande insekter är beroende av. Hävden av landskapet intensifierades efterhand som befolkningen ökade och nådde sin kulmen under 1700- och 1800-talen, vilket säkert på sina platser ledde till en utarmning av ekosystem och biologisk mångfald, då exempelvis skogen avverkades och ersattes av ljunghedar.

Eftersom så många arter är beroende av det hävdade landskapet är troligen processerna som formar det betydligt äldre än människans historia som bonde. Förklaringen till detta kan vara de jätteväxtätare som vandrade på samtliga jordens kontinenter, även i Europa, för över 120 000 år sedan. Här fanns elefanter, noshörning, jättehjortar, stora hjordar med uroxar, vildhästar mm. Dessa djur öppnade upp landskapet. Elefanter bröt ner träd och andra djur följde efter och betade. I Afrika kan vi fortfarande se de processer som dessa djur ger upphov till. En teori är att jätteväxtätarna utrotades när människans jaktteknik utvecklades. Jätteväxtätarnas försvinnande sammanfaller i tiden när den moderna människan efterhand spred sig till nya kontinenter. Den enda kontinent där jätteväxtätarna finns kvar är Afrika som anses vara människans vagga och där djuren därför lyckades anpassa sig till människan och samexistera. Om denna teori stämmer har bonden alltså tagit över rollen som ”nyckelart” från de stora växtätarna och på så sätt upprätthåller bonden processer som skett under många miljoner år.

Processer ur spel

Problemet är att vi idag har satt flera av de naturliga processerna ur spel vilket gör att ekosystemen inte fungerar som tidigare och många arter har idag blivit sällsynta och hotade. Detta gäller främst de många mer specialiserade arterna. Landskapet tas istället över av ett färre antal arter som är generalister.

Vattendragen är oftast kraftigt påverkade genom dammbyggnader, regleringar och årensningar. Detta påverkar i sin tur de naturliga hydrogeomorfologiska processerna. Monokulturer av gran har planterats på vissa platser ända till åkanten. Vid hyggen blir åkanterna instabila och läckaget av näring och partiklar ökar. Dikningar av våtmarker och mader har skett vilket påverkar flöde och vattenkvalitet. Uppodling av åkrar intill vattendragen har gjorts vilket ökar näringsläckaget. Rationalisering av jordbruket har lett till att ängsvegetationen slagits ut genom igenväxning eller gödsling och en allt tidigare slåtter på vallar har gjort att vissa fågelarter inte kan häcka.

Naturvårdsstrategi

De områden där det fortfarande finns arter som är specialiserade och där viktiga processer upprätthålls är därför viktiga att identifiera. I de delar av landskapet där det finns större områden eller ansamlingar av många småområden med hotade arter bör det vara störst chans att dessa arter ska ha möjlighet att fortleva. Genom att identifiera kärnområden för vissa arter, ekosystem eller processer kan man få en vägledning om hur man ska kunna bevara dessa hotade arter, samhällen och ekosystem och var man bör göra de största ansträngningarna.

I naturvårdsarbete behövs både ett artperspektiv, samhällsperspektiv och ett landskapsperspektiv. Kunskapen om arter och växt-/djursamhällen behövs för att förstå historia och processer i landskapet. Kunskap om arterna behövs också för att identifiera ”hot spots” för biologisk mångfald och för att kunna bevara hotade arter. Ofta kan man använda sk ”signalarter” för att identifiera särskilt skyddsvärda miljöer och områden. Signalarter kan man hitta inom många organismgrupper som fåglar, fiskar, amfibier, insekter, musslor, snäckor, lavar, mossor och svampar. Trots skydd och naturvårdande insatser löper små isolerade populationer ändå stor risk att dö ut med tiden. De isolerade populationerna påverkas mycket av hur det omgivande landskapet ser ut och vilka möjligheter som finns för individerna att sprida sig mellan olika delpopulationer. Förutom artperspektivet behövs därför också ett

landskapsperspektiv där man ställer sig vissa frågor. Vilka arter, miljöer eller processer i landskapet är särskilt intressanta? Var finns ansamlingar av skyddsvärda arter och miljöer? Hur kan man öka möjligheten till spridning av arter mellan lämpliga miljöer? Hur sköter man landskapet runt områden med skyddsvärda arter för att gynna dessa arter?

Syfte och uppdrag

Syftet har varit att:

peka ut områden med höga naturvärden samt göra naturvärdesbedömningar av dessa områden, främst längs Ätrans stränder, men även av vissa delar av själva ån som t ex forsande eller strömmande partier.

ge en helhetsbild av naturvärden längs ån samt att koppla naturvärden till processer i landskapet.

lyfta fram miljöer/strukturer och arter som är särskilt intressanta i området.

föreslå åtgärder för att bevara eller utveckla naturvärden.

Uppdraget har gällt Ätran inom Svenljunga kommun. Arbetet har gjorts på uppdrag av kommunbiolog Solveig Svensson, Svenljunga kommun och är delfinansierat av lokala naturvårdsmedel. Inventeringen ingår som en del av projektet "Restaurering av Ätran". Inom detta övergripande projekt har även "Hydrogeomorfologisk inventering av Ätran mellan Sexdrega och Svenljunga samhälle" gjorts av Envicarta Naturgeografisk konsult (Kling 2006).

Metod

Inventering av naturvärden

Totalt har ca 5 mil av ån inventerats översiktligt. Inventeringen har koncentrerats till en korridor som är 30 m från vattendragets båda sidor. Större sammanhängande intressantare områden som sträcker sig utanför denna zon har tagits med som helhet, även om inventeringen av arter/strukturer här blivit mer summarisk.

Vid inventeringen noterades bl.a. strömförhållanden, beskuggning, erosionsbranter, död ved i vatten och på land, äldre träd, skogliga signalarter, ängsmarksindikatorer, biflöden och naturtyper. Delar i biotopkarteringsmetoden för vattendrag som främst berör landdelen användes. Intressantare arter av t.ex. lavar, mossor, kärlväxter, insekter, fåglar och amfibier noterades. Områden där fördjupad artinventering anses motiverad noterades. De flesta områden har besökts vid ett tillfälle någon gång mellan maj och augusti 2006.

Dessutom har fyra sträckor på totalt 5,7 km inventerats 2004 (Nolbrant 2005). Intressanta områden från denna tidigare inventering har även tagits med i denna rapport för att ge en bättre helhetsbild.

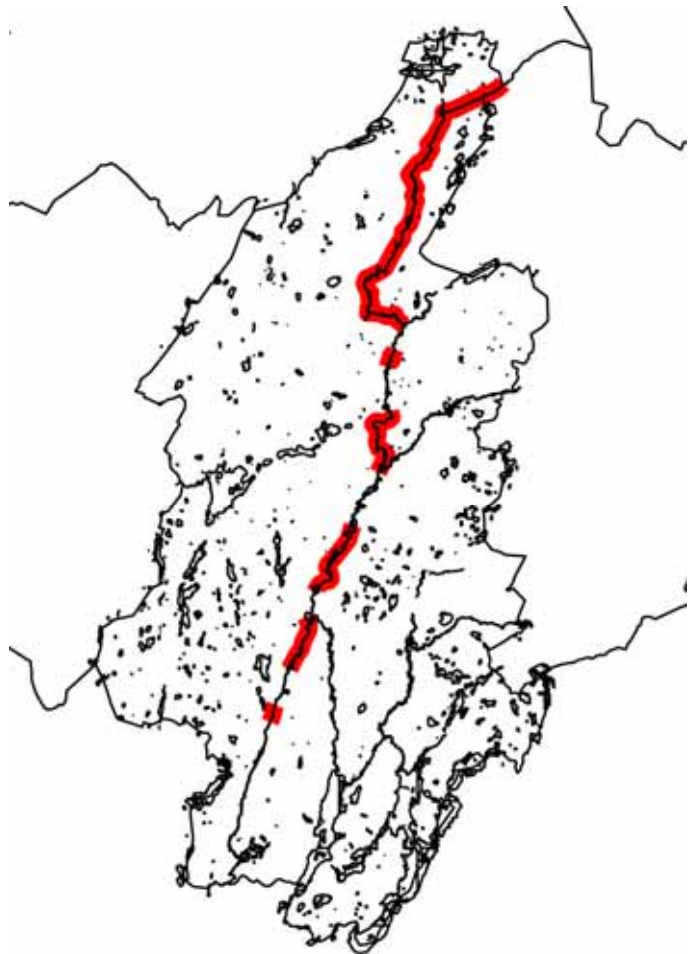
Vandring längs biflöden har inte gjorts. Däremot har flera större tillförande bäckar besökts en bit uppströms och dokumenterats med foton.

Naturvärdesbedömning av områden har gjorts i fyra klasser (Naturcentrum AB, se bilaga). Eftersom Ätranöringen är särskilt skyddsvärd har alla strömmande sträckor i Ätran bedömts ha minst naturvärdes klass 3, höga naturvärden. Sträckor där det tidigare fångats årsungar av öring och där alltså dokumenterats har minst naturvärdesklass 2, mycket höga naturvärden.

Områden som bedömts ha klass 3 eller högre är områden som bör finnas med i en kommunal naturvårdsplan.

Längs en sträcka mellan Svenljunga och Sexdrega har Envicarta gjort ett parallellt arbete i form av en hydrogeomorfologisk kartering, analys samt förslag till åtgärder. I detta område har en översiktlig inventering av naturvärden gjorts över hela flodplanet som täcks in av den hydrogeomorfologiska karteringen. Detta har gjorts för att få ut så mycket information som möjligt om förutsättningarna i området inför framtida eventuella åtgärder längs sträckan.

Noggrannare inventeringar av vattenmiljön i Ätran och biflöden med biotopkarteringsmetoden har gjorts av sträckan uppströms Sexdrega av Anders Martinsson, Melica 2006 inom Öringprojektet.

Redovisning

I huvudsak redovisas områden med naturvärdesklass 3 och högre med beskrivande text och foto. I vissa fall redovisas även områden med klass 4 på samma sätt. De flesta klass 4-områden finns annars endast utritade som områden och med en kort angivelse om naturtyp. I vissa fall redovisas några klass 3-områden på samma kortfattade sätt. Utförligare information om dessa områden finns i ” Restaurering av Ätran -naturvärdesbedömning och åtgärder för biologisk mångfald, friluftsliv och minskad översvämningsrisk” (Nolbrant 2005). *Inventerade sträckor under 2006 och 2005 markerat med rött.*

Digitalisering av kartor och fotodokumentation

Områden som beskrivs i denna rapport finns även inlagda i GIS. Data ligger i attributtabeller. Fotodokumentation har gjorts av de flesta områden som lämnas digitalt på CD till kommunen.

Resultat

Hydrogeomorfologi och strömförhållande

Större delen av de inventerade åsträckorna består av lugnflytande till svagt strömmande vatten. Bredden på vattendraget varierar från ca 10 meter upp till utvidgningar som är ca 60 m breda. Uppskattningsvis är den genomsnittliga bredden på vattendraget i de övre delarna ca 15 m till ca 25 meter i de nedre delarna. Ett flertal intressantare forsande till strömmande sträckor finns främst i området norr om Ljungafors, Svenljunga.

Två strömkraftverk, ett vid Ljungafors och ett vid Axelfors, finns längs sträckan. Dessa utgör definitiva vandringshinder för fisk. Vid båda kraftverken syns tydlig påverkan nedströms kraftverken genom överfördjupning av åfåran.

Uppströms Sexdrega omges Ätran av berg som bestämmer åns lopp och som gör att ån får ett tämligen rakt lopp. Ätran rinner annars i huvudsak genom en bredare dalgång med finkorniga jordarter vilket gör att ån på många ställen meandrar kraftigt på ett flodplan av varierande bredd. Här finns på många platser gott om korvsjöar, gamla åfåror och mindre småvatten. Mellan Sexdrega och Ringestena slingrar och meandrar ån fram på ett flackt flodplan utan några brantare brinkar. Mängden vattenfyllda korvsjöar är här sparsam. Efter Axelfors kraftstation ner till ungefär Gullskog har ån skurit sig ner i det finkorniga materialet och skapat höga branta erosionslutningar i åns ytterkurvor. Flodplanet är här tämligen smalt. Här finns gott om större vattenfyllda korvsjöar. Längs sträckan Yttre Hid till Östra Frölunda breddar sig flodplanet som omges av mer flacka brinkar. Bitvis finns här också gott om avsnörda korvsjöar.

Död ved i vatten

Generellt sett är mängden död ved i vattendraget liten på grund av att skogarna längs stränderna är unga och i många fall gallrade. Norr om Svenljunga verkar kräftfisket vara särskilt intensivt vilket gör att regelbundna rensningar har skett längs åstränderna. Avsaknaden av död ved har även uppmärksammats i "Hydrogeomorfologisk inventering av Ätran mellan Sexdrega och Svenljunga samhälle" (Kling 2006). Detta gör att bottenmiljön som främst består av sand blir enformig, vilket i sin tur ger sämre

Död ved i vattnet söder om Axelfors (område 47).

förutsättningar för bl a öring och kräftor. Död ved har också förmåga att ansamla organiskt material som annars flyter med vattnet. Detta material är viktig föda för många bottenorganismer som t ex kräftor. På kortare sträckor är dock mängden död ved i vattnet betydligt högre. Sådana partier hittar man främst mellan Axelfors ner till Assmans utlopp nedanför branta och svårtillgängliga erosionslutningar.

Markanvändning, historia och påverkan av natur

Hävdade marker

På gamla kartor från 1700-talet kan man se att stränderna längs större delen av åns sträckning använts som slåttermarker. Många av dessa marker har utnyttjats för slåtter och bete fram till början på 1900-talet. Undantaget är troligen endast bergbranter och erosionsbranter som varit alltför otillgängliga. Flodplanet bestod troligen alltså till stor del av i stort sett öppna hävdade ängsmarker och mader. Närmast ån fanns fuktängar och längre upp låg torrare friskängar. Även brinkar var slåttermarker och på den sandiga marken fanns torrängar. På torr sandig mark fanns troligen också större öppna betade hedar med mycket öppna sandblottor som skapades av djurens bete och tramp.

Detta landskap var mycket annorlunda än dagens och många idag mycket ovanliga arter som i stort sett försvunnit var vanliga. Bland fåglarna förekom säkert kornknarr, nattskärna och trädlärka allmänt. Ängsfloran var rik och de idag i princip försvunna arterna mosippa, klockgentiana och fältgentiana växte troligen tämligen allmänt i området. Bland insekterna fanns många idag mycket ovanliga arter av bin, steklar, fjärilar och skalbaggar som behöver solexponerade sandiga marker med stor blomrikedom samt grov död ved. Från 1940-talet finns uppgifter om den idag starkt hotade mullvadssyrsan från Svenljunga kommun. Arten lever i områden med bar sand och är nu starkt hotad och endast känd från sydöstra Sverige.

Mycket av de strandängar och mader som omgett ån har vuxit igen under början av 1900-talet då behovet av ängsmarker efterhand minskade, särskilt efter 1940-talet. Andra marker längs ån har dikats och övergått till åker, kanske redan under 1800-talet. Genom gödning har ängsfloran på ytterligare marker slagits ut. Allt tidigare slåtter har gjort att blomrikedomen har minskat till men för många insekter. Det har också gjort att fåglar som kornknarr inte hunnit genomföra sina häckningar. Andra områden som t ex hedar har planterats med skog och är idag produktionsskog.

Ohävdade mader vid Kolarp (område 80).

De strandängar och hagmarker som fortfarande hävdas genom bete har därför mycket höga naturvärden. Inventeringen visar också att det finns restpopulationer på flera ställen av arter som är beroende av öppna sandområden som t ex väddsandbi och trädlärka. Sandiga hyggen och vissa grusgropar kan även hysa restpopulationer av rödlistade sandmarksarter.

Trädmiljöer

På grund av att de flesta skogar längs Ätran är unga hittas det få strandskogar eller sumpskogar med höga naturvärden. Det är mycket sällsynt med strandskogar där man hittar mycket död ved och där man hittar gott om skogliga signalarter som visar på lång skoglig kontinuitet. Det finns dock vissa undantag vilket visar att stränderna inte varit helt trädlösa, utan kanske delvis kantats av albårder eller skog. Vid Axelfors finns det en albård på en sträcka av några hundra meter där man hittar gott om signalarterna gulnål, fällmossa och glansfläck vilket tyder på en längre kontinuitet av äldre träd längs stranden (område 52). Kransrams, springkorn och strutbräken är exempel på kärlväxter som hittas i vissa strandskogar och som indikerar att det åtminstone lokalt har kan ha funnits kontinuitet av strandskog. För övrigt har det troligen stått enstaka eller grupper av gamla träd i landskapet. I erosionslutningar vid exempelvis Östra Frölunda är det vanligt att det står grova vidkroniga ekar med

ålder på ett par hundra år. Norr om Assman finns också flera ekar där det växer lunglav samt blylav på asp vilket visar på att det funnits en lång kontinuitet av gamla träd i landskapet (område 40 och 42).

Många missgynnade arter

Som situationen ser ut idag har många specialiserade vattenarter, trädberoende arter, sandmarksarter och ängsmarksarter missgynnats starkt. Vissa arter har redan försvunnit, andra finns i små isolerade populationer där vissa kanske löper mycket stor risk att dö ut. Andra lever fortfarande utspritt men sparsamt i landskapet.

Vattenlevande arter har missgynnats genom dammbyggnationer, regleringar, rensningar av åbotten, vattenföroreningar, dikningar, avverkning av strandskogar, avsaknad av död ved, ökad sedimenttransport mm. Själva livsmiljöerna har skadats samtidigt som det uppstått vandringshinder mellan olika miljöer. Ängsmarksarter och sandmarksarter har minskat kraftigt i takt med att slåtter och bete har minskat eller upphört. Vissa tidigare ängs- och betesmarker har även planterats med skog. De trädlevande arterna är missgynnade genom att de flesta jätteträd och gamla träd avverkats. Andra träd har vuxit igen eller hamnat i granplanteringar och ersatts med produktionsskog. Arter som är beroende av dessa gamla träd och jätteträd är ofta mycket illa ute och numera mycket ovanliga.

Ätran -en resurs

Även om Ätran är påverkad av olika mänskliga aktiviteter finns här fortfarande höga naturvärden dels i vattenmiljöerna och dels i landmiljöerna som omger ån. Ätran är viktig både för många både vanliga och ovanliga arter. Ån med dess närmiljöer är dessutom en viktig resurs för rekreation, naturupplevelser och friluftsliv. Dessutom har naturen ett direkt ekonomiskt värde genom naturturism och fiske. En spännande och tilltalande närnatur är svårt att sätta ett pris på men har säkert ett större värde för hälsa och ekonomi än vi anar.

Exempel på unika miljöer och arter

Ätran med dess dalgång innebär unika miljöer i landskapet och hyser därför arter som inte finns i Svenljunga kommun för övrigt. Vattendraget och dalgången utgör också en sammanhängande korridor där olika arter kan sprida sig.

Vattendraget

Till de unika miljöerna hör förstas själva vattenmiljön. Den storvuxna och genetiskt unika Ätranöringen leker både i huvudfåran och mindre biflöden till Ätran. Öringen har behov av olika miljöer som strömmande lek miljöer, uppväxtmiljöer och djupare vatten för storvuxen öring. Svenljunga kommuns enda förekomst av den hotade flodpärmusslan fanns tills helt nyligen i Lillån vid Hillared där den, enligt uppgift, nu tyvärr verkar ha försvunnit. Den rödlistade kamgälsnäckan är troligen

Ringestena (Område 67)

begränsad i sin utbredning till Ätran och de småvatten som finns i dalgången. Kungsfiskaren häckar sällsynt i erosionsbranter längs vattendrag och häckar troligen endast längs Ätran.

Småvatten och mosaiklandskap

Längs vissa avsnitt finns gott om vattenfyllda avsnörda åslingor som skapar fisktomma eller fiskfattiga småvatten. Mosaiker med småvatten, betade marker och lövdungar är troligen en unik miljö för kommunen i övrigt och skapar en hög produktion av insekter som i sin tur ger ett rikt fågelliv. Observation av lärkfalk som bl a äter trollsländor kan vara en indikation på detta. Här finns troligen flera arter som är unika för kommunen. Vattenaloe och dyblad är exempel på två

Område 42

vattenväxter som i vissa korvsjöar finns i stor mängd. Det är troligt att det här finns arter av exempelvis trollsländor och dykare som är ovanliga i kommunen för övrigt. Vanlig groda och åkergroda finns i hela kommunen men längs Ätran finns på vissa platser stora leklokaler.

Hävdade strandängar

Hävdade strandängar är numera mycket ovanligt. Vid Östra Frölunda och Kolarp finns fortfarande områden som betas. Dessa miljöer är troligen unika för kommunen. Här finns ett rikt fågelliv med bl a storspov, tofsvipa, enkelbeckasin, sydlig gulärta, trana mm. Många av dessa arter finns även på de större myrar som finns i kommunen. På strandängarna kan också finnas en insektsfauna med arter som numera kan vara ovanliga och kanske endast finns i dessa miljöer.

Betad strandäng och korvsjö vid Vränglarp (område 5)

Sandmarker och brinkar

I Ätrands dalgång finns större områden som består av sand. Många idag ovanliga steklar behöver sandiga solexponerade marker med blottor där de kan bygga bo och blomrika marker där de söker föda. Allra lämpligast är sydvända brinkar i sandig mark. Det hotade vädssandbiet hittades på fem lokaler kring Östra Frölunda. Det är möjligt att arten endast förekommer i dalgången i Svenljunga kommun. På

Sandig betad brink vid Uvebo (område 21)

solexponerad sandig mark kan man även hitta många andra ovanliga insekter bland t ex markskalbaggar. Solexponerade sandiga blomrika marker är mycket insektsrika vilket gynnar ett rikt fågelliv. På två platser sågs den tämligen ovanliga törnskatan. På sandig öppen mark observerades även trädlärka. Detta kan vara de enda lämpliga miljöerna för arter i kommunen. Backsvala som gräver ut sina bon i sandiga rasbranter häckar i dalgången, vilket möjligen kan vara de enda häckningarna i kommunen.

Större lövträdsområden

Albårder längs Ätran, sumpskogar med al och björk och hagmarksträd utgör större sammanhängande områden med lövträd. Den mindre hackspetten är en rödlistad art som är beroende av stora lövområden som innehåller gamla träd. Dessa miljöer kan därför vara ett av de viktigaste områdena för arten i kommunen. När grövre alstammar dör längs Ätran står de ofta solexponerat. Detta gör träden till värdefulla miljöer för vedlevande skalbaggar som t ex stekelbock *Nycedalis major*. Det är möjligt att kommunens grövsta och äldsta klibbalar står just vid Ätran (Sexdrega).

Kombinationen av äldre lövträd, god ljusstillgång och hög luftfuktighet vid Ätran gör att vissa områden längs ån kan vara särskilt gynnsamma för epifytiska lavar och mossor. Flera intressanta arter hittades på gamla träd som blylav (VU), västlig njurlav (NT), olivbrun gytterlav (NT), lunglav (NT), kornig nållav, gulnål och kornbandmossa (NT).

Albård vid Ätralund (område 107)

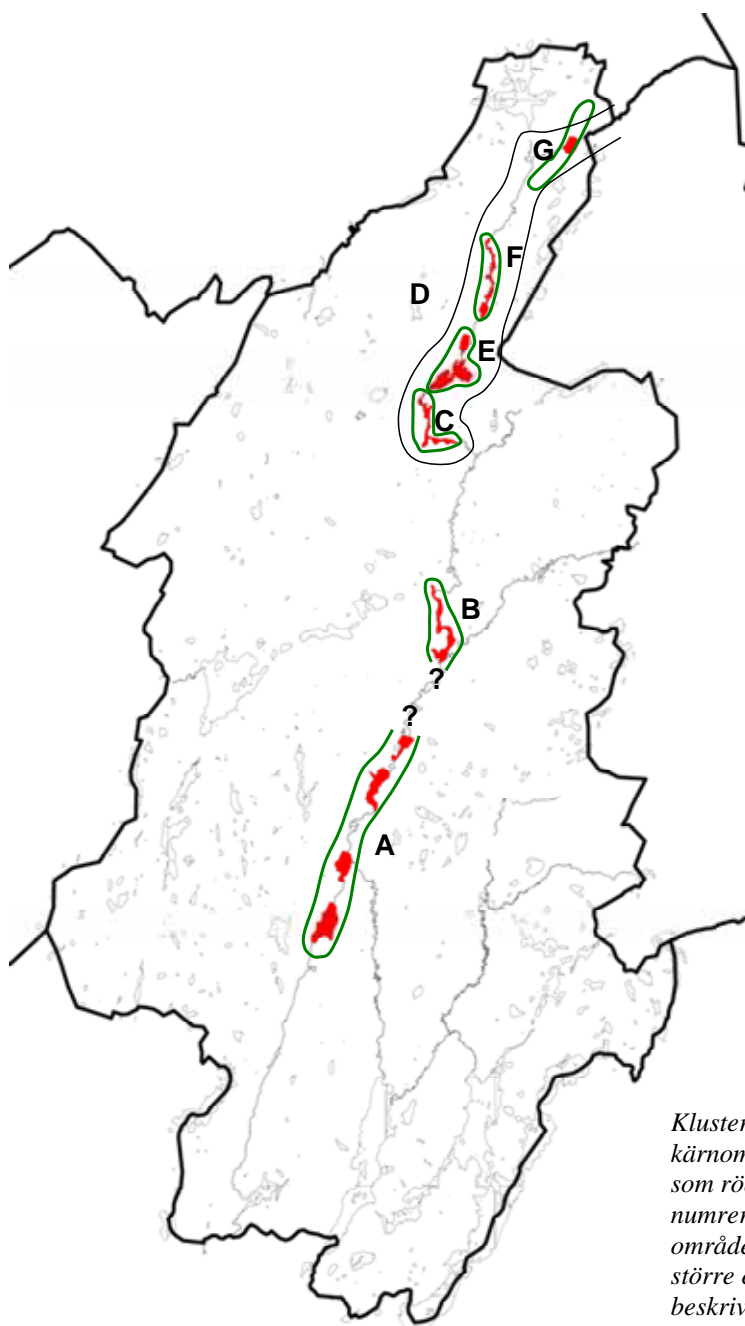

Gammal klibbal vid Sexdrega (område 98).

Kärnområden

Nedan beskrivs sju större områden (A-G) inom de inventerade sträckorna som har mer eller mindre sammanhängande koncentrationer av mindre kärnområden med höga naturvärden. Det kan t ex gälla vattenmiljöer, odlingslandskap med hagar, strandängar och solitärträd eller skogsmiljöer med strandskogar, sumpskogar och skogsklädda erosionsbranter. Områdena (A-G) beskrivs på följande sidor samt är inritade på mer detaljerade kartor på sidorna 38, 43, 47, 50, 62, 67, 72 och 80 (lila/svart streckad linje).

Dessa områden bedöms ha mycket hög potential för utveckling av naturvärden. Ofta har de även kulturhistoriska värden och rekreationsvärden som bör tas vara på och som kan utvecklas.

Kluster av små kärnområden är markerat som röda områden. De nummerade inringade områdena kan ses som större enheter vilka beskrivs i text på sidorna 16-21.

A. Odlingslandskap vid Östra Frölunda

Karta med avgränsningar, se sid 38, 43 och 47.

Längs den inventerade sträckan kring Östra Frölunda finns fyra kärnområden med intressant odlingslandskap. Två områden ligger norr om orten och två söderut.

Korvsjö vid Ällebäckstorp (område 9)

Ätran meandrar fram i en bred och flack dalgång där jorden består av finkorniga material. I denna bredare dalgång har Ätran skurit ner och skapat ett tämligen brett flodplan som avgränsas av brinkar. Områdena karakteriseras av mosaiklandskap med omväxlande åkermark, betade fuktängar, hagmarker, gott om småvatten, bäckraviner och lövområden. En hel del grov vidkronig ek finns i området företrädesvis i de brinkar som avgränsar flodplanet. Dessa

brinkar har en historia som slåtter och betesmarker men många är nu under igenväxning med lövskog. En hel del av området betas dock fortfarande av främst nötdjur men även en del häst och får.

På vissa platser i erosionssluttningar finns partier med bar sand vilket ger förutsättningar för en intressant sandmarksfauna av t ex bin och andra steklar. Grustag finns också i området. På fem olika platser hittades väddsandbi (VU) vilka troligen inte tidigare noterats från kommunen (område 2, 6, 28, 30 och 31). Blommande vägrenar spelar en viktig roll i området för nektarsökande insekter som bl a det väddsandbiet som enbart söker föda i åkervädd.

Större betade fuktängar och strandängar med intressant fågelfauna finns i området (område 5 och 6). Under översvämningar av flodplanet vår och höst skapas troligen fina rastlokaler för bl a svanar, gäss och änder.

Längs Ätran saknar vissa partier helt skydd i form av träd vilket ökar erosion av vissa stränder. Längs andra sträckor kantas ån av gråal och andra lövträd. Här kan man hitta en del skogliga signalarter som springkorn, kransrams och lundarv vilket eventuellt kan tyda på att det finns kontinuitet av strandskog. Delar av området är av länsstyrelsen utpekade som "Bevarandevärda odlingslandskap". Området har höga estetiska värden och fina vyer kan fås från vägar i området.

En bäck vid Ällebäckstorp (område 8) är lekbäck för Ätranöring där gott om årsungar påträffats.

Viktiga strukturer: Meanderbågar, korvsjöar, flodplan, sandiga erosionsbranter längs ån, levéer, sidobäckar, brinkar, sydvända och solexponerade sluttningar, sandig mark, sandblottor i brinkar och erosionssluttningar, betade strandängar och hagmarker, rikblommande vägrenar, grova vidkroniga ekar, bergbrant.

Intressanta arter som noterats: Öring, väddsandbi (VU), ängssmygare, ängspärlemorfjäril, storspov (NT), trana (EU), häger, brun kärrhök (EU), lärkfalk (en sommarobs. 2004), tofsvipa, enkelbeckasin, ängspioplärka, sånglärka (NT), entita (NT), stjärtmes, försärla, backsippa, backnejlika, backtimjan, svinrot, grönvit nattviol, bockrot, höskallra, knägräs, spikblad, desmeknopp, kransrams, springkorn, lundarv, blåsippa, vattenaloe, fällmossa, lunglav (NT), rostfläck.

Viktiga åtgärder för att bevara naturvärden: Fortsatt hävd genom bete av nötdjur eller häst är viktigt. Sent betespåsläpp är värdefullt på rikblommade marker med intressant insektsfauna. Sen slåtter av t ex vägrenar är mycket viktigt så att örter som åkervädd hinner blomma och ge föda till insekter. Ett större antal grova vidkroniga ekar behöver röjning. Sandblottor behöver upprätthållas genom djurtramp eller genom annan mekanisk störning. Eventuella vandringshinder, t ex vägtrummor, i sidobäckar bör ses över. Mängden död ved i både huvudfåra och sidobäckar bör öka eftersom det råder brist på gömställen och ståndplatser för t ex öring. Upprätthåll solexponerade småvatten men gärna varierat med vissa delvis beskuggade småvatten. Sandmarksfaunan i området bör undersökas noggrannare.

B. Skogsmiljöer vid Axelfors

Karta med avgränsningar, se sid 50.

Längs en sträcka strax norr om Axelfors och ner till utloppet av Assman ligger ett flertal intressantare skogsmiljöer med grova träd och gott om död ved längs stranden, i erosionssluttningar och i bäckraviner. Här finns också stora och intressanta korvsjöar. Eftersom inventeringen slutade vid Assman är det troligt att området fortsätter nedströms, kanske ända till Gullskog. Det finns gott om igenväxande tidigare hävdade betes- och slåttermarker samt åkrar i området. I området finns även en betesmark med naturvärden som fortfarande betas av nötdjur. Marken domineras av sandiga eller finkornigare jordarter.

Axelfors (område 44)

Sträckan karakteriseras av ett meandrande lopp och av att det finns branta och höga erosionssluttningar längs många av åns ytterkurvor. Det finns även gott om avsnörda åslingor och korvsjöar där vissa ligger i anslutning till höga och branta erosionssluttningar. I vissa erosionssluttningar finns källmiljöer med ymnig mossvegetation och sumpskog.

Flera av korvsjöarna har en artrik våtmarksvegetation med bl a vattenaloe och dyblad. En artrik fauna av vattenlevande evertebrater verkar finnas vilket indikeras av god förekomst av trollsländor av olika arter.

Intressant att notera är förekomsten av lunglav på flera platser öster om ån samt förekomst av blylav, västlig njurlav och olivbrun gytterlav vilket indikerar kontinuitet av gamla träd samt gynnsamt mikroklimat med hög luftfuktighet och ändå god ljusstillgång.

I strandskogar hittas vissa skogliga signalarter bland kärlväxter som storrams, strutbräken, kransrams, ormbär och stinksyska vilka indikerar att det funnits kontinuitet av skog i området.

Längs vissa ytterkurvor ligger en stor mängd trädstammar i ån vilka bidrar med erosionsskydd och gömställen för fisk och vattenlevande smådjur. Mängden död ved i vatten är här störst bland de inventerade områdena längs Ätran.

Rikligt med årsungar av öring rapporteras från Elfiskeregistret i Harrbäcken (område 36).

Viktiga strukturer: Meanderbågar, korvsjöar, större erosionslutningar, brinkar, källmiljöer, död ved i vatten, sidobäckar, sidoraviner, grova lågor, grov gammal asp, gammal klibbal, gammal ek, mindre betesmarker.

Intressanta arter som noterats: Öring, mindre hackspett (NT), spillkråka (EU), törnskata (NT), backsvala (NT), häger, stekelbock, entita (NT), stekelbock, blanksvart trädmyra, blylav (VU), västlig njurlav (NT), olivbrun gyttelav (NT), lunglav (NT), grynig filtlav, gulnål, glansfläck, gammelgranslav, trubbfjädermossa, fällmossa, slättergubbe, knägräs, ormbär, stinksyska, storrams, kransrams, strutbräken, kärrfibbla, dyblad, vattenaloe.

Viktiga åtgärder för att bevara naturvärden: Gynna miljöer med grov asp och ek. Fortsatt bete för att skapa mosaiker, gärna utökat bete till fler områden som är under igenväxning. Fri utveckling i raviner och brinkar där det växer skog. Mängden död ved i Ätran och sidobäckar bör få fortsätta att öka så att lämpliga miljöer för fisk och andra vattenlevande djur uppstår. Upprätthåll solexponerade småvatten men gärna varierat med vissa delvis beskuggade småvatten. Eventuella vandringshinder, t ex vägtrummor, i sidobäckar bör ses över.

C. Lövskogsmiljöer vid Ringestena

Karta med avgränsningar, se sid 62.

I omgivningen runt den forsande och strömmande sträckan vid Ringestena finns intressantare skogsmiljöer som domineras av löv, kärr samt ett mindre område med äldre barrskog. Det forsande vattnet ger ett gynnsamt fuktigt mikroklimat. Ån har ett tämligen rakt lopp. Vid forsens delar ån upp sig i flera fåror så att det uppstått är där det växer grövre träd. Längre nedströms blir ån lugnflytande och ån kantas här av mader som är be vuxna

Område 67 och 68, nedströms dammen.

av unga lövsumpskogar. Här finns också några gamla igenvuxna åfåror längs ån. Områdena har troligen en historia som slättermarker vilket bl a indikeras av ängsväxter som grönavit nattviol, brudborste och ängsvädd. Några mindre rester av ängsmark som inte hävdas längre finns längs ån. I området finns även någon gårdsmiljö med äldre ädellövträd som har en intressant epifytflora av lavar och mossor.

Området vid forsens är mycket vackert, lättillgängligt och besöks troligen av många människor.

Viktiga strukturer: Forsande vatten, grova träd av löv och barr, grövre högstubbar och lågor, gamla ädellövträd, kärrmiljö.

Intressanta arter som noterats: Öring, strömstare (vinter), forsärla, entita (NT), kornbandmossa (NT), bågpraktmossa, dvärgtufs, lönnlav, bårdlav, rostfläck, gulnål,

grönvit nattviol, brudborste, backtimjan, slättergubbe, stagg, knägräs, spikblad, storrams, ormbär.

Viktiga åtgärder för att bevara naturvärden: Låt grova och gamla träd samt död ved få utvecklas. Vissa stränder hotas av igenväxning av gran. Här bör röjning av gran ske till förmån för löv. Röjningar bör göras runt äldre träd i kulturmarker och vid gårdar som hotas av igenväxning. Exempelvis hotas den gamla askallén med kornbandmossa av igenväxning av gran. Vid den forsande miljön är det lämpligt med informationstavla om natur och kulturhistoria.

D. Forsande sträckor mellan Ljungafors och norra kommungränsen

Uppströms Ljungafors upp till kommungränsen finns flera sträckor av Ätran med forsande och strömmande åmiljöer. Dessa finns vid Ringestena omr. 67 (940 m), söder om Hagalundssjön omr. 92 (300 m), Bron vid Sexdrega omr. 100 (50 m), Buttorp omr. 105 (1400 m), mellan Hillared och rv 27 omr. 109 (200 m), Veka omr. 115 (620 m) och Karlsdal omr. 119 (290 m).

Buttorp (område 105). Nedströms sett från bron.

Inom områdena varierar strömhastigheten från svagt strömmande till forsande. I vattnet finns större block och sten. Längs flera sträckor som vid Buttorp och Veka syns tydliga rensningar av block så att kanaler bildats. Vid Buttorp fanns en fångdamm med blå ålkista redan vid 1700-talets början. Gamla övergivna dammbyggnader finns vid Ringestena, Buttorp och Veka. Dammarna vid Buttorp och Veka kan eventuellt utgöra vandringshinder. Det är dock troligt att sträckan från Ljungafors upp till Forsa (Åsunden) kan fungera som ett sammanhängande område för öring. De forsande områdena kantas av miljöer med löv. Sträckorna mellan de forsande miljöerna rinner i huvudsak tämligen rakt genom skogsbevuxna områden. Ån kantas oftast av en smal ridå av klibbal eller av något bredare mader (tidigare hävdade marker) som vuxit igen av klibbal. På vissa sträckor är kantzonen mot granproduktionsskogen liten eller obefintlig. Mängden död ved i vattnet är över lag liten. Flera biflöden finns som t ex Lillån och Kyrkebäcken i Hillared, Hålabäcken, Bergabäcken vid Kolarp och Marbäcken. Årsungar av öring har vid elfisken fångats i de flesta av forssträckorna i Ätran samt i biflödena. Lillån i Hillared har potential att vara ett av de värdefullaste reproduktionsområdena i området men är för närvarande kraftigt påverkat av reglering i ån.

Forssträckorna längs Ätran har höga estetiska värden och är ofta lättillgängliga. Miljöerna har också intressant kulturhistoria. Vid Buttorp har det t ex funnits en fångstanläggning med ålkista vid 1700-talets början. Forsmiljöerna är lämpliga lägen för informationstavlor om natur och kulturhistoria.

Viktiga strukturer: Forsande och strömmande partier, stenbyggnader, biflöden

Intressanta arter som noterats: Öring, strömstare, forsärla, flodpärlmussla (VU) eventuellt försvunnen

Viktiga åtgärder för att bevara naturvärden: Utred och åtgärda eventuella vandringshinder i huvudfåra och i sidobäckar. Biotopvårdande åtgärder genom att

återplacera block där tidigare rensningar har skett. Genom att öka mängden död ved i Ätran samt i sidobäckar kan mängden ståndplatser och gömställen öka väsentligt i sträckor där det idag är ont om lämpliga miljöer för fisk.

E. Odlingslandskap vid Kolarp

Karta med avgränsningar, se sid 67.

Här sträcker sig ett mycket gammalt odlingslandskap längs Ätrons flodplan och längs dalgångens sidor. Ätran meandrar fram och omges av ett flackt flodplan utan tydligare brinkar. Delar av området hävdas fortfarande med nötdjur där ett större område med fuktig strandäng samt en drumlin ingår. Två objekt från ängs- och hagmarksinventeringen finns inom området. Gamla noteringar finns om fältgentiana, klockgentiana och mosippa. Backsippa, slåttergubbe, svinrot, backtimjan och backnejlika har noterats vid Kolarp vid besöken och grönvit nattviol vid Lalarp.

Fågellivet på de hävdade maderna är rikt med bl a tofsvipa, enkelbeckasin, gulärta och ängsbiplärka. Storspov ska enligt uppgift förekomma men inga observationer gjordes vid besöken. Under vår och höst utgör det översvämmade flodplanet troligen en värdefull rastplats för svanar, gäss och änder. Vid Lalarp finns en anlagd våtmark där det förekommer en stor mängd fåglar vid besöket bl a grönbena, tofsvipa, gulärta, kricka, grågås och sångsvan.

Kolarp (område 85)

Enstaka mindre småvatten finns i området.

Flera större mader hävdas inte längre utan är igenvuxna med högstarr- och högörtvegetation. Här förekommer främst enkelbeckasin, skogsnäppa och sävsparv.

Vissa mader har övergetts i början på 1900-talet och är nu bevuxna med sumpskog av björk, vide och klibbal. Fågellivet är rikt med bl a rödvingetrast, grönsångare, trädgårdssångare, trädpiplärka och gök.

Alridåerna längs stränderna är på många platser glesa eller saknas t o m bitvis. På de flesta ställen är alarna tämligen unga. Mängden död ved på land och i vatten är också över lag liten. Undantag finns på några platser där gamla grövre alar står och där det finns grövre alhögstubbar mm. Här hittas också den skogliga signalarten gulnål.

Området med strandängarna vid Kolarp och sluttningen upp mot öster med betesmarker, åkrar och dungar finns med i Bevarandevärda odlingslandskap med klass 2.

Området är mycket vackert. I väster går en cykelväg på en övergiven järnvägsbank, vilket gör området lättillgängligt och överblickbart. Vid våtmarken (område 90) finns även en mindre rastplats. Här är lämpligt läge för informationstavla om natur och kulturhistoria i området.

Viktiga strukturer: Meanderbågar, småvatten, levéer, brett flodplan, mader, betade strandängar, hagmarker, åkervägar, vägrenar, solexponerade småvatten, enstaka gamla albuketter.

Intressanta arter som noterats: Öring, sexfläckad bastardsvärmare (NT), silverstreckad pärlemorfjäril, sydlig gulärta, tofsvipa, storspov (NT) – ej sedd i 2006, grönbena (EU), enkelbeckasin, trana (EU), sångsvan (EU), entita (NT), stjärtmes, ängspiplärka, backsippa, backtimjan, grönvit nattviol, backnejlika, slättergubbe, svinrot, gulnål.

Viktiga åtgärder för att bevara naturvärden: Fortsatt hävd av nötdjur. Återupptagen hävd på igenväxande marker är önskvärt. Eventuellt kan trampskador längs vissa känsliga partier av stranden behöva minskas genom stängsling. Eventuellt kan vissa igenvuxna korvsjöar återskapas. På blomrikare marker kan man med fördel ha senare betespåsläpp. Blomrika vägrenar mm bör inte slås förrän senare hälften av augusti.

F. Mosaik vid Sexdrega

Karta med avgränsningar, se sid 72.

Mellan Buttorp och Hagalundssjön söder om Sexdrega ligger ett område med mosaiker av sumpskog, betade hagmarker och småvatten. Ätran har ett slingrande, till viss del meandrande lopp med någon avsnörd korvsjö och flera småvatten längs sträckan. Ån rinner genom ett tämligen flackt flodplan till största delen utan större erosionslutningar. Norr om Sexdrega domineras stränderna av igenväxta mader där det växer yngre

Hagalund (område 95)

skog av klibbal och björk. Söder om Sexdrega domineras området i stället av betade fuktängar och hagar blandat med klibbalsridåer och lövdungar. Längs stranden finns här flera mycket grova klibbalsbuketter där bl a kornig nållav hittas. Längre från ån finns här även grova ekar med bl a fällmossa. Några av kommunens grövsta ekar står i området. I denna södra del förekommer också ett par stora lekplatser av vanlig groda i en korvsjö och ett annat småvatten. En del olika ängsväxter påträffas i hagmarkerna som ängsskallra och grönvit nattviol.

Området är mycket vackert och ligger tätortsnära vid Sexdrega. Intill området ligger motionsslinga och badplats.

Viktiga strukturer: Korvsjöar, levéer, hagmarker, grov gammal klibbal, grov ek, grov ask, grova högstubbar av klibbal.

Intressanta arter som noterats: Öring, vanlig groda, strömstare, forsärta, entita (NT), spillkråka (EU) bohål, grönvit nattviol, mandelblom, svinrot, ängsskallra, ängshavre, backtimjan, bockrot, storrams, kärrfibbla, fällmossa, rostfläck, gryinig filtlav, kornig nållav

Viktiga åtgärder för att bevara naturvärden: Fortsatt hävd av nötdjur i hagmarker. Fri utveckling i sumpskogar, eventuellt med viss röjning av gran. Utveckling av grova

trädbör fortsätta. Rövning runt vidkroniga ekar som är starkt hotade av igenväxning bör göras.

G. Odlingslandskap vid Veka

Karta med avgränsningar, se sid 80.

Två hagmarker som ligger vid Veka ingår i ett större område med värdefullt kulturlandskap. Dessa två hagmarker betas fortfarande med nötdjur och särskilt det norra området hyser en väl representerad ängsflora. Ca 2 km nordost om Veka (utanför det inventerade området) ligger Göshult med en större betad hagmark. Här finns gott om gamla hamlade askar med ett flertal rödlistade lavararter samt en mycket rik värdefull ängsflora med bl a rutlåsbräken. Detta område bedöms ha högsta naturvärde, klass 1.

Hagmarker vid Påtebo (område 117)

Viktiga strukturer: Hagmark, grov ek, odlingsrösen, sydvänd hävdad brink, mad

Intressanta arter som noterats: Jungfru Marie Nycklar, jungfrulin, grönvit nattviol, darrgräs, stagg, slättergubbe, brudbröd, stor blåklocka, smörbollor, strandmyskgräs, brudborste, snok, silverstreckad pärlormfjäril.

Viktiga åtgärder för att bevara naturvärden: Fortsatt hävd.

Intressantare biotoper

Nedan beskrivs några naturtyper eller miljöer som är särskilt intressanta i området.

Forsande och strömmande åsträckor

Forsande och strömmande sträckor är värdefulla för öring och andra arter som gynnas av högre strömhastigheter. I dessa miljöer är det viktigt med gott om ståndplatser och gömställen vid stenblock och döda trädstammar som fallit i vattnet. I stenspringor i gamla stenbyggnader, dammar och broar vid vattendragen kan forsärla och strömstare häcka. De finaste sträckorna finns vid Norrströmmen (område 1), Ringestena (67), Buttorp (105) och Veka (115). Årsungar av öring har fångats vid elfiske i samtliga dessa sträckor. Sträckorna är ofta påverkade av rensningar. Genom att mängden död ved tillåts öka i vattnet kan man på ett enkelt sätt öka mängden ståndplatser både i forsande och mer lugnflytande sträckor.

Biflöden

Flera av biflödena till Ätran är leklokaler och uppväxtlokaler för Ätranöringen. Vid tidigare elfisken har det visat sig att exempelvis Lillån vid Hillared (113), Bergabäcken (84), Harrbäcken (36) och bäcken vid Allebäckstorp (8) hyst årsungar av öring. Det är viktigt att vandringshinder som orsakats av människan, t ex vägtrummor, åtgärdas. Lillån i Hillared har potential till att vara ett av de värdefullaste reproduktionsområdena för Ätranöring i området. Lillån är dock för närvarande kraftigt påverkad av regleringar som försämrar förutsättningarna.

Erosionsbranter

Vattendragets erosion skapar erosionsbranter längs stränderna. Dessa är nödvändiga häckningsmiljöer för kungsfiskare men kan också utnyttjas som häckningsmiljö för backsvala där de gräver ut sina bon.

Småvatten

Längs vissa sträckor av ån finns det gott om korvsjöar, småvatten och våtmarker. Dessa småvatten skapar förutsättningar för en stor mängd vattenlevande arter av amfibier, trollsländor, dykare mm. Vattenvegetationen är ofta rik och varierad med dyblad, svalting, slinga, vattenbläddra, vattenblink, vattenpest, sjöfräken m fl samt i vissa fall av den ovanligare vattenaloen. Lämpligast småvatten är de som saknar fisk (särskilt karpfisk) eller som är fattiga på fisk. Kläckningen av insekter ger viktig föda för fåglar och fladdermöss. Den största artrikedomen och produktionen finns i småvatten som är solexponerade. På landskapsnivå skapar dock en variation av solexponerade och beskuggade småvatten störst förutsättningar för hög biologisk mångfald. Det är mycket möjligt att det förekommer ovanligare arter av exempelvis vissa trollsländor eller större vattensalamander i områden med gott om småvatten. Sträckor med särskilt många intressanta småvatten hittar man söder om Axelfors och kring Östra Frölunda.

Strandskog och albårder längs ån

Albårdernas rötter är mycket viktiga för armering av åstränderna. Ifallna trädstammar kan också skapa erosionsskydd samtidigt som de ger gömställen och ståndplatser för fisk, kräftor och småkryp. Albårderna är viktiga för t ex mindre hackspett och i områden med gamla träd kan man hitta bohål från arten. Överhängande grenar ger skydd för fisk samt ger fiskeplats och skydd för kungsfiskare. På gamla alar längs ån kan man sällsynt hitta gulnål, kornig nållav, glansfläck, gammelgranslav, rostfläck och fällmossa. Dessa indikerar längre historisk kontinuitet av gamla alar på platsen. Torrakor längs stranden kan stå solexponerat vilket gör dem lämpliga som uppväxtmiljöer för vissa ovanligare vedlevande skalbaggar som t ex stekelbock *Nycedalis major* vilken troligen hittats på en plats. Särskilt intressanta områden finns vid Axelfors (t ex område 52).

Sumpskog

På igenväxande mader har marken på många platser övergått till sumpskog med klibbal, björk och gråal som norr om Sexdrega (område 102). Skogarna är unga och har ännu inte särskilt höga naturvärden. De är viktiga på landskapsnivå för t ex mindre hackspett, entita och stjärtmes. Med tiden kommer mängden äldre träd och död ved öka vilket gör att naturvärdena kommer att öka.

Strandängar

Betade större strandängar längs Ätran är numera ovanliga. Tidigare användes större delen av Ätrands stränder som slåttermader. Vid Vränglarp och Kolarp och finns dock fortfarande hävdade strandängar (område 5, 6, 76 och 77). Ofta finns småvatten i eller i anslutning till dessa strandängar. Miljöerna är värdefulla för många våtmarksfåglar som sydlig gulärta, storspov, tofsvipa, enkelbeckasin, skogssnäppa, ängspiplärka och buskskvätta. Områdena är också viktiga för exempelvis vanlig groda och snok.

Brinkar

Längs ån hittar man på vissa håll mer eller mindre höga brinkar. Dessa har fram till sen tid använts som slåtter och betesmarker. Vissa brinkar hävdas fortfarande genom bete. I brinkarna kan det ha fått stå kvar gamla ekar. Här hittar man därför de flesta gamla och vidkroniga ekarna som vuxet upp i det öppna odlingslandskapet. Vissa träd är "jätteträd" med en stamdiameter över 1 m och har därför höga naturvärden. Söder om Axelfors hittas också på flera ekar lunglav vilket indikerar en längre kontinuitet av gamla lövträd (område 40 och 42). Sydvända hävdade brinkar får ett mycket gynnsamt varmt mikroklimat och kan därför hysa en intressant insektsfauna som är

knuten till blomrika sandiga marker som exempelvis vädssandbiet (t ex område 6 och 30).

Hagmarker

På högre liggande marker längs ån kan man hitta hagmarker av olika slag. Tidigare bredde stora områden med magra men mycket artrika slåtter- och betesmarker ut sig i Ätrands dalgång. De allra artrikaste markerna var de som slogs med lie, oftast i augusti, och därefter betades. Numera är marker med ängsvegetation med t ex Jungfru Marie nycklar, slåttergubbe, darrgräs och backsippa ovanliga eftersom hävden upphört och marken växt igen. Andra marker har gödslats eller övergått till åkermark. Många ängsväxter är mycket konkurrenssvaga och klarar inte av konkurrensen från andra växter vid igenväxning eller vid gödsling. Blomrika hagmarker är ofta mycket insektsrika och här kan man hitta rödlistade arter av t ex fjärilar, skalbaggar och vildbin t ex sexfläckad bastardsvärmare och vädssandbi. Fågelarter som törnskata behöver insektsrika hävdade hagmarker. Intressantare hagmarker finns vid Veka (område 116 och 117), Kolarp och Anafstorp (område 2).

Gamla lövträd

Ibland förekommer enstaka träd som har höga naturvärden. Det finns sparsamt med gamla och grova ekar längs ån. På någon plats hittar man lunglav på ek vilket visar på historiks kontinuitet av gamla träd på platsen (område 40 och 42). Sparsamt förekommer även grövre asp längs ån. På en plats hittades grova aspar med de rödlistade arterna blylav, västlig njurlav och olivbrun gytterlav (område 40). Ask förekommer sällsynt i dalgången och främst i anslutning till gårdar. Vid Ringestena växer en askallé med bland annat den rödlistade kornbandmossan (område 69). Ätran med omgivande våtmarker bidrar med ett fuktigt mikroklimat som är gynnsamt för känsliga lavar och mossor.

Igenväxande jätteek – kanske en av kommunens grövsta(område 99)

Vägrenar

Blomrika vägrenar utgör idag en viktig ersättningsmiljö till de gamla slåttermarkerna för fjärilar, humlor och bin som behöver blomrika marker som slås sent. Längs vägrenar vid Östra Frölunda hittades på några platser det rödlistade vädssandbiet (område 31). Det är viktigt att man inte slår dessa vägrenar för tidigt, vilket tyvärr ofta görs.

Sandiga marker

Sandiga marker med omväxlande gles vegetation, sandblottor och blomrika områden hyser många specialiserade och idag ovanliga arter av t ex insekter. I det tidigare hävdade landskapet var dessa miljöer vanliga i sandiga brinkar, fält och på hedar. Idag har dessa miljöer i stort sett försvunnit men små restmiljöer kan fortfarande hittas i gamla grustag, vägskärningar, betesmarker och i betade brinkar. Här kan ovanliga arter fortfarande leva kvar. Det rödlistade vädssandbiet hittades på femplatser runt Östra Frölunda (område 2, 6, 28, 30 och 31). Brun sandjägare hittades i ett gammalt grustag vid Ringestena (område 61) och trädlärka observerades på ett sandigt hygge (område 39).

Sandiga betesmarker vid Ulvshed (område 6)

Bergbranter

På vissa platser rinner ån i närheten av bergbranter (område 110). I mer svårtillgängliga bergbranter finns det större chans att det funnits en historisk kontinuitet av skog eller åtminstone äldre träd som inte avverkats. Detta gör att det här kan förekomma känsliga lavar och mossor som behöver gamla träd eller fuktiga miljöer. Närheten till ån ökar luftfuktigheten och i blockiga branter finns skrymslen som bevarar fuktigheten vilket gynnar uttorkningskänsliga arter.

Intressantare arter

Nedan följer arter som är rödlistade eller på annat sätt skyddsvärda. Vissa intressantare skogliga signalarter eller indikatorarter för ängsmarker är också medtagna. Arterna har antingen observerats vid inventeringen eller tidigare dokumenterats.

Förkortningar

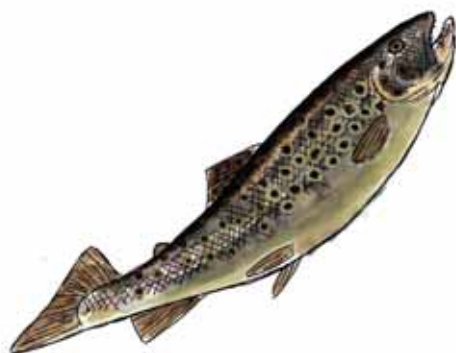
EN – rödlistad art inom hotkategori starkt hotad

VU – rödlistad art inom hotkategori sårbar

NT – rödlistad art inom hotkategori missgynnad

EU – arten är upptagen i EU:s fågel- eller habitatdirektiv

ÅGP – arten innefattas i naturvårdsverkets särskilda åtgärdsprogram för hotade arter

Ätranöring

Den storvuxna Ätranöringen utgör en av de mest skyddsvärda öringstammarna i Västra Götalands län. Den lever i Åsunden och Ätrans övre delar och leker i Åsundens tillflöden samt Ätrans biflöden. Tidigare elfisken har visat att det finns årsungar i forsande partier av huvudfåran (områdena 1, 67, 105, 100, 115) samt tillrinnande bäckar där öringen går upp för att leka (t ex 8, 36, 84, 114). Populationen verkar vara vikande i Åsunden.

Flodpärlmussla (VU, EU, ÅGP, fridlyst, globalt rödlistad EN) troligen försvunnen från området

Flodpärlmusslan lever endast i rinnande vatten med grus- sten- eller sandbotten. Vattendraget bör vara omgivet av skuggande träd och det får inte finnas gyttja eller organiskt material på botten. Musslans larver lever som parasit på öring eller lax i upp till 10 månader. Därefter släpper den lilla musslan och sätter sig i en lämplig botten. Det är mycket sällsynt att populationerna i södra Sverige numera reproducerar sig. Orsaken till detta är oklar. Det kan bero på försämrade vattenkvalité, förorening, dammbyggnader eller skogsavverkningar längs vattendrag som leder till ökad transport av organiskt material. Ett mindre bestånd har varit känt från Lillån vid Hillared (lokal 113), vilket har varit kommunens enda kända. Enligt uppgift verkar den nu vara försvunnen här ifrån. Kraftiga flödesförändringar har skett genom reglering i Lillån. Detta är en möjlig orsak till försvinnandet. Inga observationer har gjorts vid inventeringen.

Sumpkamgälsnäcka *Valvata macrostoma* (NT)

Denna snäcka förekommer i små, vegetationsrika, stillastående eller lugnt flytande vattendrag: dammar, gölar i sumpskogar, diken, avsnörda sidovatten till större sjöar och floder. Den ställer ganska stora krav på biotopen och anses även kalkkrävande. Utbredningen är fragmenterad. Troligen är den genuint sällsynt men det finns inga säkra uppgifter om minskning. Snäckan har hittats uppströms Svenljunga vid bottenfaunainventering 1994 (provpunkt 13a).

Spillkråka (EU)

Tämligen allmän till sparsam längs ån och är observerad på två platser. Äldre bohål sågs på ytterligare två ställen längs åstranden (område 52 och 96). Arten är en nyckelart som skapar bohål för flera andra fåglar och däggdjur.

Mindre hackspett (NT)

Sparsam längs ån. Alridåerna och lövstrandskogarna utgör förmodligen en mycket viktig miljö för arten i landskapet. Arten har observerats på en plats (område 64) och bohål har setts på tre platser i åns albård (bl a område 52). Arten är en nyckelart som skapar bohål för t ex entita och andra mesar.

Trädlärka (EU)

En tidigare allmän art som idag är en mycket sällsynt häckfågel. Den behöver öppna till halvöppna sandiga områden med bara ytor och gles vegetationstäckning. Arten sågs i lämplig häckningsmiljö under häckningstid på ett sandigt hygge intill Ätran (område 39).

Backsvala (NT)

Arten har minskat starkt under senare tid. Detta kan delvis bero på att mängden lämpliga häckningslokaler i exempelvis grustag och erosionsbranter har minskat. Den häckar sällsynt längs ån. En häckningslokal med ett 20-tal bon sågs i grusgropen vid Sexdrega. Flygande fåglar sågs också nedströms Axelfors.

Kungsfiskare (VU, EU)

En sällsynt häckfågel i Ätran. Mängden lämpliga häckningslokaler i sandiga erosionsbranter är troligen en begränsande faktor samt stränga vintrar med mycket is. Två fåglar sågs uppströms Axelfors under 2004.

Törnskata (NT, EU)

En fågel som minskat starkt under senare år och som numera är sparsam till sällsynt. Den häckar främst i buskrika och insektsrika betade hagmarker, men även på hyggen. Arten sågs på två platser nedströms Axelfors (område 39 och 42). På den ena platsen sågs även ungar.

Trana (EU)

Trana har ökat kraftigt under senare år. Tranor utnyttjar strandängar och mader längs Ätran för födosök och ses tämligen allmänt längs ån. Den sågs på flera ställen vid Östra Frölunda samt även vid Kolarp.

Storspov (NT)

Storspov häckar bland annat på betade strandängar och har minskat kraftigt under senare år bland annat på att strandängarna vuxit igen. Storspov är en sällsynt häckfågel längs ån och sågs endast vid östra Frölunda. Uppgifter finns även från Kolarp under tidigare år. Arten häckar troligen även på myrar i kommunen.

Grönbena (EU)

Arten har tidigare troligen häckat tämligen allmänt längs åns hävdade mader och strandängar. Numera ses den endast allmänt under höst- och vårsträck. Spelande grönbenor hördes i den anlagda våtmarken vid Lalarp (område 90). Detta kan möjligen tyda på häckning men det kan också röra sig om rastande fåglar. Arten häckar troligen även på myrar i kommunen.

Sångsvan (EU)

Tidigare var sångsvanen en vildmarksart från Norrland, men häckar nu även sparsamt i södra Sverige. Flera sångsvanar sågs under häckningstid vid den anlagda våtmarken vid Lalarp (område 90).

Tofsvipa

Arten häckar på hävdade strandängar och åkermark. Den har minskat i antal troligen på grund av igenväxning av fuktiga betesmarker och strandängar. Arten förekommer sparsamt till tämligen allmänt vid Kolarp (område 77 och 90) och kring Östra Frölunda (område 5).

Strömstare

Strömstaren häckar sällsynt vid Ätran. Arten har inte setts under häckningstid men uppgifter om tidigare häckningar finns från Buttorp (område 105). Den ses mer allmänt som övervintrare längs ån.

Brun kärrhök (EU)

En rovfågel som häckar sällsynt i våtmarker och vassrika sjöar. En observation gjordes söder Östra Frölunda under häckningstid (område 5). Eftersom det rörde sig om en ungfågel från fjolåret tyder inget på häckning.

Lärkfalk

En sparsam till sällsynt häckfågel som trivs i mosaiklandskap med våtmarker, öppna marker och skog. En vuxen fågel sågs under häckningstid 2003 i området vid Östra Frölunda.

Sydlig gulärta

En fågel som häckar sparsamt längs Ätrans hävdade mader och strandängar. Arten sågs tämligen allmänt endast vid Kolarp (område 77 och 80). Den sydliga rasen av gulärta har minskat i takt med att betade strandängar har vuxit igen. Tidigare var arten säkert mycket vanlig längs Ätran. Den sydliga gulärtan var tidigare upptagen på rödlistan. Arten häckar troligen även på myrar i kommunen.

Sånglärka (NT)

Arten är under minskning troligen på grund av ändrade jordbruksmetoder. Den förekommer fortfarande tämligen allmänt i odlingslandskapet längs Ätran.

Entita (NT)

Arten har minskat på grund av att mängden lövträd i Sveriges skogar minskat under senare decennier. Längs Ätrans alridåer och strandlövskogar förekommer entitan dock tämligen allmänt. I takt med att lövstrandskogarna åldras kommer biotopen bli alltmer lämplig med gott om boträd.

Stenknäck

Arten häckar sparsamt i ädellövskog. Den verkar vara sällsynt längs Ätran och har bara observerats på en plats vid Axelfors (område 49).

Åkergroda (EU, fridlyst)

Åkergrodan har minskat starkt i Europa men har fortfarande en god förekomst i Sverige, särskilt i skogsbygderna. En talrik leklokal hittades norr om Axelfors (område 56).

Snok (Fridlyst)

Snoken har minskat i antal och var tidigare upptagen på rödlistan. Den gynnas av kulturlandskap med solexponerade våtmarker där den jagar grodor och fisk samt gödselhögar där den lägger sina ägg. En observation gjordes vid Veka (område 116).

Väddsandbi *Andrena hattorfiana* (VU, ÅGP)

Arten behöver solexponerade marker med sandblottor där den gräver sitt bo och blomrika marker som slås sent med gott om åkervädd. Väddsandbiet söker enbart föda i åkervädd. Den sågs på fem olika platser kring Östra Frölunda i slutet av juni 2006 (område 2, 6, 28, 30 och 31). Arten hotas både av igenväxning och av övergödning samt av överbete eller av för tidig slåtter av t ex vägrenar.

Observationerna är möjligen de första dokumenterade i Svenljunga kommun.

Arten fungerar som signalart på

landskapsnivå för att det kan finnas ytterligare skyddsvärd sandmarksfauna.

Sexfläckad bastardsvärmare *Zygaena filipendulae* (NT)

Bastardsvärmarna är en av de många fjärilar som minskat kraftigt i landskapet i takt med att blomrika hävdade marker minskat. Arten hittades på en plats vid Kolarp (område 82). Arten missgynnas både av igenväxning och av överbete samt av för tidig slåtter av t ex vägrenar.

Brun sandjägare *Cincindela hybrida*

Detta är en marklevande skalbagge som finns i sandmiljöer. Den förekommer troligen i spridda populationer i äldre grustag som fortfarande håller öppna sandytor. Arten kan fungera som signalart för intressantare sandmiljöer där andra intressanta skalbaggar, steklar mm kan finnas. Den hittades talrikt i ett gammal numera hästbetat grustag vid Sexdrega (område 61).

Stekelbock *Nycedalis major*

Detta är en skalbagge i familjen långhorningar vars larver lever i hård död ved på solexponerade torrakor av björk och al. Dess stora och runda kläckhål kan ses en bit upp på stammarna. Arten var tidigare rödlistad. Troliga kläckhål har hittats på en plats i områdets mest intressanta alridå där det förekommer gott om död ved längs ån vid Axelfors (område 52).

Blanksvart trädmyra *Lasius fuliginosus*

En tämligen allmän myra som är lätt att känna igen på den blanksvarta kroppen, det stora huvudet och på att den doftar apelsin. Myran bygger ofta bon inne i hålträd och där i sin tur flera sällsynta skalbaggar kan leva. Den kan användas som signalart för intressantare hålträd.

Silverstreckad pärlemorfjäril *Argynnis paphia*, ängspärlemorfjäril *Argynnis aglaja*, ängssmygare *Ochlodes sylvanus*

Dessa arter är inte ovanliga men kan fungera som indikatorarter för artrika ängsmarker och blommande marker där det även kan finnas ovanligare arter.

Silverstreckad pärlemorfjäril

Ängspärlemorfjäril

Ängssmygare

Kornbandmossa *Metzgeria fruticulosa* (NT)

Denna art växer på stammar av ädellövträd i miljöer med hög och jämn fuktighet. Arten är oceanisk och finns endast i sydvästra Sverige med stark koncentration till Halland. Arten hittades rikligt på en askallé i område 69 vid Ringestena.

Bågpraktmossa *Plagiomnium medium*

Arten växer på marken i skuggiga och våta kalkfattiga skogsmiljöer med ostörd hydrologi. Den tycks ha minskat på senare tid. Arten är tämligen sällsynt och har hittats i en kärrmiljö intill Ätran på en plats i Ringestena (område 69). Den används som signalart för skogsmark med ostörd hydrologi och höga naturvärden.

Källpraktmossa *Pseudobryum cinclidioides*

Arten växer på marken i källpåverkad sumpskog i kalkfattiga miljöer. Den är sällsynt i södra Sverige men allmännare i Norrland. Den hittades på en plats vid Ätran intill ett tillförande bäck uppströms Axelfors (område 56). Den används som signalart för skogsmark med ostörd hydrologi och höga naturvärden.

Fällmossa *Antitrichia curtipendula*

En tämligen allmän art som främst växer på stammar av gammal ek men även andra ädellövträd. Den fungerar som signalart och visar på kontinuitet av äldre träd på platsen. På ett ställe växte den även på klibbal i en alridå vid Axelfors längs Ätran (område 52). Arten har hittats på ca 10 platser.

Trubbfjädermossa *Homalia trichomanoides*

En mindre allmän mossa som främst växer på stambaser i skuggiga miljöer av klibbal längs Ätran. Mossan har hittats på tre platser och fungerar som signalart med miljöer med skoglig kontinuitet.

Lunglav *Lobaria pulmonaria* (NT)

Lunglav växer främst på stammar av gamla ädellövträd och behöver både god ljusställgång och fuktigt mikroklimat. Arten är mindre allmän och hittades endast inom ett område nedströms Axelfors på fem olika träd (område 40 och 42). Dessutom uppger Skogstyrelsen den från en bergbrant vid Östra Frölunda. Arten är en mycket god signalart för höga naturvärden.

Blylav *Degelia plumbea* (VU)

Blylaven är en hotad oceanisk lav med utbredning i sydvästra Sverige som främst hittas på stammar av gammal asp men även på ädellövträd. Den behöver hög och jämn fuktighet och hotas av avverkningar runt värdräden. Samtidigt är det en ”successionsart” som behöver kontinuerligt gott om asp i landskapet och hotas därför av den tidigare kraftiga röjningen av asp och av viltbete som förhindrar förnyring av asp. Arten hittades på en gammal asp söder om Axelfors tillsammans med tre andra rödlistade lavararter (område 40). Från lövskogsinventeringen finns också uppgifter om arten från Sexdrega samt i en bäckravin från Yttre Hid. Här har den dock inte kunnat återfinnas. Blylav är en utmärkt signalart.

Västlig njurlav *Nephroma laevigatum* (NT)

Detta är en oceanisk art med en sydvästlig tyngdpunkt i sin utbredning. Den växer på stammar av gammal asp men även ädellövträd av olika arter. Den hittades på en gammal asp på samma ställen som den ovan beskrivna blylaven (område 40).

Bårdlav *Nephroma parile*

Bårdlaven växer på stammar av gamla lövträd av olika arter. Den förekommer sällsynt i området och har bara hittats på en lokal (område 69). Arten är en god signalart.

Olivbrun gytterlav *Pannaria mediterranea* (NT)

Detta är ytterligare en oceanisk art som främst förekommer i sydvästra Sverige. Den växer på stammar av gammal lönn, ask och asp. Den hittades på en gammal asp (område 40).

Gulnål *Chaenotheca brachypoda*

Denna nållav växer tämligen sällsynt på död ved på gamla alar och grövre äldre högstubbar av al längs Ätran. Den behöver hög och jämn fuktighet och fungerar som signalart för högre naturvärden. Gulnålen har hittats på fyra platser i alridåerna längs ån.

Kornig nållav *Chaenotheca chlorella*

Denna art förekommer sällsynt på död ved i området. Den behöver hög och jämn fuktighet och växer ofta på död ved eller bark av olika trädslag. Den hittades på en grov altorraka på Ätrans strand vid Sexdrega (område 96). Arten används som signalart och var tidigare rödlistad.

Gulpuvrad spiklav *Calicium adpersum*

Denna spiklav växer mycket sällsynt i området främst på stammar av månghundraåriga ekar som står öppet och som fått hård och grov skrovelbark. Den hittades på en ek (Kungseken söder om Örsås). Arten är en god signalart för höga naturvärden.

Sotlav *Cyphelium inquinans*

Sotlaven växer sällsynt i området främst på grov skrovelbark av jättekärr och hittades även den på Kungseken vid Örsås. Sotlav är en god signalart för höga naturvärden.

Glansfläck *Arthonia spadicea*

Denna lav hittas sällsynt på basen av stammar på gamla alar längs Ätran. Den har endast hittats på två platser (område 52 och 99) och fungerar som signalart för höga naturvärden.

Rostfläck *Arthonia vinosa*

Rostfläck är en lav som ofta hittas på stammar av gamla ekar med skrovelbark och är tämligen allmän i området. Sällsyntare hittas den även på gammal klibbal och fungerar då troligen som en ganska bra signalart. På klibbal har den hittats på två platser (område 52 och 68).

Grynig filtlav *Peltigera collina*

Denna filtlav växer oftast på stammar av mossbelupna gamla ädellövträd. Denna signalart är mindre allmän i området och har hittats på två platser (område 40 och 101).

Korallblylav *Parmeliella triptophylla*

Korallblylav är sällsynt i området och växer på stammar av gamla lövträd i ljusa men ändå fuktiga miljöer. Den uppges i lövskogsinventeringen från Sexdrega men lokalen kunde inte återfinnas.

Barkkornlav *Lopadium disciforme*

Barkkornlav växer på basen av stammar av främst gammal senvuxen ek. Den uppges i lövskogsinventeringen från ett område. Arten är en bra signalart.

Lönnlav *Bacidia rubella*

Lönnlaven växer oftast på stammar av grova lövträd i öppna miljöer som alléer, parker och hagar. Arten förekommer mindre allmänt och är en tämligen god signalart. Den har hittats på en lokal vid Ringestena tillsammans med kornbandmossa (område 69) och uppges av Skogsstyrelsen från Svenljunga (område 58).

Dvärgtufs *Leptogium teretiusculum*

Dvärgtufs är mindre allmän i området och har hittats på en lokal (69) vid Ringestena tillsammans med kornbandmossan. Arten växer på stammar med grov bark av gamla ädellövträd och signalerar höga naturvärden.

Klockgentiana (VU, ÅGP, fridlyst) troligen försvunnen från området

Klockgentianan växer på fuktig sand och torvjord, i betesmarker, vid stränder och på fuktiga hedmarker. I ängs- och hagmarksinventeringen finns äldre uppgifter om arten från Kolarp

Fältgentiana (VU) troligen försvunnen från området

Fältgentiana växer i naturbetesmarker, slåttermarker och hedar. Den var tidigare ganska vanlig, men har på senare år minskat kraftigt på grund av minskningen av ängsmarker och traditionell slåtter. I ängs- och hagmarksinventeringen finns äldre uppgifter om arten från Kolarp.

Mosippa (VU, ÅGP, fridlyst) troligen försvunnen från området

Den växer på sandiga marker, särskilt i öppen hedtallskog och på ljunghedar. I ängs- och hagmarksinventeringen finns äldre uppgifter om arten från Kolarp. Ytterligare en uppgift om mosippan finns från Axelfors där den har växt på 1970-talet (Nolbrant 2005). Mosippan har minskat mycket kraftigt i hela Sverige. Orsakerna kan vara flera; minskat bete och igenväxning, färre skogsbränder och gödslande kvävenedfall.

Jungfru Marie nycklar (Fridlyst)

Denna orkidé kan växa i stor mängd i traditionellt hävdade och ogödslade ängs- och hagmarker. Den är endast funnen från en lokal (117) vid Veka. Arten har troligen minskat kraftigt i takt med ängsmarkernas igenväxande och lieslåtterns upphörande.

Darrgräs

Darrgräset växer främst i fuktiga ängar, beteshagar och på stränder och har påträffats på en lokal (117) vid Veka. Den gynnas av traditionell slåtter. Arten har troligen minskat kraftigt i takt med ängsmarkernas igenväxande.

Strandmyskgräs

Myskgräs växer på fuktig gräsmark, framförallt i rester av tidigare slåttermarker och slagna fuktängar längs åar, sjöar och myrkanter. Arten missgynnas hårt av bete, är slåttergynnad men tål måttlig igenväxning och kan finnas kvar i öppna lövsumpskogar. Samtliga myskgräs (arter och underarter) är sällsynta i regionen men hittades i större mängd på de igenväxande slåttermarkerna längs Ätran uppströms Hillared (lokal 118 och 120). Underarten som hittades var troligen strandmyskgräs *Hierochloë odorata baltica*.

Backsippa (Fridlyst)

Backsippa växer vanligen på torra betade backar. Den var tidigare troligen mycket allmän längs Ätrons sandiga brinkar. Numera finns den i små bestånd spritt i dalgången. Den har påträffats på fem lokaler.

Backnejlika

Backnejlika växer på torra ängsbackar, i skogsbryn och vägkanter. Arten har hittats på tre lokaler (område 6, 32 och 85) men var tidigare troligen betydligt vanligare när större områden slogs och betades traditionellt utan gödsling.

Backtimjan

Backtimjan växer på torr och öppen, sandig eller grusig mark. Arten var troligen mycket vanlig tidigare då stora sandiga områden hävdades och det fanns gott om bar mager sandig mark där arten slapp konkurrens från andra växter. Den har hittats i tre mindre bestånd i områdena 65, 103 och strax norr om 85.

Jungfrulin

Jungfrulin växer vanligen i ängsmarker och i traditionellt skötta ängar växer den ofta i mycket stor mängd. Liksom många andra ängsväxter har arten minskat kraftigt. Den har endast hittats på en lokal (116).

Stor blåklocka

Denna art växer i öppna marker som ängar och skogsbyn. Arten gynnas av traditionell slåtter och har troligen minskat i området. Den påträffades på två platser (116 och vid 42).

Slåttergubbe

Slåttergubbe växer på kalkfattig mark, i hävdade naturbetesmarker och slåtterängar, ljunghedar, skogsbyn och vägkanter. Arten hade tidigare en mycket vidare utbredning i Syd- och Mellansverige, men har gått tillbaka kraftigt och försvunnit från många av sina tidigare växtplatser. Arten har hittats på sex lokaler.

Slåtterfibbla

Den växer på torr mark, vanligen på öppna ytor eller i glesa skogar. Den uppges i ängs- och hagmarksinventeringen från Veka (område 117).

Smörbollar

Smörbollar växer oftast på fuktiga marker i slåttermarker. Den har hittats på ca tre platser i igenväxande mader norr om Hillared (område 117 och 118).

Dvärghäxört

Arten är en karaktärsväxt för sumpiga alkärr men växer även i andra typer av fuktiga skogar. Den används som signalart för skogar med högre naturvärden. Den uppges i lövskogsinventeringen från strandlövskogarna vid Hillared.

Springkorn

Springkorn växer på mullrik jord i skuggiga, fuktiga lundar och skogskärr. Den används som signalart för skogar med högre naturvärden. Den uppges i lövskogsinventeringen från strandlövskogarna vid Hillared samt Östra Frölunda.

Stinksyska

Stinksyska växer i skogar och lundar, gärna på något fuktig näringsrik mark. Den hittades på en plats söder om Axelfors . Arten kan fungera som signalart för skogar med högre naturvärde.

Storrams

Storrams växer vanligen i skogar på näringsrik mark ofta vid vattendrag. Den hittades på två platser längs Åtran och används som signalart för skogar med högre naturvärde.

Ormbär

Ormbär är ganska vanlig på fuktig, skuggig, mullrik mark. Den hittades på ett flertal platser och har visst signalvärde för skogar med högre naturvärde.

Lundelm

Den växer på fuktig mullrik mark i skogar, lundar, bäckdalar och vid stränder. Den hittades på en plats (område 42) och har visst signalvärde för skogar med högre naturvärde.

Kransrams

Kransrams är en sällsynt art med västlig utbredning. Den växer i lundar och lövängar. Arten har i lövskogsinventering påträffats i strandskogar norr om Östra Frölunda och vid Hillared. Den används som signalart för skogar med högre naturvärde.

Utveckling av naturvärden - förslag till åtgärder

Återställ rensade avsnitt i forsande sträckor.

Flera av forssträckorna är rensade på block. Där det är lämpligt bör man åter lägga ut block så att mängden ståndplatser för öring ökar. Man bör dock vara försiktig vid eventuellt kulturhistoriskt intressanta miljöer.

Öka mängden död ved

Ån har rensats på död ved och trädbårder längs ån har gallrats. Genom att åter öka mängden död ved i vattnet kan man på ett enkelt sätt återskapa variationen av miljöer i vattnet och viktiga gömställen och ståndplatser för exempelvis öring och kräftor. Trädstammar i vattnet har också förmåga att samla organiskt material vilket många bottenorganismer, bl a kräftor, lever av. Träd som fallit i vattnet bör alltså inte tas bort. Gamla träd bör också få utvecklas längs stränderna som på sikt kan skapa grov död ved både på land och i vatten. Längs vissa sträckor, exempelvis uppströms strömsträckan vid Ringestena, kan man även aktivt lägga i träd för att snabba på återskapandet av artrikare miljöer och så att längre sträckor med lämpliga miljöer för öring uppstår. Död ved längs kanterna innebär också erosionskydd. Där träd skapar framkomlighetsproblem för t ex kanotister kan detta enklast åtgärdas genom att trädens toppar kapas för fri passage (Nolbrant 2006).

Åtgärda vandringshinder

Vandringshinder i huvudfåra och i biflöden bör utredas och där det är möjligt åtgärdas så att öring m fl organismer åter kan röra sig mellan de olika miljöerna. Vissa sidobäckar kan vara avskurna av felplacerade vägtrummor.

Överhängande grenar och träd

Röj inte bort grenar, buskar och träd som hänger ut över vattenytan. Dessa skapar, skugga, skydd för fisk och sittplats för fiskande kungsfiskare.

Kant-/skyddszoner längs vattendrag

På flera ställen når produktionsskog ut ända till stranden. De värdefulla lövmiljöerna är borttagna och vid avverkning av granen uppstår det erosionsproblem samt läckage av näring och partiklar. Skapa därför kantzoner med minst en träd längds avstånd mot produktionsskog med lövdominerad skog där skogsbruk inte bedrivs både längs Åtran och dess tillförande bäckar. Låt död ved få utvecklas vilket bl a gynnar insekter och fåglar.

Åkerbruk längs vattendrag ger högt näringsläckage till vattnet. Skapa därför skyddszoner mot brukad åkermark.

Kantzoner och skyddszoner har många positiva effekter genom minskad erosion och näringsläckage, som livsmiljö för många arter samt genom att det skapar en trevligare upplevelse både från vatten och från land.

Skötsel av småvatten

Tidigare solexponerade småvatten bör skötas så att de fortsätter att vara solexponerade. Fiskfattiga solexponerade småvatten har ofta en mycket hög produktion av insekter och andra evertebrater.

Skötsel av strandängar, hagmarker och sandiga marker

Många av de tidigare hävdade markerna har vuxit igen och många ängsväxter, insekter, fåglar m fl har minskat kraftigt. Röjning/gallring av igenväxande hagmarker samt utökat bete på igenväxande marker är lämpligt.

Strandängar med häckande vadare bör hållas fria från träd (>150 m från vadarbo till träd). Träden används av kråkor som spanar efter bon.

Genom att de flacka flodplanen med strandängar översvämmas vår och höst fyller de flera viktiga funktioner. De blir värdefulla rastlokaler för svanar, gäss och änder. Marker som inte är åkermark fungerar som områden där sediment avsätts och där näringsämnen renas. Dessutom fungerar översvämningssområden som flödesutjämnare som är viktiga för att dämpa höga flödestoppar i nedströms liggande områden.

Bete på sandiga marker för att skapa sandblottor i vegetationstäcket är mycket värdefullt. Dessa blottor utnyttjas exempelvis som boplatser för bin och andra steklar.

Gamla träd och död ved bör alltid sparas i hävdade marker. Flera arter av bin och steklar som finns i blomrika marker använder hål i veden som bon.

Gynna rik blomning

Många fjärilar, bin, humlor m fl är starkt missgynnade p g a igenväxning, tidig slåtter eller tidigt betespåsläpp med intensivt bete.

Slåtter av blomrika vägrenar bör därför ske sent. Andra halvan av augusti är en lämplig tid.

Sent betespåsläpp eller sen slåtter på vissa blomrika ängs- och hagmarker bör ske för att gynna fjärilar, vildbin mm.

Skötsel av gamla grustag

Gamla grustag har blivit reträttplatser för den tidigare välspredda sandmarksfaunan. Här kan man hitta ovanliga bin, steklar och markskalbaggar. Grustag bör därför inte rutinmässigt släntas ut eller planteras igen.

Områden med olika lutning och rasvinklar bör finnas i området, allt från plana ytor till lodräta skärningar. Vattenspeglar höjer områdets värde.

Kontinuerlig störning genom bete eller annan mekanisk störning bör ske för att upprätthålla bar sand.

Blomresursen är avgörande för rikedomerna av insekter. Gynna rik blomning av örter som åkervädd, ängsvädd, blåmunkar, backtimjan, fibblor, gullris, liten blåklocka, getväppling, käringtand. Många blommande träd och buskar som sälg, vide, nypon, rönn m fl är också mycket viktiga för insekter. Det är därför viktigt att gynna sådana träd eller buskar i området.

Fri utveckling av vissa strandskogar och sumpskogar

Låt områden som strandskogar och sumpskogar där de hävdberoende naturvärdena försvunnit få utvecklas fritt. Dessa miljöer är värdefulla för exempelvis hackspettar och andra fåglar.

Vid behov bör gran gallras och röjas bort för att gynna löv.

Skötsel av solitärträd

Gamla solitärer som tidigare stått öppet är ofta under igenväxning. Detta skadar eken allvarligt och även de organismer som kan leva på och inne i träden. Røjning runt vidkroniga grova ekar bör därför göras. Kronan bör ha minst 5 m fritt till närmaste trädkrona. Stammarna bör vara solbelysta.

Kopplingar mellan biologiska naturvärden och hydrogeomorfologi

De hydrogeomorfologiska processerna skapar en mångfald av miljöer som är nödvändiga för många arter, både i vatten och på land (se fig 1). Exempel på sådana arter som är beroende av strukturer och funktioner som processerna ger upphov till är öring, kungsfiskare och flodpärlmussla i vattendraget. På flodplan med strandängar finns bl a olika vadare. I korvsjöar finns amfibier, trollsländor, vattenaloe mm. I sandiga brinkar finns bl a våddsandbi. Det är därför viktigt att dessa processer fungerar på ett naturligt sätt så att strukturer som korvsjöar och erosionsbranter kan nybildas även på långs sikt. Strukturer som påverkas av hydrogeomorfologiska processer i vattendraget är grusiga lekbottnar för t ex öringlek. Bottnarna kan förstöras genom kraftig erosion eller genom sedimentation av partiklar som sätter igen grusbotten. De hydrogeomorfologiska processerna är alltså också viktiga för att funktioner hos vattendraget ska bestå. Ett annat exempel på funktioner kan vara översvämningsområden på flodplan som fungerar som rastlokaler för fåglar, vattenrenare och flödesutjämnare.

Olika typer av processer har olika tidsskalor. De geologiska processerna som ger grundförutsättningarna med berggrund och olika jordarter längs vattendraget verkar med oöverskådliga tidsrymder.

De biologiska processerna kan bestå av uppbyggnad av död ved som faller i vattendraget eller betande djur som skapar ängsvegetation och jordblottor. Dessa processer verkar på kort tid.

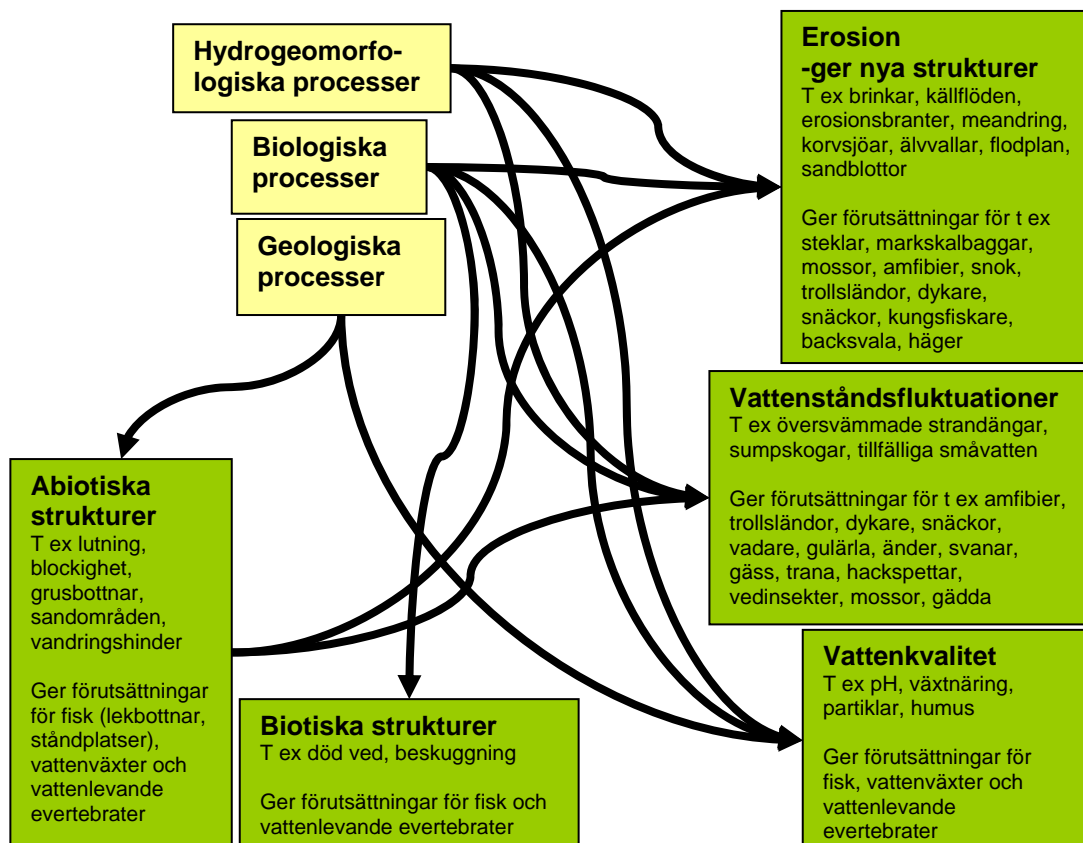

Fig 1. Förenklad bild av processer som påverkar/har påverkat vattendraget och de miljöer som dessa processer skapar. Förutsättningen för ett fungerande ekosystem med naturliga växt- och djursamhällen är att naturliga processer, strukturer och vattenkvalitet finns i vattendraget (Bergman m fl 2006). Dessutom påverkar eventuell förlust av arter förutsättningarna för det befintliga växt- och djursamhället.

Områdesbeskrivningar

Teckenförklaring till kartor

Röda områden/röda linjer: Åsträckor eller biflöden med högre naturvärden

Gröna områden: Landmiljöer med högre naturvärden

Blå punkt: Småvatten

Lila linje: Inventerad åsträcka

Lila och svart streckad linje: Sammanhängande kärnområden

Förkortningar

VU – rödlistad art inom hotkategori sårbar

NT – rödlistad art inom hotkategori missgynnad

EU – arten är upptagen i EU:s fågel- eller habitatdirektiv

Siffror efter vissa arter

1 = enstaka-sparsam

2 = tämligen allmän

3 = allmän-riklig

1. Norrströmmen norr om Mårdaklev

Längs en rak sträcka av Ätran ligger ett ca 1 km långt parti med svagt strömmande till forsande vatten. Ca 220 meter av sträckan består av främst forsande partier. Området ser ut att lämpa sig bra för större öring. Vid elfiske har både vuxen öring och årsungar fångats i måttlig mängd samt bergsimpa och lake. Mängden död ved längs stränderna är dock liten. Stränderna kantas av en smalare bård av främst klibbal och gråal. Enstaka klibbalar är tämligen grova. För övrigt omges sträckan av hygge, produktionsgranskog och åkermark utan högre naturvärden. Kantzonerna mot granskog och hygge är 2-15 m.

Intressantare arter: Öring

Naturvärdesbedömning: Mycket höga naturvärden, Klass 2. Besökt 29/6.

Förslag till åtgärder: Längs vissa delar av sträckan är det lämpligt att på sikt bygga upp bredare kantzoner med löv. Ökad mängd död ved längs stränderna.

Dokumentation: Elfiskeregistret aug. 2006.

Områden söder om Östra Frölunda

2. Hagmarker vid Anfastorp

Från ån sträcker sig ett område mot öster med en mosaik av olika typer av betesmarker och delvis blomrikare marker mot Bastukullen strax norr om Anfastorp.

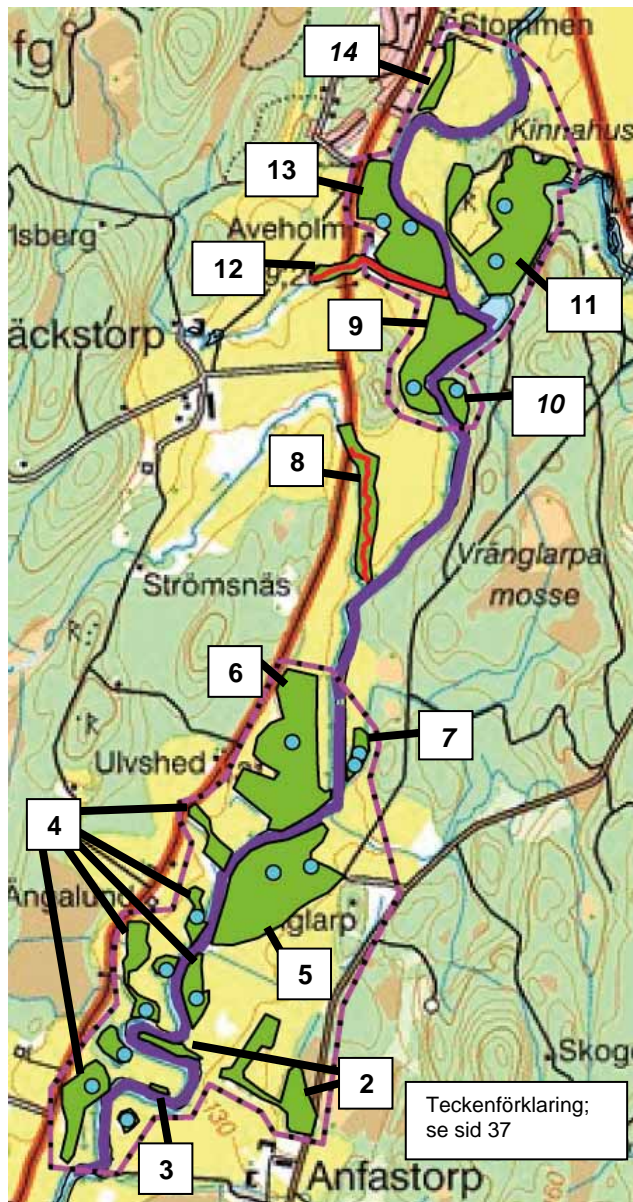
En del av betesmarken sticker ut i en meanderslinga. En annan del ligger en bit från ån kring en bergsknalle. Ytterligare längre från ån ligger betesmarken i en ek- och björkbevuxen kulle, Bastukullen. Ängsväxter som sågs var ängsviol, gökärt, liten blålocka, stenmåra och ängsvädd. Vid grusvägen växte en hel del åkervädd där ett väddsandbi *Andrena hattorfiana* observerades.

Intressantare arter: Väddsandbi *Andrena hattorfiana* (VU), viss ängsflora (ängsvädd, stenmåra, ängsviol m fl)

Naturvärdesbedömning: Mycket höga naturvärden, Klass 2. Besökt 5/6 och 29/6.

Förslag till åtgärder: Fortsatt hävd genom bete är viktigt. Slå rikblommade områden som t ex. vägrenar, åkerrenar eller delar av hagmarken sent i augusti så att åkervädd m fl arter hinner blomma och så att väddsandbi m fl insektsarter kan finna föda. Väddsandbi lever endast på åkervädd. Området bör inventeras noggrannare på insekter och ängsväxter.

Dokumentation: Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, rapport 1994:5, objekt 65-28.

3. Älvvall vid Borgakilen

Ån rinner i sandiga marker och längs vissa ställen i innerkurvor uppstår mer eller mindre stora sandbankar. Öppen sandig mark längs vattendrag kan hysa intressantare insektsfauna.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 5/6.

4. Område med småvatten och igenväxande mader mellan Ängasjön och Ängalund

Längs en 1,2 km lång sträcka ligger en landskapsmosaik med sju småvatten och övergivna fuktängar, grupper med alar, åkrar och lövdungar. Förutsättningar finns för intressantare fauna av vattenlevande evertebrater samt amfibier.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 5/6.

Dokumentation: Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, rapport 1994:5, objekt 65-28

5. Strandängar och korvsjöar vid Vränglarp

Vid ån breder en större betad fuktäng ut sig. Mitt i området ligger två vattenspeglar som är rester av tidigare åslingor. Bågformade slingor utan vatten syns också i terrängen. Ängsvegetationen är sparsam; endast ängsviol noterades. Fågelfaunan är rik och vid tillfället noterades bl a 5 tofsvipor, en ung jagande brun kärrhök, trana, gräsand, kanadagås och sjungande sånglärka.

Intressantare arter: Brun kärrhök (EU), trana (EU), sånglärka (NT), tofsvipa

Naturvärdesbedömning: Mycket höga naturvärden, Klass 2. Besökt 5/6.

Förslag till åtgärder: Fortsatt hävd genom bete är nödvändig för att behålla naturvärdena.

Dokumentation: Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, rapport 1994:5, objekt 65-28

6. Ängsmarker vid Ulvshed

Vid Ätran ligger en större flack dalgång som domineras av högröftfuktäng och högstarräng. Mitt i området ligger mindre vattensamling. I sluttningarna finns i stället friskäng med inslag av ängsväxter som backnejlika, liten blåklocka och skogsklöver. Bitvis är blomningen rik av bl a åkervädd. Insektsfaunan av fjärilar, bin och skalbaggar bland blommorna var rik med bl a det hotade vädssandbiet. Enkelbeckasin samt ängspioplärka, törnsångare och buskskvätta hördes i området. Längst i söder intill ån växer några äldre tallar. Längs stranden ligger en sandbank (se sidan 25). Området betas av nötdjur som släpptes på tämligen sent under sommaren.

Intressantare arter: Vädssandbi *Andrena hattorfiana* (VU), backnejlika, enkelbeckasin, ängspioplärka.

Naturvärdesbedömning: Mycket höga naturvärden, Klass 2. Besökt 5/6 och 29/6.

Förslag till åtgärder: Fortsatt hävd genom bete är nödvändig för att behålla naturvärdena. Det är dock viktigt att behålla rikblommande avsnitt i området samt i närliggande vägrenar till senare på hösten. Detta sker genom att slå först senare i augusti samt att ha ett sent betespåsläpp under sommaren. Området bör inventeras noggrannare på insekter. Vägrenar i omgivningen bör inte slås innan augusti.

Dokumentation: Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, rapport 1994:5, objekt 65-28

7. Gammal åslinga. Vissa naturvärden, klass 4.

8. Bäck vid Ällebäckstorp

En tämligen stor bäck rinner från Vitasjön och österut mot Ätran. Vid landsvägen rinner den genom en lövbevuxen ravin med främst klibbal, sälg och rönn men även ek, gråal, björk och hägg. Bäckens är väl beskuggad. En del död ved förekommer. Vid vägen står en jätteek med omkrets på ca 400 cm. I ravinens överkant står även enstaka grövre asp samt tämligen grov sälg. Bäckens ser lämplig ut för uppvandring av lekande öring. Vid elfiske har gott om årsungar av öring påträffats. Vägtrumman vid landsvägen utgör inget vandringshinder.

Intressantare arter: Öring

Naturvärdesbedömning: Mycket höga naturvärden, Klass 2. Besökt 17/8.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling. Ökad mängd död ved i vattnet. Grova vidkroniga bör röjas fram.

Dokumentation: Lövskogar i Svenljunga, objekt 1465-74, Elfiskeregistret aug. 2006

9. Tidigare hävdad strandäng, småvatten och grova lövträd öster om Ällebäckstorp

Detta är ett tidigare betat område längs Ätran. I dag sker inget bete och vegetationen domineras av högrötfuktäng och tuvtåtel-fuktäng. I söder finns en korvsjö med angränsande erosionssluttning. Korvsjön är isolerad från ån och bevuxet med bl a starr och vattenpest. I erosionssluttningen står grova träd av ek, asp och rönn varav vissa är hålträd. Rönnen har en omkrets på 210 cm. Det finns även gott om hassel varav vissa är grova.

Intressantare arter: Grov asp, rönn och vidkronig ek

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 5/6.

Förslag till åtgärder: Grov ek som tidigare stått fritt är under igenväxning. Rövning behöver göras runt ekarna så att de inte tar skada. Trädkronan behöver ha minst 5 m fritt utrymme till andra trädkronor och stammen bör vara solbelyst. Återupptagen hävd av området är önskvärt.

10. Gammal åslinga. Vissa naturvärden, klass 4.

11. Grova ekar, småvatten och ängsmarksrester vid Kinna hus

Området består av igenväxande tidigare hävdade hagmarker och mader. I områdets erosionssluttningar finns ett 10-tal grova och vidkroniga ekar med omkrets på upp till 340 cm samt någon grov eklåga. På ett par ekar hittas signalarter som fällmossa och rostfläck. Delar av området är också ett våtmarksområde med en korvsjö och fuktiga mader. Den södra delen finns med i ängs- och hagmarksinventeringen men var även vid den tidpunkten ohävdad. Området är under igenväxning med ung björk, al mm. Även de vidkroniga ekarna är under igenväxning. Rester av

ängsvegetation finns med tämligen rikligt med svinrot, gökärt, liten blåklocka samt något ex av grönvit nattviol. Arter som uppges ha funnits tidigare är dessutom brudbröd, slättergubbe och ängshavre. Från lövskogsinventeringen uppges även backsippa och desmeknopp.

Intressantare arter: Grov vidkronig ek, fällmossa *Antitrichia curtipendula*, rostfläck *Arthonia vinosa*, svinrot, grönvit nattviol.

Naturvärdesbedömning: Mycket höga naturvärden, Klass 2. Besökt 5/6 och 29/6.

Förslag till åtgärder: Rökning behöver göras runt igenväxande ekar så att de inte tar ytterligare skada. Om möjligt återupptagen slåtter av områden med rester av ängsvegetation.

Dokumentation: Ängar och hagar i Svenljunga kommun, objekt 156561. Lövskogar i Svenljunga kommun, objekt 1465-72.

12. Bäck vid Aveholm

En mindre bäck rinner från väster ut till Ätran. Bäckens rinner i en ravin som till stor del är bevuxen av löv. Bäckens kantas främst av klibbal. Flera grövre aspar står väster om vägen och någon tämligen grov ek öster om vägen. Närmare Ätran rinner bäcken genom öppen betesmark. Bäckens kan möjligen användas som lekbäck för öring. Vägtrumman under landsvägen utgör dock ett vandringshinder. Bäckravinen väster om landsvägen finns dokumenterad i lövskogsinventeringen med uppgifter om kransrams och blåsippa vilket är ovanligt i området.

Intressantare arter: Kransrams, blåsippa

Naturvärdesbedömning: Vissa naturvärden, Klass 4. Besökt 17/8.

Dokumentation: Lövskogar i Svenljunga kommun, objekt 1465-73.

13. Betade hagmarker och småvatten vid Aveholm

Längs Ätran finns marker som betas av nötdjur. I området finns en gammal åslinga som delvis betas och delvis är igenvuxen av yngre träd som klibbal, gråal, björk och vide. Åslinga håller delvis en vattenspiegel men är kraftigt igenvuxen av starr, sjöfräken och vattenklöver. Bland våtmarksfåglar och kulturlandskapets fåglar hördes skogssnäppa, sävsparv, buskskvätta, hämpling och törnsångare. Genom området går också en mindre bäck. Ängsvegetationen är sparsam och tämligen trivial.

Stranden är delvis öppen med fåtaliga träd.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 5/6.

Förslag till åtgärder: Fortsatt hävd genom bete är viktigt för att behålla naturvärdena.

14. Tidigare hävdad sandig sluttning

Litet bestånd av backsippa. Vissa naturvärden, klass 4. Besökt 5/6.

Norr om Östra Frölunda till Hid

15. Humlabäcken

Från Humlasjön rinner en bäck västerut mot Ätran. I närheten av Ätran rinner den genom åkermark i en mindre ravin och omgiven av snår och ung skog. Bäckens kan möjligen fungera som lekbäck längre uppströms. Vid elfiske har dock endast bergsimpa fångats.

Naturvärdesbedömning: Vissa naturvärden, Klass 4. Besökt 29/6.

Dokumentation: Elfiskeregistret aug. 2006

16. Blandlövskog längs ån strax norr om Östra Frölunda

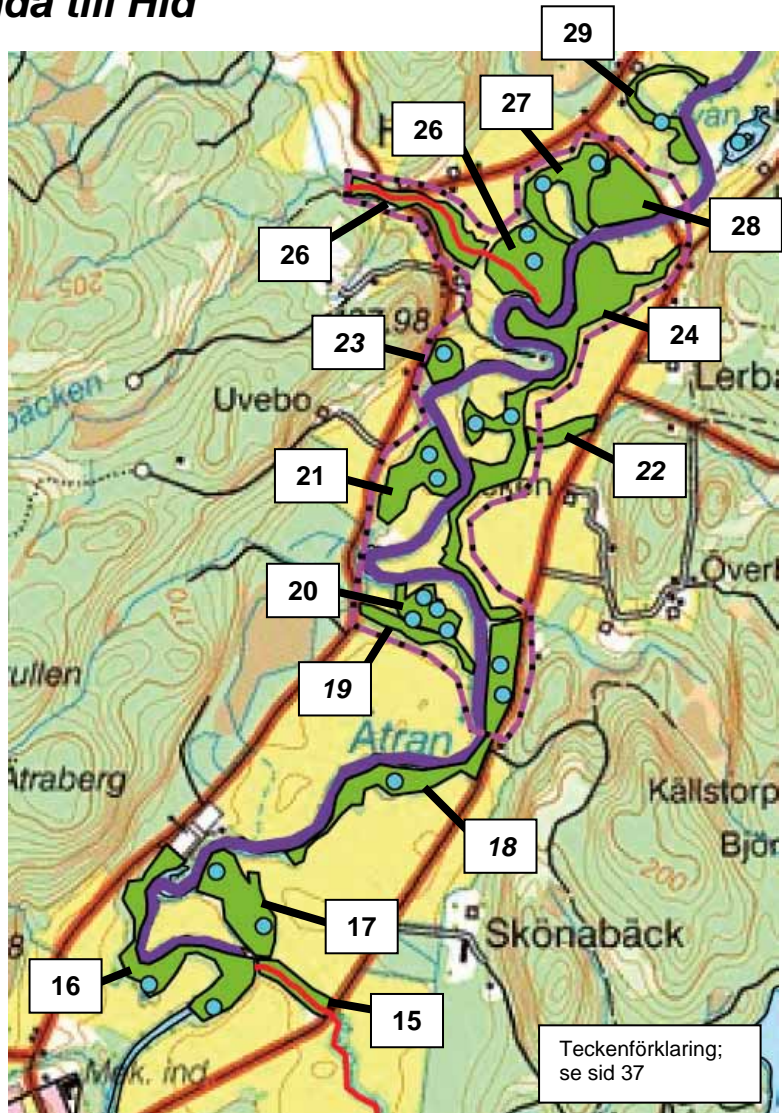
Ett område längs åns västra sida med blandskog av främst gråal, grövre asp, hägg och björk. Mängden grövre död ved både på land och i vatten längs åns ytterkurvor är tämligen stor. I området står också någon igenvuxen grov vidkronig ek samt något mindre småvatten. Ytterligare uppströms på östra sidan finns lövområden längs ån där det tidigare noterats arter som springkorn, lundarv och gullpudra. I området finns även en hel del småvatten.

Intressantare arter: Grov vidkronig ek, springkorn, lundarv.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 29/6.

Förslag till åtgärder: Røjning behöver göras runt igenväxande ekar. I övrigt är fri utveckling lämplig.

Dokumentation: Lövsogor i Svenljunga kommun, objekt 1465-71 och 69a. Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, rapport 1994:5, objekt 65-20

17. Korvsjö och mader norr om Östra Frölunda

En stor korvsjö med öppen vattenspegel. I väster kantas den av ung gråal. Mellan ån och korvsjön finns öppna mader med högstarr och högörtfuktäng.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 29/6.

Intressantare arter:

Ängspärlemorfjäril *Argynnis aglaja*

Dokumentation: Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, rapport 1994:5, objekt 65-20

18. Strandskog och småvatten Ej bedömd. Dokumentation: Lövskogar i Svenljunga kommun (Kransrams noterad från lövskogsinventeringen).

19. Lövbevuxen bäckravin Vissa naturvärden, klass 4.

20. Småvatten vid Katrinehölj

Ett område med flera småvatten och vattenfyllda rester av åslingor. Ån omges av tidigare åkermark och hävdade marker. Dessa marker hävdas inte längre och har en tämligen trivial flora. Småvattnen ger förutsättningar för en rik evertebratfauna och för amfibier. Söder om området passerar en lövträdsbevuxen bäckravin som domineras av hägg och yngre gråal.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 5/6.

Förslag till åtgärder: Marken runt småvattnen bör fortsätta att hävdas så att de ligger öppet och solexponerat.

Dokumentation: Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, rapport 1994:5, objekt 65-20

21. Betad brink, fuktäng och småvatten vid Uvebo

Ett öppet betad flodplan med ett flertal vattensamlingar. Området avgränsas av en betad erosionsbrant glest bevuxen av ek och björk. Här finns en viss ängsflora av svinrot, ängsviol och liten blåklocka. Här finns också en öppen sandblotta som ger bra förutsättningar för steklar och bin. Miljön ser lämplig ut för väddsandbi. Området betades av får. På flodplanet vid den södra våtmarken gick ett par trana vid besöket. (Se även bild på sid 13.)

Intressantare arter: Svinrot, trana (EU)

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 5/6.

Förslag till åtgärder: Viktigt med fortsatt hävd i området.

Dokumentation: Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, rapport 1994:5, objekt 65-20

22. Lövbevuxen bäckravin Vissa naturvärden, klass 4.

23. Gammal åslinga med lövskog Vissa naturvärden, klass 4.

24. Mosaik av betad flodplan, korvsjöar och lövbevuxna erosionsbranter vid Lerbäcksbo

Området består av en intressant mosaik av nötdjursbetad flodplan, våtmarker, korvsjöar och en västvärd delvis betad erosionslutning bevuxen av löv.

Flera grova vidkroniga ekar med omkrets upp till 360 cm står i erosionsslutningen. I slutningen finns en del ängsväxter som svinrot, ängsviol, gökärt, ängsvädd och vårbrodd. Slutningen och grova ekar växer igen med yngre björk, al mm.

Längs Ätran finns ett längre meandrande parti som helt saknar träd med erosionbranter i den sandiga jorden på båda sidor om ån.

I småvattnen observerades kricka. Från småvattnen finns tidigare dokumentation om bl a dyblad, vattenaloe och nålsäv.

Intressantare arter: Svinrot, ängsvädd, grova vidkroniga ekar.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 5/6.

Förslag till åtgärder: Viktigt med fortsatt hävd i området. Igenväxande grova ekar är i behov av röjning.

Dokumentation: Lövskogar i Svenljunga kommun, objekt 1465-68, Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, rapport 1994:5, objekt 65-20

25. Hidsbäcken

Vid landsvägen rinner Hidsbäcken i ett brant porlande lopp genom en fårbetad hage. Bäckens omges här av en gles ridå av klibbal, enstaka grövre asp m fl lövträd. Från lövskogsinventeringen uppges blylav och gullpudra samt hävdgynnade arter som backsippa och vårfingerört. Vid vägen står en jätteek med omkrets på ca 400 cm.

Intressantare arter: Gamla uppgifter: blylav (VU), backsippa, vårfingerört, gullpudra.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 17/8.

Dokumentation: Lövskogar i Svenljunga kommun, objekt 1465-67, Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, rapport 1994:5, objekt 65-20

26 och 27. Betesmark med småvatten samt en större korvsjö vid Yttre Hid

Genom området går en bäckravin som till stor del vuxit igen av löv. På de öppna markerna intill ravinen betar hästar. I området finns också några mindre småvatten. Norr om detta område ligger en stor korvsjö som omges av lövskog.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 5/6.

Förslag till åtgärder: Viktigt med fortsatt hävd i området.

Dokumentation: Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, rapport 1994:5, objekt 65-20

28. Betesmarker vid Yttre Hid

Området består av öppnare marker som betas av nötdjur. I erosionssluttningar och längs vägrenar finns blomrikare marker med bl a åkervädd, prästkrage m fl. Vädssandbi observerades vid vägen längst norrut i området.

Intressantare arter:
Vädssandbi *Andrena hattorfiana* (VU)

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 5/6 och 29/6.

Förslag till åtgärder:

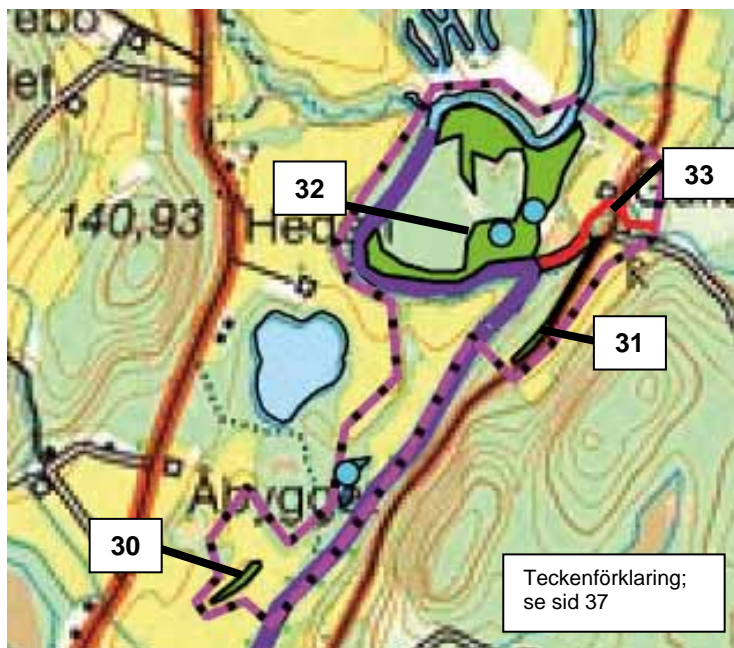
Viktigt med fortsatt hävd i området. Vägrenar med blommande örter bör först slå senare i augusti så att insekter som vädssandbi kan hitta föda.

Dokumentation: Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, rapport 1994:5, objekt 65-20

29. Lövbevuxen gammal åslinga Vissa naturvärden, klass 4.

Områden vid Gullskog

30. Sandig erosionsbrant vid Åbygget

En sydvästvänd sandig erosionsbrant ligger till hälften i en fårbetad hage och till hälften i en brukad åker. I fårhagen är marken välbetad och mängden blommor liten. Ljung och gråfibbla förekommer tämligen rikligt. Mängden bar sand i den sydvästvända sluttningen är också liten. I den del som ligger i åkermarken finns det rikligt med bar sand och blommande åkervädd, prästkrage mm. I denna del observerades väddsandbi. I den omgivande betade marken hördes buskskvätta och sjungande sånglärka.

Intressantare arter: Väddsandbi *Andrena hattorfiana* (VU), sånglärka (NT)

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 29/6.

Förslag till åtgärder: Viktigt med fortsatt hävd i området. Branten som ligger i fårhagen bör undantas från bete fram till augusti så att blommor hinner komma upp innan de betas av. Fler sandblottor bör skapas i den del som ligger i fårhagen lämpligen genom någon mekanisk bearbetning.

Dokumentation: Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, rapport 1994:5, objekt 65-20

31. Rikblommande väggen vid Gullskog

Längs grusvägen finns en ca 400 m lång sydvästvänd väggen som blommar rikligt. Här finns bl a ängsväxter som svinrot, bockrot, höskallra, liten blåklocka och skogsklöver. Dessutom finns rikligt med åkervädd där det rödlistade väddsandbiet sökte föda. En liten bit norrut finns ett par bestånd med backsippa.

Intressantare arter: Väddsandbi *Andrena hattorfiana* (VU), svinrot, bockrot, höskallra

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 29/6.

Förslag till åtgärder: Det är viktigt att väggen slås sent så att bl a åkervädd hinner blomma.

Dokumentation: Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, rapport 1994:5, objekt 65-20

32. Hagmark vid Gullskog

Ett större område längs ån betas av nötdjur. Området är till stor del bevuxet med granskog men större ytor med naturbetesmarker förekommer också. I området ligger gamla åslingor och ett småvatten har en öppen vattenspegel. På stranden av detta småvatten växer bl a spikblad. Bland ängsväxterna hittades bockrot, backnejlika, stenmåra, knägräs, grönvit nattviol, ängsviol, liten blåklocka, blåsuga, harstarr och vårbrodd. Från ängs- och hagmarksinventeringen nämns också backtimjan, backsippa, stagg och revfibbla.

I området hördes entita och stjärtmes och längs ån flög forsärla.

Intressantare arter: Bockrot, backnejlika, knägräs, grönvit nattviol, entita (NT). Från ängs- och hagmarksinventeringen: Backtimjan, backsippa och stagg.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 29/6.

Förslag till åtgärder: Viktigt med fortsatt hävd i området.

Dokumentation: Ängar och hagar i Svenljunga kommun, objekt 1565033, Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, rapport 1994:5, objekt 65-20

33. Bäckravin vid Gullskog

En bäckravin med blandlövskog av främst klibbal och rönn och med inslag av gran. Ravinen har branta sidor och mängde grövre död ved är tämligen stor. Bäckens ser ut att kunna lämpa sig som lekbäck för öring.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 29/6.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling.

Områden vid Axelfors och ned till Assmans utlopp

34. Assmans utflöde i Ätran

270 m ovan Assmans utlopp i Ätran finns ett kortare forsande parti där det även ligger en del död ved (se bild 4 på framsidan). Vid elfiske har här fångats enstaka öring och elritsa samt gott om bergsimpå. Även Assman har ett strömmande och forsande parti med död ved innan det rinner samman med Ätran. Vid sammanflödet bildar Ätran en bred utbuktning där det längs stränder och även ute i vattnet bildats sandbankar.

Intressantare arter: Öring

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 6/8.

Förslag till åtgärder: Öka mängden död ved i vattnet.

Dokumentation: Elfiskeregistret

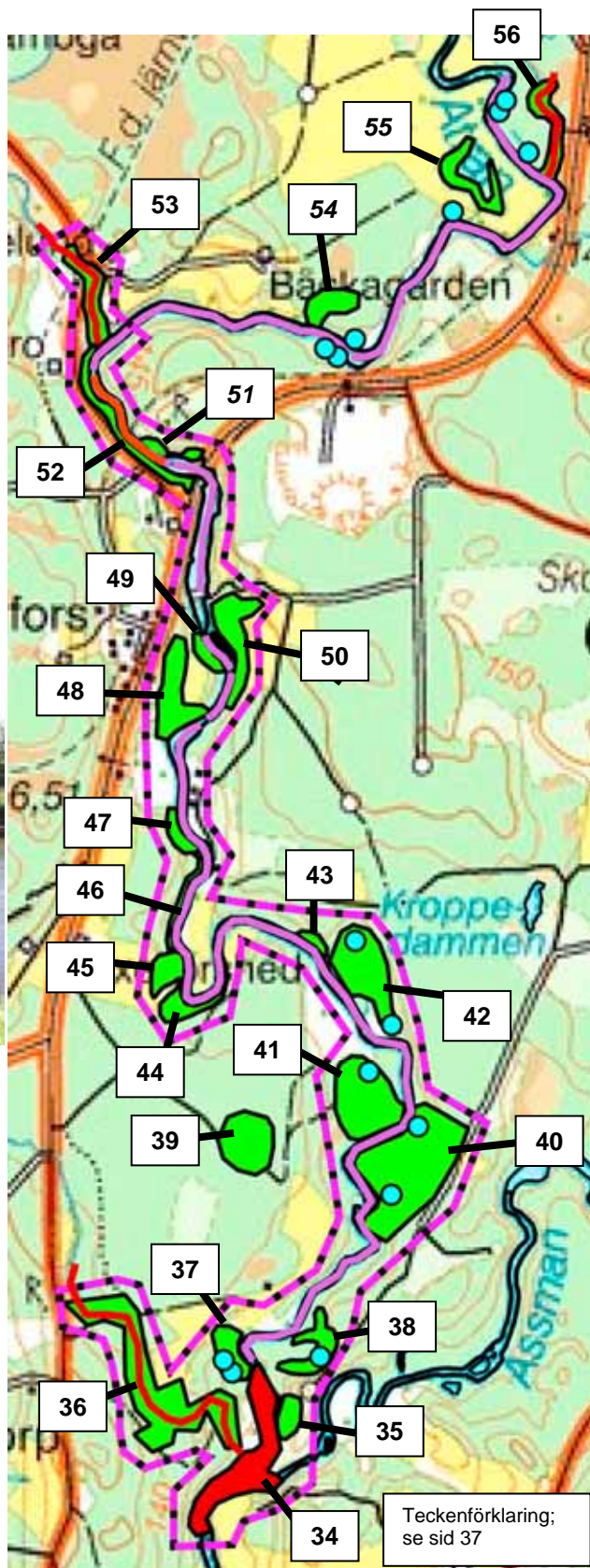

Assmans utlopp syns i bakgrunden.

35. Gamla aspar vid Assmans utlopp

Strax ovan erosionslutningen står två mycket grova aspar och någon tämligen grov samt flera yngre. Intill de grova asparna står ca 4 medelgrova men tämligen gamla ekar. Samtliga träden står i ett hygge med uppväxande unggranar. På de två grova asparna växer en rik lavflora med bl a fyra rödlistade arter bl a den hotade blylaven. På ek växer dessutom lunglav och fällmossa.

Intressantare arter: Blylav *Degelia plumbea* (VU) 2, lunglav *Lobaria pulmonaria* (NT) 2, västlig njurlav *Nephroma laevigatum* (NT) 3, olivbrun gytterlav *Pannaria mediterranea* (NT) 2, grynnig filtlav *Peltigera collina* 1, fällmossa *Antitrichia curtipendula* 1

Naturvärdesbedömning: Mycket höga naturvärden, Klass 2. Besökt 6/8.

Förslag till åtgärder: Gynna asp och ek i orådet. En försiktig gallring av gran behöver göras med tiden runt träden så att miljön blir tillräckligt ljus men samtidigt behåller hög luftfuktighet. Det är viktigt att ekarnas kronor hålls fria från andra träd.

Dokumentation: Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, rapport 1994:5, objekt 65-20

36. Granbevuxen bäckravin, Harrbäcken

En liten bäck meandrar fram i en djupt nerskuren ravin. Skogen domineras helt av tämligen grov och gammal gran som är bevuxna med gammelgranslav. Längs bäcken står även enstaka klubbalar och högstubbar av gamla klubbalar som dött. Mängden lågor av grövre gran är mycket stor. Både gamla nedbrutna och nyfallna lågor förekommer. På äldre lågor växer bl a gott om långfliksmossa. Vid elfiske har det påträffats mycket gott om årsungar av öring samt elritsa. Vid besöket sågs både spillkråka och större hackspett i ravin.

Intressantare arter: Gammelgranslav *Lecanactis abietina*, långfliksmossa *Nowellia curvifolia*, spillkråka (EU), öring, elritsa

Naturvärdesbedömning: Mycket höga naturvärden, Klass 2. Besökt 6/8.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling

Dokumentation: Skogsstyrelsen, nyckelbiotop 06C 3h 07, Elfiskeregistret aug. 2006

37. Gammal korvsjö med alsumpskog norr om Harrbäcken

Väster om ån ligger några två mindre småvatten som är rester av en gammal åslinga. Korvsjön är kraftigt igenvuxen och omges av alsumpskog med både gråal och klubbal. I väster finns ett litet utströmningsområde. I området finns en hel del klenare ved. I vattnet växer bl a missne, dyblad och vattenbläddra. I söder angränsar området till en öppen ohävdad gräsmark med bl a liten blåklocka, stenmåra, vårbrodd och

harstarr. Från lövskogsinventeringen uppges strutbräken, kransrams, desmeknopp och ormbär från ett större område där alsumpskogen ingår, vilken dock har högst naturvärde.

Intressantare arter: Missne, dyblad (kransrams, strutbräken, desmeknopp, ormbär från lövskogsinventeringen)

Naturvärdesbedömning: Vissa naturvärden, Klass 4. Besökt 6/8.

Dokumentation: Lövskogar i Svenljunga kommun, objekt 1465-123

38. Rudavan; Korvsjö vid hög erosionslutning

En större korvsjö ligger intill en hög västvänd erosionslutning där skogen nyligen avverkats. Ett hygge fortsätter österut. Området mellan korvsjön och ån är bevuxet av ung granskog. I erosionslutningen mot ån strax norr om korvsjön står flera grövre och äldre ekar på vilka det växer lunglav och rostfläck. Korvsjön och den höga delvis sydvända erosionsbranten skapar en intressant miljö som troligen är insektsrik. Törnskata sågs vid tillfället vilken möjligen häckar på hygget.

Intressantare arter: Lunglav *Lobaria pulmonaria* (NT), rostfläck *Arthonia vinosa*, törnskata (NT)

Naturvärdesbedömning: Mycket höga naturvärden, Klass 2. Besökt 6/8.

Förslag till åtgärder: Med tiden gallring runt värdefulla ekar.

39. Sandigt kalhygge vid Flenstorp

Ovanför Ätrans flodplan ligger ett större hygge på sandig mark. Längs skogsbilvägen på hygget finns ett område med bar sand. Här höll en trädlärka till vid besöket och strax i närheten sågs en familj med törnskata.

Intressantare arter: Trädlärka (EU), törnskata (NT)

Naturvärdesbedömning: Vissa naturvärden, Klass 4. Besökt 6/8.

40. Betad mosaik med bl a skogsbevuxen brink, öppen mark och småvatten vid Store kile

Ett större betad område ligger på östra sidan om Ätran. Närmast ån består det av öppen betad mark. Längs stora delar av sträckan saknas alridåer längs stranden. En brantare lövträdsbevuxen erosionslutning löper mitt i området där det växer bl a ek, asp, sälg, tall, klibbal och hägg. Flera äldre och tämligen grova ekar står igenvuxna i slutningen. På en ek hittades lunglav samt fällmossa och guldlockmossa. Även en del grövre asp förekommer. I norr ligger ett småvatten som omges av betad mark och lövträd. Det förekommer gott om gråal vilka har börjat bidra med död ved. Mitt i området ligger ytterligare något småvatten. Ovanför erosionsbranten finns ett plant område glest bevuxet av tämligen ung björk. Längs kostigen nedför erosionsbranten har det uppstått bar sandig mark som kan vara intressant för sandmarksberoende insekter. Vid besöket gick två tranor i området. Vanlig groda sågs.

Intressantare arter: Lunglav *Lobaria pulmonaria* (NT), fällmossa *Antitrichia curtipendula*, guldlockmossa *Homalothecium sericeum*, vanlig groda

Naturvärdesbedömning: Mycket höga naturvärden, Klass 2. Besökt 6/8.

Förslag till åtgärder: De äldre ekarna är i behov av frihuggning. Fortsatt hävd är viktig.

Dokumentation: Skogsstyrelsen, objekt med naturvärde 06C 4h 03

41. Korvsjö med artrik vattenvegetation i betesmark vid Flenstorp

Väster om ån ligger en större korvsjö med rik och varierad vattenvegetation. Här växer rikligt med bl a vattenaloe och dyblad. Förekomsten av trollsländor var rik och ett flertal arter sågs. Korvsjöns ytterkurva kantas av en smal bård av klibbal innan en produktionsskog av gran tar vid. Mellan korvsjön och ån ligger en tidigare betesmark som inte längre hävdas. Ängsväxter som hittades var bl a slättegubbe, knägräs vårbrodd, gökärt och harstarr.

Intressantare arter: Slättegubbe 1, knägräs 2, dyblad, vattenaloe

Naturvärdesbedömning: Mycket höga naturvärden, Klass 2. Besökt 6/8.

Förslag till åtgärder: Det är värdefullt om hävden kan återupptas. Viss röjning vid korvsjön.

42. Korvsjö och erosionsbrant vid Flenstorp

En korvsjö som helt omges av skog. I korvsjöns ytterkurva finns en erosionsbrant som huvudsakligen är bevuxen av gran samt en del gråal och tall. I sluttningen finns mindre utströmningskärr. En del klenare lövlågor förekommer. På granarna växer gammelgranslav. Mellan korvsjön och ån växer en blandskog med gran, gråal och enstaka grövre tallar. Tofsmes hördes vid besöket. I söder gränsar området till en öppen ohävdad gräsmark.

Intressantare arter: Gammelgranslav
Lecanactis abietina, tofsmes

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 6/8.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling av skogen runt korvsjön.

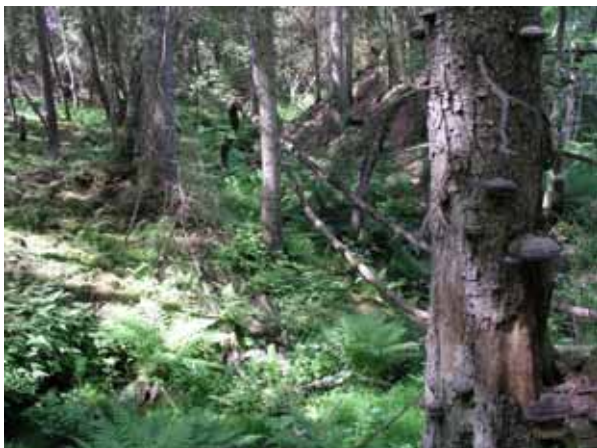
43. Hög trädbevuxen erosionsbrant öster om Axelforshed

I en svag ytterkurva har det uppstått en hög och mycket tvär erosionsbrant. Branten är skogsbevuxen och domineras av gran med stort inslag av lövträd som gråal, klibbal, asp och hägg. I sluttningen ligger gott om grova lövlågor. Även i vattnet nedanför branten ligger gott om död ved. I sluttningen syns spår efter åtminstone ett färskare skred.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 6/8.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling.

44. Skogsbevuxen erosionsbrant med källmiljöer vid Axelforshed

I en skarp ytterkurva har ån skapat en erosionsbrant som delvis är mycket brant med mindre skredärr och delvis är mer sluttande med en större källmiljö och en mindre bäck. Hela området är bevuxet av skog. Den större källmiljön är bevuxen av gran med gott om rotvältor samt någon grov högstubbe av gran med klibbticka. På granarna växer lite gammelgranslav. Längs stranden och i den östra brantare delen dominerar klibbal med inslag av gråal, gran, sälg, björk och rönn. Även här finns källmiljöer.

Här finns grövre klibbal samt gott om grova lågor av klibbal och grova högstubbar av gråal. På trädbaser hittar man trubbfjädermossa och på marken växer kärrfibbla. (Se även bild sid 17.)

Intressantare arter: Gammelgranslav *Lecanactis abietina*, trubbfjädermossa *Homalia trichomanoides*, kärrfibbla

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 15/6.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling

45. Ohävdad betesmark vid Axelforshed

Vid ån ligger en tidigare hävdad betesmark. Närmast ån finns en friskäng. Därefter kommer en blötare sänka som troligen är en gammal åslinga bevuxen av högörtfuktäng och delvis av lågstarräng med hirsstarr. I slutningen är marken torrare och bevuxen med en torrhet där fårsvingel dominerar. Ängsblommor som hittades var stensmåra, gråfibbla, gökblomster, skogsklöver, vårbrodd, åkervädd, blodrot och gulmåra. Från ängs- och hagmarksinventeringen finns även uppgifter om slättegubbe, knägräs, ängsfryle och stagg. Den rikliga förekomsten av blommor, bl a åkervädd, i kombination med den torra sandiga slutningen ger goda förutsättningar för en intressant insektsfauna.

Intressantare arter: Stensmåra (gamla uppgifter om slättegubbe, knägräs, stagg)

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 15/6.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd är önskvärd. På sikt behövs röjning av träd.

Dokumentation: Ängar och hagar i Svenljunga, objekt 1565-24

46. Trädridå med död ved samt källmiljö norr om Axelforshed

Längs en sträcka kantas ån av ett område med gott om död ved och vissa grövre träd samt en källmiljö. Träden består främst av gran, gråal och klibbal. Innanför området som är 3-15 m brett tar avverkningsmogen granskog vid. I norr finns ett område med grövre alar, hackspetthål och grova lövlågor. På trädbaserna växer trubbfjädermossa. Ett gammalt bohål av mindre hackspett hittades. Längs sträckan finns även vissa gamla aspar, grov sälg, tämligen rikligt med granlåggor och äldre lövlågor samt gott om klena lågor. Det ligger rikligt med död ved i strandkanten och en hel del träd lutar ut över vattnet. Längst i söder finns en mindre källmiljö där det finns gott om lågor, högstubbar och tickor samt en del grov gran, granhögstubbar och grov högstubbe av sälg. På granarna i södra delen växer tämligen gott om gammelgranslav.

Intressantare arter: Gammelgranslav *Lecanactis abietina*, trubbfjädermossa *Homalia trichomanoides*, mindre hackspett (NT) bohål.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 15/6.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling

Dokumentation: Skogsstyrelsen, nyckelbiotop 06C 4h 07

47. Granbevuxen brink norr om Axelforshed

I en svag ytterkurva ligger en erosionsbrant med öppna mindre skredärr. Branten är främst bevuxen av grov gran, en hel del hägg och rönn samt en mindre mängd sälg och björk.

Strandkanten är bevuxen med klibbal. I området finns gott om grova gran- och lövlågor. En hel del gamla murkna lågor finns också. På granolågor växer långfliksmossa. Även någon lövhögstubbe samt grov granhögstubbe finns. Mängden grövre död ved i vattnet är också stor vilket skapar skydd mot erosion samt variation i vattenmiljön (se bild sid 10). I fältskiktet märks majbräken, ekbräken och harsyra samt en del ormbär. En hel del hasselmossa *Eurhynchium angustirete* växer på marken. På trädstammarna växer gott om gammelgranslav samt lite skriftlav. En hel del skägglav *Usnea filipendula* växer också på träden. Blanksvart trädmyra observerades på träd i området.

Intressantare arter: Gammelgranslav *Lecanactis abietina*, skriftlav *Graphis scripta*, långfliksmossa *Nowellia curvifolia*, blanksvart trädmyra *Lasius fuliginosus*

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 15/6.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling

Dokumentation: Skogsstyrelsen, nyckelbiotop 06C 4h 07

48. Bäckravin vid Axelfors

En bäckravin som till större delen är bevuxen av lövskog. En kraftledningsgata går genom området. Dominerande trädslag är gråal, klibbal och hägg men även björk, rönn och gran förekommer. Markvegetationen är frodig med bl a majbräken, älggräs och humleblomster. Blötare sänkor förekommer i området. Mängden klen lövved är stor i området och en hel del gråalbuketter med gott om död ved förekommer. Bland skogliga signalarter finns strutbräken och ormbär. Strax norr om området växer även stinksyska. Bland fåglarna hörs entita. En orolig häger flög över området vid besöket. Från nyckelbiotopsinventeringen anges även strutbräken och ormbär.

Intressantare arter: Stinksyska, strutbräken, ormbär, entita (NT)

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 15/6.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling

Dokumentation: Skogsstyrelsen, nyckelbiotop 06C 4h 01, Lövskogar i Svenljunga kommun, objekt 1465-121.

49. Ostväänd brink med lövskog vid Axelfors

På västra sidan av den forsande åsträckan ligger en brant brink bevuxen av blandlöv. Träden består av björk, asp, rönn, hägg och klibbal med inslag av sälg, gran och hassel. I området ligger någon vindfällad gran. Fältskiktet domineras av flädervänderot, majbräken och rödblåra. Bland intressantare arter växer storrams och ormbär. På ett träd hittades blanksvart trädmyra. Stenknäck och sjungande rödvingetrast hördes i området och vid vattnet sågs forsärla.

Intressantare arter: Storrams, ormbär, blanksvart trädmyra *Lasius fuliginosus*, stenknäck

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 15/6.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling

Dokumentation: Lövskogar i Svenljunga kommun, objekt 1465-121.

50. Västväänd brink med lövskog vid Axelfors

På östra sidan om Ätran vid Axelfors kraftverk består stranden av en brant brink. Längst i norr skjuter en kort sidoravin in mot öster från Ätran. I sidoravinen finns en källmiljö men någon mindre sandig rännil samt en sumpskog som domineras av gråal, klibbal och hägg samt med någon enstaka ask och gran. Mossfloran på marken är ymnig i fuktiga partier och kranshakmossa indikerar näringsrikare miljöer. Här finns gott om grövre lågor av både löv och gran samt högstubbar av gråal m fl med klibbtickor och altickor. I den södra branten står bl a någon enstaka grov asp och alm samt en mycket grov högstubbe av gran. På vissa träd växer rikligt med skägglav vilka gynnas av den höga luftfuktigheten.

Intressantare arter: Fällmossa *Antitrichia curtispindula* 1, trubbfjädermossa *Homalia trichomanoides* 1, skägglav *Usnea filipendula* 3, strutbräken 2, ormbär 2,

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, Klass 3. Besökt 17/8.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling

Dokumentation: Skogsstyrelsen, nyckelbiotop 06C 4h 02, Lövskogar i Svenljunga, objekt 1465-121

51. Aspskog

Vissa naturvärden, klass 4. **Dokumentation:** Restaurering av Ätran 2005.

52. Gammal alridå och strömmande sträcka norr om Axelfors

Detta är en trädridå längs 400 m på västra sidan av ån där det förekommer både gamla albuketter och rikligt med död ved i form av torrakor och högstubbar. Det ligger även gott om död ved i vattnet längs strandkanten. De goda signalarterna gulnål (tre platser) och glansfläck (en plats) hittades. Även signalarten fällmossa hittades på två platser. Övriga signalarter som hittades var gammelgranslav och rostfläck i riklig mängd samt blodlav och skriftlav. Gott om spår efter vedlevande skalbaggar sågs. Kläckhål som troligen härstammar från stekelbock *Nycedalis major* hittades på några träd. Dessutom sågs andra kläckhål från kamelstekel *Xiphydria camelus* och troligen från fyrbandad blomböck *Leptura quadrifasciata*. Ett nyligen uthackat bohål av mindre hackspett hittades i en högstubbe av klibbal i strandkanten. Äldre bohål av större hackspett och spillkråka sågs också. Åsträckan är strömmande och på botten finns en hel del sten och block som ger förutsättningar för öring.

Intressantare arter: Gulnål *Chaenotheca brachypoda*, glansfläck *Arthonia spadicea*, gammelgranslav *Lecanactis abietina*, skriftlav *Graphis scripta*, blodlav *Mycoblastus sanguinarius*, fällmossa *Antitrichia curtispindula*, mindre hackspett (NT) bohål, spillkråka (bohål), stekelbock? *Nycedalis major* (kläckhål)

Naturvärden: Mycket höga naturvärden, klass 2. Besökt 2005.

Förslag till åtgärder: Ung gran kommer upp i tämligen stor mängd i vissa delar. En röjning av gran längs sträckan till förmån för lövet bör göras. I övrigt bör fri utveckling få ske i området.

Dokumentation: Restaurering av Ätran 2005.

53. Hulebäcken

Hulebäcken som mynnar i Ätran är lekplats för öring. Vid elfiskeundersökningar har årsungar påträffats. Strax norr om vägen i området finns ett vandringshinder. I nedre delen rinner bäcken genom ett område med ung alskog på sankta stränder. Stränderna har tidigare hävdats och består av högstarräng och tuvtåteluftäng. I övre delen i området kantas bäcken av något äldre lövskog.

Intressantare arter: Öring

Naturvärden: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 2005.

Förslag till åtgärder: Låt lövträden längs bäcken få växa upp. Om vandringshindret skapar svårigheter för öringen att ta sig upp bör det antingen tas bort eller så bör en passage iordningställas. Ökad mängd död ved i vattnet.

Dokumentation: Restaurering av Ätran 2005, Elfiskeregistret aug. 2006

54. Gransumpskog Vissa naturvärden, klass 4. *Dokumentation:* Restaurering av Ätran 2005.

55. Igenvuxen korvsjö Vissa naturvärden, klass 4. *Dokumentation:* Restaurering av Ätran 2005.

56. Bäck med våtmarksområde väster om Alsberg

En bäck som rinner till Ätran mynnar i ett större våtmarksområde som kantas av klibbalar. Alarna är tämligen unga och bildar en smal bård mot den omgivande granskogen. I våtmarken finns en stor leklokal för både åkergroda och vanlig groda. Från väster tränger grundvatten fram och i de källpåverkade miljöerna växer bl a den i regionen sällsynta källpraktmossan *Pseudobryum cinclidioides* som dessutom är en god signalart.

Intressantare arter: Källpraktmossa *Pseudobryum cinclidioides*, åkergroda (EU)

Naturvärden: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 2005.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling av alsumpskogen. Gran bör röjas så att en kantzon mot våtmarken uppstår och så att bården av klibbal kan bli bredare.

Dokumentation: Restaurering av Ätran 2005.

Områden vid Svenljunga

57. Lottasbäcken söder om Svenljunga

Lottasbäcken har skurit ut en grundare ravin innan den mynnar i Ätran i provsträckans sydligaste del. Om det inte finns vandringshinder längre uppströms är det möjligt att öring kan gå upp i bäcken för att leka. I ravinens botten finns några mindre vattensamlingar där vanlig groda leker. Den 25/4 sågs minst tio kläckfärdiga romklumpar av vanlig groda i den nordligaste vattensamlingen (vattnet var mycket grumligt). I den södra vattensamlingen hittades en romklump av vanlig groda/åkergröda. Ravinen består för övrigt av öppna ytor med jättegröe, älggräs och starr omväxlande med videbuskage och ung skog av björk, klibbal och enstaka sälg.

Naturvärdesbedömning: Vissa naturvärden, klass 4. Besökt 2005.

Förslag till åtgärder: Utred om det finns lämpliga lekomyråden och vandringshinder. Ökad mängd död ved i vattnet.

Dokumentation: Restaurering av Ätran 2005.

58. Grova ädellövträd Höga naturvärden, klass 3. **Dokumentation:** Restaurering av Ätran 2005, Skogsstyrelsen nyckelbiotop

59. Lillån Svenljunga

Lillån rinner från Simmesjön och mynnar i Ätran vid Svenljunga. Vid Herrekvarn finns ett kvillområde med forsande och strömmande miljöer som ser lämpliga ut för öring med steniga och grusiga bottenar. Vid elfiske har öring fångats, dock inga årsungar. Bäckens omges av klibbal. I området observerades forsärla och entita.

Intressantare arter: Entita (NT), forsärla, öring, elritsa

Naturvärden: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 17/8.

Förslag till åtgärder: Ökad mängd död ved i vattnet för att skapa fler ståndplatser.

Dokumentation: Elfiskeregistret aug. 2006

60. Lövsumpskog vid Lillåns utlopp, Svenljunga

En mindre lövsumpskog som består av främst tämligen ung klibbal, ligger intill Lillåns utlopp i Ätran. För övrigt växer även enstaka sälg, hägg, gran och druvfläder. En liten mängd torrakor och högstubbar av al finns. Två småvatten ligger i området. I ett av dem växer rikligt med vattenbläddra och dyblad. Entita hördes i området.

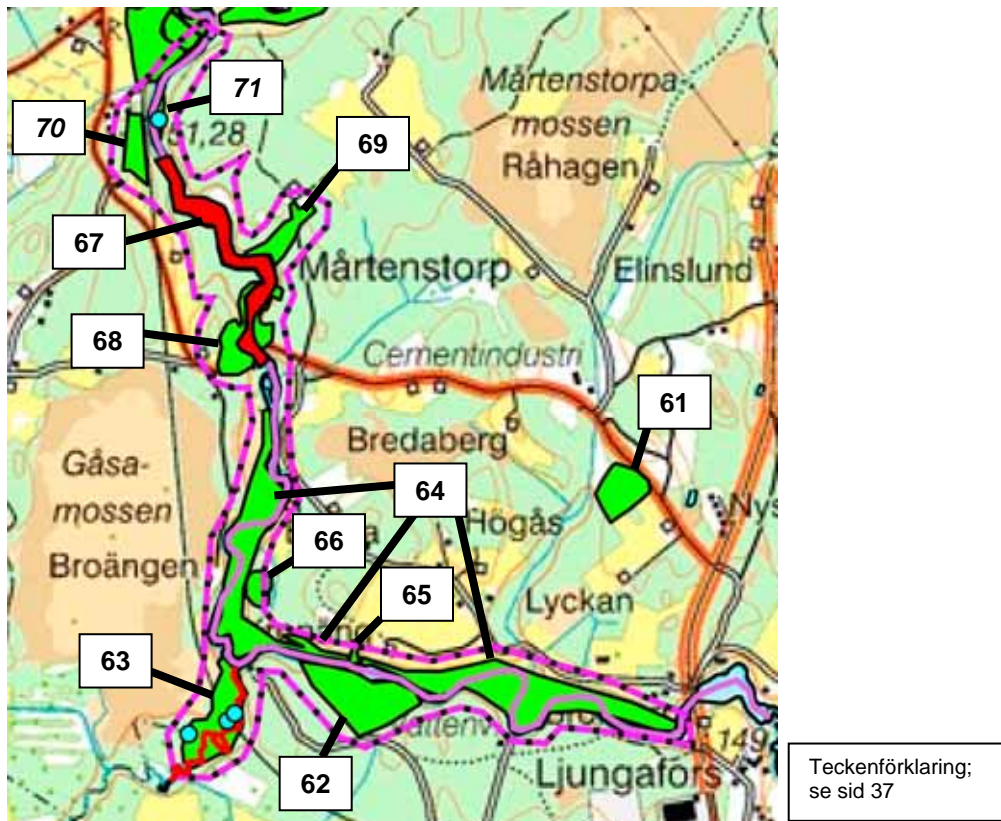
Intressantare arter: Entita (NT), dyblad

Naturvärden: Vissa naturvärden, klass 4. Besökt 6/8.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling

Områden mellan Ljungafors och Ringestena

61. Grustäckt som betas av häst vid Mårtensorp

En gammal grustäckt med sandig mark ligger 600 m norr om Ätran. Området verkar vara betat av häst. Olika typer av sandmiljöer finns med olika rasvinklar från lodräta partier till plana. Området är delvis bevuxet av örter som renfana och röllika. Insektslivet verkar rikt och vid besöket sågs gott om brun sandjägare som kan fungera som signalart för intressantare sandmarksfauna.

Intressantare arter:

Brun sandjägare
Cincindela hybrida 3

Naturvärden: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 5/8.

Förslag till åtgärder: Fortsatt hästbete är mycket lämpligt. Inventering av insektsfaunan.

62. Äldre tallar söder om Mårtenstorp

Söder om Ätran finns ett område med äldre tallar. Det står även äldre tallar utanför det markerade området i ett större område söder om Ätran. Vid Marbäcken står en ensam tall med omkrets på 260 cm.

Naturvärden: Vissa naturvärden, klass 4. Besökt 5/8.

Dokumentation: Skogsstyrelsen, objekt med naturvärde 06C 5h 05

63. Marbäcken

Marbäcken rinner mot nordost och mynnar i Ätran vid Mårtenstorp. Närmast Ätran meandrar bäcken fram genom ett flackt område som omges av kärr och korvsjöar. Området ser ut att ha en historia som öppen hävdad mark. Vissa ängsväxter hittas som grönvit nattviol och sumpskogen som domineras av björk och viden är ung. Vid bäcken står enstaka grova träd som en tall med omkrets på 260 cm och någon grov klibbalbukett.

Inga lämpliga öringbiotoper fanns närmast Ätran. Möjligen kan detta finnas längre uppströms.

Naturvärden: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 17/8.

Förslag till åtgärder: Öka mängden död ved i vatten så att mer varierad vattenmiljö uppstår.

64. Sumpskog på tidigare mader längs Ätran vid Mårtenstorp

Längs en längre sträcka omges ån av fuktigare lövskog som består av främst klibbal och björk. Skogen är tämligen ung och mängden död ved liten. I området finns gamla åfåror som är övervuxna av starr, pors mm.

Naturvärden: Vissa naturvärden, klass 4

65. Liten ängsmarksrest vid Kronäng

Från stranden sträcker sig en smal remsa med ängsvegetation uppför en liten ås. Närmast ån är förhållandena fuktigare med bl a stagg, grönvit nattviol och spikblad. I sluttningen är marken torrare och bl a backtimjan hittas. Marken hävdas inte längre. Vid ån står två grövre klibbalar. En av alarna är ihålig och hyser blanksvart trädmyra.

Intressantare arter: Ängsvädd 2, slättegubbe 2, backtimjan 1, spikblad 2, grönvit nattviol 2, stagg 2, knägräs 1, gökärt 2, liten blåklocka 2, blanksvart trädmyra *Lasius fuliginosus*.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 1/9.

Förslag till åtgärder: Sen slåtter är lämplig, helst med efterbete.

66. Igenväxande hagmark vid Mårtenstorp

Inne i skogen finns en glänta med ängsmark som tidigare betats. Hävden har upphört men fortfarande förekommer vissa ängsväxter.

Intressantare arter: Ängsvädd 2, slättegubbe 1, liten blåklocka 2, ängshavre 1, skallra 1, harstarr 2.

Naturvärdesbedömning: Vissa naturvärden, klass 4. Besökt 1/9.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd kan snabbt höja naturvärdet.

67. Forsande och strömmande sträcka vid Forsaberg

En mycket vacker forsande sträcka där fåran delar upp sig i så att öar bildas. Rester av en dammbyggnad finns i nedre delen dock utan att utgöra något vandringshinder vid högvatten. Området ser ut att var ett mycket fint uppväxtområde för ätranöringen. Vid elfiske har måttlig mängd av årsungar av öring fångats. Under häckningstid ses forsärla och drillsnäppa samt under vintern strömstare. (Se även bild sid 18.)

Intressantare arter: Öring, strömstare, forsärla

Naturvärdesbedömning: Mycket höga naturvärden, klass 2. Besökt 2005.

Förslag till åtgärder: Låt ifallna trädstammar som inte spärrar av åfåran få ligga kvar.

Dokumentation: Restaurering av Ätran 2005, Elfiskeregistret aug. 2006, Översiktlig fiskevårdsplan för Ätran mellan Forsa och Ljungafors 1990.

68. Trädmiljöer vid den forsande sträckan, Forsaberg

Några lite större öar ligger i det strömmande området. Här förekommer en hel del gamla albuketter med grövre stammar och död ved. Även någon äldre grov låga förekommer. Öarna har inte besökts men p.g.a. förekomsten av äldre grövre lövträd i fuktigt och ljusst läge finns bra förutsättningar för en rik flora av lavar på träd.

Närmast ån på östra sidan vid forsen dominerar lövträd i form av främst asp, sälg och klibbal. Ett litet område med gamla albuketter och en hel del död ved finns vid stranden. Här förekommer rikligt med torrakor och även en del lågor. Signalarterna rostfläck och gammelgranslav förekommer i sparsam mängd på klibbalbark. På marken hittar man signalarterna ormbär och storrams. En del kranshakmossa *Rhytidiadelphus triquetrus* förekommer vilket indikerar näringsrikare förhållanden. Längs stranden hittar man även ängsväxter som brudborste, ängsvädd och grönvit nattviol vilket indikerar att här tidigare varit öppna hävdade marker. Området ingår i en nyckelbiotop som fortsätter österut. Österut består området främst av gammal grov gran och tall. Här finns en hel del död ved i form av grova torrakor, högstubbar och lågor. En del torrakor med gott om insektsnag finns. Gammelgranslav var dock den enda signalarten som hittades.

Väster om den forsande sträckan finns öppna gräsbevuxna ytor glest bevuxet med klibbal, björk och ek kring gamla husgrunder. Vid kullen står grova högstubbar av björk rikligt bevuxna med fnösketickor och gott om larvgångar från bl a vanlig träfjäril *Cossus cossus*. Här står även en grövre torraka av tall. Det växer gott om skägglav på träden. I kullen står också en del medelgrov ek. I söder finns en mindre anlagd damm. I de gräsbevuxna markerna växer lite ängsväxter som gökärt och vårbrodd. Förekomst av grov död ved med gott om tickor som står solbelyst ger förutsättningar för ovanligare vedlevande insekter.

Från lövskogsinventeringen uppges också granbräken finnas någonstans i området. (Se även bild på sid 18.)

Intressantare arter: Rostfläck *Arthonia vinosa*, gammelgranslav *Lecanactis abietina*, skägglav *Usnea filipendula* 3, ormbär, storrams, grönvit nattviol, brudborste

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling i östra delen. I den lövträdsdominerade delen närmast ån bör dock granen gallras bort. Bortröjning av gran bör göras så att stigen är lättframkomlig. Även vissa yngre lövträd kan tas bort för att gynna utvecklingen av grövre lövträd och för att öka sikten i området.

Väster om ån bör gallring av gran ske i kanten av kullen för att gynna ekarna.

Dokumentation: Skogsstyrelsen, nyckelbiotop 06C 6h 03. Lövskogar i Svenljunga kommun objekt 1465-115. Restaurering av Ätran 2005.

69. Lövsumpskog och askallé vid Yttergården

Ett sumpskogsområde som i öster domineras av björksumpskog i väster alsumpskog och i nordost av mer öppet kärr med bl a älggräs. Genom området rinner en liten bäck eller bäckdråg. Längst i nordost mot gården står en allé av ask. Flera gamla grova rönнар och sälgar står längs en stenmur som löper norr om området i sydvästlig riktning.

Bäckdråget skapar ett fuktigt mikroklimat och goda förutsättningar för lavar och mossor. Intressantast är nordöstra delen där det växer gamla sälgar i kärret med rikligt med den goda signalarten bårdlav. I kärret växer även den ovanligare signalarten bågpraktmoss. På ask i allén växer rikligt med den rödlistade (NT) kornbandmossan. Här finns även mycket av signalarterna dvärgtufs och lönnlav. På träden växer också rikligt med laven *Bacidia subincompta*.

Intressantare arter: Kornbandmossa *Metzgeria fruticulosa* (NT), bågpraktmossa *Plagiomnium medium*, bårdlav *Nephroma parile*, dvärgtufs *Leptogium teretiusculum*, lönnlav *Bacidia rubella*

Naturvärdesbedömning:

Mycket höga naturvärden, klass 2. Besökt 2005.

Förslag till åtgärder:

Röjning av uppväxande gran kring värdefulla lövträdmiljöer som de gamla sälgarna och rönnergarna som står norr om bäckdråget. I övrigt fri utveckling i sumpskogsmiljön. Granarna som står närmast allén med askar behöver tas bort snarast eftersom träden ser försvagade ut och är trängda av granarna.

Dokumentation:

Skogsstyrelsen, objekt med naturvärde 06C 6h 06. Restaurering av Ätran 2005.

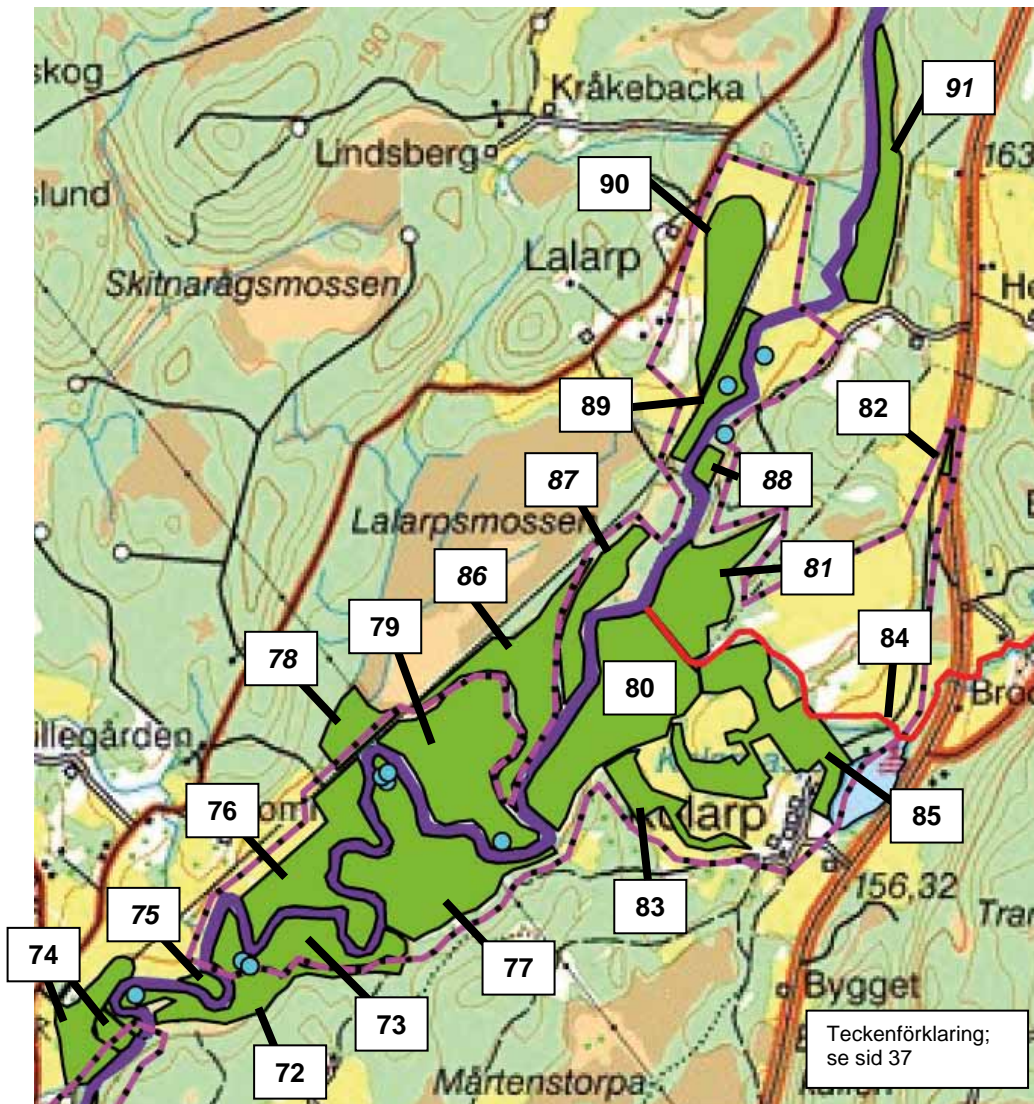

70. Blandskog. Höga naturvärden, klass 3. *Dokumentation:* Restaurering av Ätran 2005, Skogsstyrelsen nyckelbiotop.

71. Lövsumpskog med småvatten.

Vissa naturvärden, klass 4. *Dokumentation:* Restaurering av Ätran 2005.

Områden vid Kolarp

72 och 73. Ung sumpskog på igenväxta mader vid Ringestena

Områdena består av tidigare hävdade mader där igenväxningen nu har gått långt. Tämligen ung björk växer mer eller mindre glesst med inslag av gran. På vissa platser finns fortfarande öppna partier med högrötfuktäng. Det finns också tätare delar med lövsumpskog som domineras av björk. Längs stränderna står en tämligen gles ridå av klibbal. Någon enstaka grövre al förekommer samt någon enstaka torraka. I övrigt är det mycket sparsamt med död ved. 2-3 småvatten finns i området. I sumpskogen hördes rödvingetrast sjunga. Norrut övergår sumpskogen i något mer öppnare igenväxande mader.

Intressantare arter: Rödvingetrast

Naturvärdesbedömning: Vissa naturvärden, klass 4. Besökt 17/5.

74. Igenväxande mader och lövsumpskog vid Ringestena

En tidigare hävdad mad som är under igenväxning med ung björk och viden. Fältskiktet domineras av älggräs och tuvtåtel. Andra arter som växer här är skogssäv, kabbleka, kärrviol och svärdslija. I området hördes enkelbeckasin och stjärtmes.

Längs stranden växer klibbal varav flera är gamla och grova. Här finns också en del högstubbar med fnösketicka samt en del död ved i vattnet. På en gammal al växte signalarten gulnål. Det förekommer överhängande grenar över vattnet som ger skydd.

Även alridån på den motsatta sidan av ån innehåller gamla och grövre alar samt en del död ved både på land och i vatten.

Längre mot nordost växer ett mindre område med tämligen ung sumpskog med inslag av grövre klibbal. Här hördes den rödlistade entitan.

Ytterligare längre mot nordost ligger en liten fortfarande öppen yta med högörtfuktäng. Området hävdas inte och vegetationen domineras av älggräs, tuvtåtel och strätta.

Intressantare arter: Entita (NT), enkelbeckasin, stjärtmes, gulnål *Chaenotheca brachypoda*

Naturvärdesbedömning: Vissa naturvärden, klass 4. Besökt 17/5.

75. Lövsumpskog. Vissa naturvärden, klass 4. Besökt 17/5.

76 och 77. Hävdade mader vid Ringestena

På några av strandängarna går det fortfarande nötdjur och betar. Detta skapar förutsättningar för en intressant fågelfauna och även för en flora som behöver hävd. Fåglar som noterades vid besöket den 17/5 var bland annat gott om gulärta, tofsvipa, enkelbeckasin, ängspiplärka och buskskvätta. Från området finns äldre uppgifter om fältgentiana och klockgentiana.

Intressantare arter: Sydlig gulärta, tofsvipa, enkelbeckasin, ängspiplärka

Naturvärdesbedömning: Mycket höga naturvärden, klass 2. Besökt 17/5.

Förslag till åtgärder: Fortsatt hävd av nötdjur är viktig.

Dokumentation: Ängar och hagar i Svenljunga kommun, objekt 156514.

78. Lövsumpskog. Vissa naturvärden, klass 4. Besökt 17/5.

79. Mader utan hävd söder om Lalarpsmossen

Längs Ätran ligger blöta mader som till stor del är öppna men som håller på att växa igen med videsnår. Ett mindre småvatten ligger nära ån. Fåglar som hörs är enkelbeckasin och sävsparv.

Intressantare arter: Enkelbeckasin

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 17/5.

80. Mader utan hävd vid Kolarp

Öster om ån finns några större öppna mader som inte betas. Vegetationen består främst av högvuxen starr och älggräs. Även här sågs gulärla och även varnande vid besöket den 26/6 vilket tyder på häckning. För övrigt noterades enkelbeckasin, buskskvätta, sävsparv och skogssnäppa.

Intressantare arter: Sydlig gulärla, enkelbeckasin

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 17/5 och 26/6.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd är önskvärd.

Dokumentation: Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, rapport 1994:5, objekt 65-05

81. Igenväxande fuktäng. Vissa naturvärden, klass 4. Besökt 17/5.

82. Torräng vid grusväg, Kolarp

Mellan landsvägen och en liten sandig grusväg ligger en mindre ohävdad torräng där det bl a växer åkervädd. Vid besöket sågs flera exemplar av sexfläckad bastardsvärmare (NT).

Intressantare arter: Sexfläckad bastardsvärmare *Zygaena filipendulae* (NT)

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 5/8.

Förslag till åtgärder: Sen slåtter i augusti.

83. Björkhage Kolarp

På en ås och dess sluttningar finns tidigare betade områden. Större delen av detta område är under kraftig igenväxning med bl a aspsly och gran. Det markerade området har fram till något år sedan betats men även i detta område har nu hävden upphört. Åsen är bevuxen med äldre björk, en del klenare ek, enstaka gran samt en del enar.

Ängsvegetationen var tämligen trivial och en mindre mängd slåttergubbe, svinrot, prästkraige, revfibbla och gökärt hittades.

Området finns med i ängs- och hagmarksinventeringen där dessutom stenmåra, stagg,

backtimjan och backnejlika påträffades. Från lövskogsinventeringen uppges backsippa, mosippa och fältgentiana. I området hördes entita och i anslutning till maden i nordväst uppehöll sig några oroliga och varnande gulärlor.

Intressantare arter: Slåttergubbe, svinrot, prästkraige, sydlig gulärla, entita (NT)

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 26/6.

Förslag till åtgärder: Återupptagen hävd är önskvärt.

Dokumentation: Ängar och hagar i Svenljunga kommun, objekt 156514, Lövskogar i Svenljunga kommun objekt 1465-114, Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, rapport 1994:5, objekt 65-05

84. Bergabäcken vid Kolarp

Bergabäcken rinner genom Kolarpasjön ut till Ätran. Närmast Ätran är bäcken rätad men uppströms Kolarpasjön har den ett naturligt lopp. Bäcken ser ut att lämpa sig som lekbäck för öring. Vid elfiske har gott om årsungar av öring påträffats tillsammans med bl a elritsa.

Intressantare arter: Öring, elritsa

Naturvärdesbedömning: Mycket höga naturvärden, klass 2. Besökt 26/6.

Förslag till åtgärder: Öka beskuggning och mängd död ved i vatten.

Dokumentation: Elfiskeregistret aug. 2006, Översiktlig fiskevårdsplan för Ätran mellan Forsa och Ljungafors 1990.

85. Hagmarker och kulturlandskap vid Kolarp

Ett större område vid Kolarp betas av nötdjur. I området ingår även hagmarker där ett område finns dokumenterat från ängs- och hagmarksinventeringen. Ängsväxter som uppges från inventeringen är slåttergubbe, stenmåra, stagg, backtimjan, backnejlika och svinrot. (Se även bild sid 20.)

Intressantare arter: Från ängs- och hagmarksinventeringen; Slåttergubbe, svinrot, stagg, backtimjan, stenmåra, backnejlika.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 5/8.

Förslag till åtgärder: Fortsatt hävd är nödvändig för att behålla naturvärdena.

Dokumentation: Ängar och hagar i Svenljunga kommun, objekt 156514, Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län, rapport 1994:5, objekt 65-05

86. Lövsumpskog. Vissa naturvärden, klass 4.

87. Ohävdad fuktäng. Vissa naturvärden, klass 4.

88. Ohävdad fuktäng. Vissa naturvärden, klass 4.

89 och 90. Anlagd våtmark och betad strandäng vid Lalarp

Öster om Lalarp ligger en anlagd våtmark i tidigare åkermark (område 90).

Vattenspegeln är tämligen stor och omges av en lågvuxen vegetation av bl a starr. I våtmarken sågs gott om olika arter av våtmarksfåglar som gulärta, grönbena och kricka. Den omgivande gräsvegetationen ser ut att slås. Söderut på andra sidan en liten grusväg ligger betesmarker och en sydostvänd betad trädbevuxen sluttning där det även finns torräng. Äldre odlingsrösen finns i området. Här noterades stenskvätta. Sydväst på andra sidan om cykelbanan ligger en betad strandäng med en gammal åslinga som fortfarande håller lite vatten (område 89). Vegetationen varierar från högstarräng, lågstarräng till rödvenäng. En del ängsblommor noterades som grönvit nattviol, gökärt och blåsuga. På strandängen hördes ängspioplärka och buskskvätta. På åkermarken på andra sidan ån uppehöll sig 8 sångsvanar och 6 grågäss.

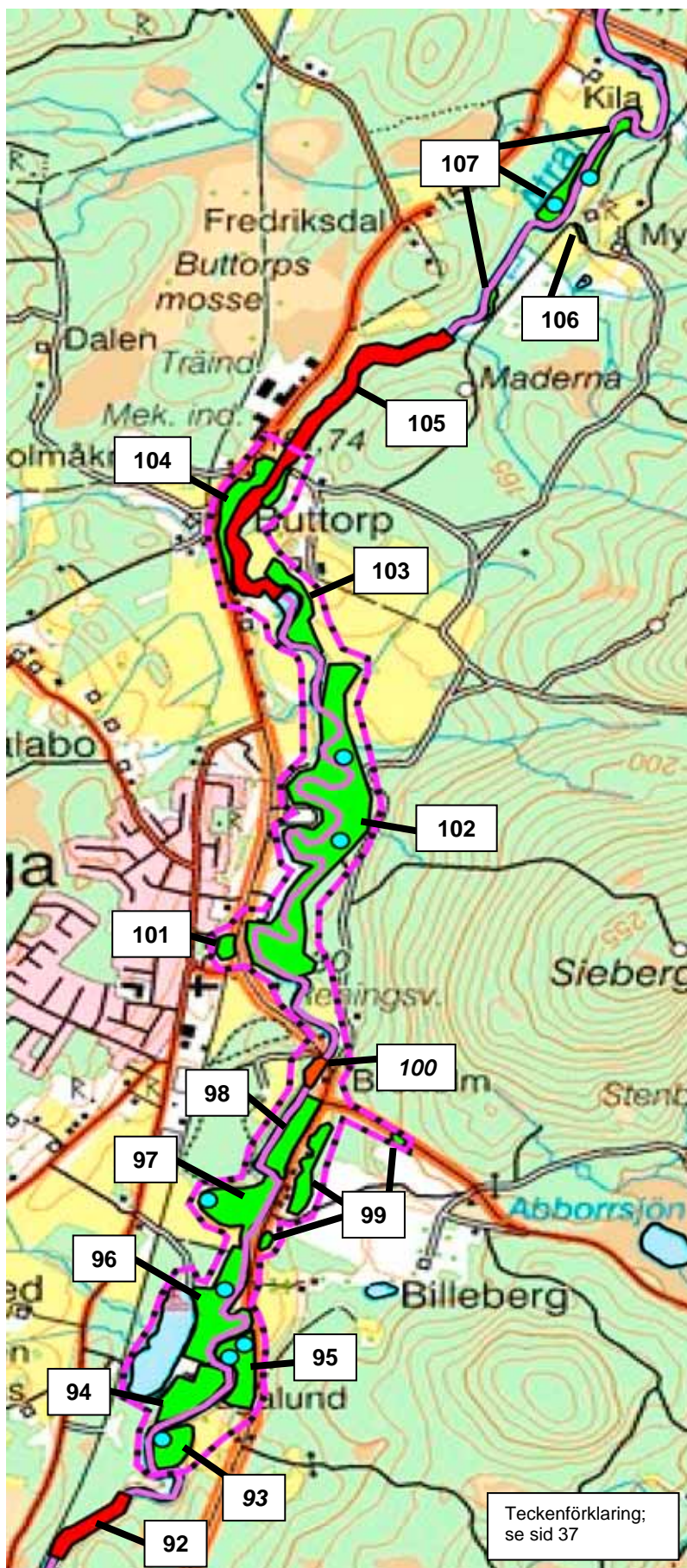
Intressantare arter: Grågås 6 ex, sångsvan 8 ex, kricka 1 hane, gräsand 5 hanar, gulärta 2 ex, ängspioplärka 2ex, grönbena 2 spelande, tofsvipa 5 ex, enkelbeckasin, buskskvätta, stenskvätta, trana

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 17/5.

Förslag till åtgärder: Fortsatt hävd är nödvändig för att behålla naturvärdena.

91. Betesmark. Vissa naturvärden, klass 4.

Områden vid Sexdrega mellan Hagalundssjön och rv 27

92. Strömmande sträcka söder om Hagalundssjön

En 300 m lång strömmande sträcka av Ätran ligger söder om Hagalundssjön. Botten består av sten och sand samt enstaka block. Botten ser ut att vara opåverkad av rensningar. En hel del undervattensvegetation förekommer av slinga *Myriophyllum sp*, långa *Callitriche sp* och vattenpest. En del död ved ligger längs stränderna som skapar gömställen och ståndplatser för bl a fisk. En del ståndplatser för öring kan förekomma men

strömhastigheten är troligen för låg för lekplats. Längs stränderna står enstaka grövre klippor och gran där det förekommer tämligen gott om gammelgranslav.

Intressantare arter: Gammelgranslav *Lecanactis abietina* 2

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 1/9.

Förslag till åtgärder: Skapa bredare kantzoner mellan vatten och produktionsskog. Ökad mängd död ved i vattendraget som ökar mängden ståndplatser.

93. Igenväxande betesmark. Vissa naturvärden, klass 4. Besökt 17/8.

94 och 95. Hagmarker vid Hagalund

Båda sidor av ån består av betade fuktängar och hagmarker

Väster om ån ligger en betesmark (område 94) som består av fuktäng och på en lägre ås finns torrare mark med bl a ängsskallra, ängshavre, skogsklöver, liten blåklocka och gökärt. Området hävdas av nötdjur. Längs stranden syns en hel del trampsador.

Öster om ån ligger en öppen betesmark (område 95) med strandängskaraktär och med våtar, som ser ut att vara bra miljö för vadare som exempelvis beckasiner. Vid besök den 25/4 2005 sågs en skogssnäppa, ett par gräsand och ett flertal rastande sädesärlor. Dessutom hittades ett 30-tal romklumpar, troligen från vanlig groda.

I alridån finns några torrakor med gott om kläckhål från vedlevande insekter (kamelstekel *Xiphydria camelus*) och med mycket spår efter näringssökande hackspettar. (Se även bild sid 21.)

Intressantare arter: Ängsskallra, ängshavre, vanlig groda *Rana temporaria*, skogssnäppa

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 17/8.

Förslag till åtgärder: Fortsatt hävd är nödvändig för att behålla naturvärdena.

Dokumentation: Lövsskogar i Svenljunga kommun, objekt 1465-108, Restaurering av Ätran 2005.

Väster om ån (område 94)

Öster om ån (område 95)

96. Blandlövområde och sumpskog vid Hagalundssjön

I norra delen av området väster om Ätran ligger en långsträckt våtmark innanför åns levéer. Här växer främst yngre björk men även en del gran och sälg. En hel del ung lönn kommer upp i området. Mot Ätran växer en ridå med klibbalar varav vissa består av gamla buketter med grövre död ved. Även på den östra sidan står någon grov klibbal och en grov altorraka där det växer den sällsyntare signalarten kornig nållav. På marken växer bl a kärrfibbla, älggräs, flädervänderot och strätta. I våtmarken hittades en större lekplats med vanlig groda (ca 400 individer) den 13/4 2005. Stora delar av våtmarken är bevuxen av starr. I den öppna vattensamlingen växer bl a gul näckros, slinga *Myriophyllum sp* och bläddra *Utricularia sp* samt, i strandkanten, bäckveronika.

I centrala delarna finns ett lövskogsområde som domineras av ung asp. Här växer också sälg, ek och hassel. En något äldre vidkronig ek samt en död grövre ek som det nyligen röjts runt står i området. En viss mängd ängsväxter som gökärt, ängsvädd, vårbrodd, blåsuga och liten blåklocka hittas i området vilket också indikerar att området tidigare varit öppet och hävdad. Området ligger mellan Hagalundssjöns badplats och Ätran. Rekreativvärdet i området är högt.

Längs Ätran finns en översvämningsskog med tämligen ung klibbal. Ett vattendrag rinner genom sumpskogen från Hagalundssjön till Ätran. Markvegetationen domineras av älggräs, majbräken och flädervänderot. Dessutom hittades de skogliga signalarterna kärrfibbla, bäckbräsma och storrams. Bland fåglarna kan nämnas rödvingetrast med ungar och sjungande härmsångare.

Längst i söder finns ett mindre område med asp där det finns 6 grova aspar med gott och hackspetthål av spillkråka och större hackspett. I strandkanten ligger även en grov asplåga.

Intressantare arter: Kornig nållav *Chaenotheca chlorella*, kärrfibbla, bäckbräsma, storrams, spillkråka, vanlig groda

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 2005.

Förslag till åtgärder: Røjning runt den vidkroniga eken är gjord. Fortsatt røjning av uppslag.

Dokumentation: Lövskogar i Svenljunga kommun, objekt 1465-108, Restaurering av Ätran 2005.

97. Hagmark med korvsjö vid Källered

Detta är en vacker betesmark som betas av nötdjur och som till delar är bevuxen av björk. Betesmarken når ner till Ätrands strand som kantas av albuketter. Ängsväxter som hittas är mandelblom, grönvit nattviol, prästkrage, skogsklöver, gökärt, vårbrodd, ängsvädd, liten blåklocka och, strax söder om hagen, svinrot.

I betesmarken ligger en större korvsjö med öppet vatten, men som även till delar är bevuxen med sumpskog. Bland vattenväxterna kan nämnas dyblad. För övrigt dominerar bl a sjöfräken, kaveldun och kråklöver. Förekomsten av trollsländor är rik. I nordöstra delen hittades en större lekplats med vanlig groda med ca 400 individer som spelade den 13/4. I hagen ligger även två mindre vattensamlingar. Den 25/4 hittades här även ca 50 romklumpar av vanlig groda eller åkergröda.

Intressantare arter: Mandelblom, grönvit nattviol, prästkrage, skogsklöver, gökärt, vårbrodd, ängsvädd, liten blåklocka, svinrot, vanlig groda

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 2005.

Förslag till åtgärder: Fortsatt hävd är nödvändig för att naturvärden ska bevaras.

Dokumentation: Lövskogar i Svenljunga kommun, objekt 1465-108, Restaurering av Ätran 2005.

98. Björkhage och grova albuketter. Vissa naturvärden, klass 3. *Dokumentation:* Restaurering av Ätran 2005. (Se bild sid 14.)

99. Område med grövre ek Billeberga, Sexdrega

En lövträdsbevuxen sluttning mot väster i anslutning till tomtmarker som domineras av ek. Enstaka större ekar förekommer med en brösthöjdsomkrets på upp till 250 cm. Längst i norr växer en hålek med rikligt med fällmossa samt en hel del rostfläck. Ca 200 meter öster om denna plats (strax utanför provsträckan) växer en solitär ek med brösthöjdsomkrets på 425 cm (se bild sid 24). Även på denna ek växer fällmossa och rostfläck.

Intill landsvägen ligger en liten kulle med en gammal grov hålek som tidigare stått fritt. Numera är kullen övervuxen av yngre aspar. Eken har vuxit igen och tappat grova grenar. På eken växer rikligt med fällmossa och rostfläck.

Intressantare arter: Fällmossa *Antitrichia curtipendula*, rostfläck *Arthonia vinosa*.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. 2005.

Förslag till åtgärder: Rövning runt grova ekar är viktigt.

Dokumentation: Restaurering av Ätran 2005. Lövskogar i Svenljunga kommun, objekt 1465-108.

100. Strömmande åsträcka. Årsungar av öring. Höga naturvärden, klass 3.

Dokumentation: Elfiskeregistret 2006.

101. Jätteträd öster om församlingshemmet i Sexdrega

Strax öster om församlingshemmet växer flera grova askar, en lönn och ett par popplar. En av askarna är mycket grov. På träden växer bland annat grynig filtlav, fällmossa och guldlockmossa. Vid församlingshemmet och kyrkan växer ytterligare äldre ädellövträd som kan vara intressanta.

I området öster om Kyrkan längs Ätran har det, enligt lövskogsinventeringen påträffats blylav (VU) och korallblylav. Dessa har dock inte kunnat återfinnas.

Intressantare arter: Fällmossa *Antitrichia curtipendula*, guldlockmossa *Homalothecium sericeum*, grynig filtlav *Peltigera collina*.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 4/8.

Förslag till åtgärder: Återkommande röjning runt grova träd.

Dokumentation: Lövskogar i Svenljunga kommun 1465-108

102. Sekundär lövsumpskog

Längs en lång meandrande sträcka ligger främst öster om ån fuktigare marker som tidigare varit hävdade mader och fuktängar. Idag växer här en tämligen ung lövskog på fuktig mark som domineras av klibbal och björk. Bland fåglarna hörs entita. Några småvatten ligger i området med bland annat vattenblink.

Intressantare arter: Entita, vattenblink

Naturvärdesbedömning: Vissa naturvärden, klass 4. Besökt 5/8.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling

Dokumentation: Lövskogar i Svenljunga kommun 1465-108

103. Betad sandig brink vid Frälsegården, Buttorp

Längs ån löper en smal sandig brink som betas av nötdjur. Stranden kantas av en klibbalbård. Den betade sluttning är delvis öppen och delvis glest bevuxen av äldre tall samt en del gran och rönn. Vid gården står en grov ask överst i sluttningen. Bland ängsfloran finns lite backtimjan samt en del bockrot, liten blåklocka och ängsvädd. Det förekommer en del sandblottor med grävhål från steklar. Mellan sluttningen och ån finns även ett flackt område med betad fuktäng med högstarr- och högörtvegetation.

Intressantare arter: Backtimjan, bockrot, liten blåklocka, ängsvädd

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 5/8.

Förslag till åtgärder: Fortsatt hävd nödvändig för att behålla naturvärden.

104. Blandlövskog vid Buttorp

Vid forsen finns på båda sidor områden med blandlövskog. Klibbal och björk dominerar trädslagsblandningen är stor med ek, lönn, ask, rönn, hassel, hägg och sälg. På sydsidan finns en del grov klibbal med alsocklar samt högstubbar och lågor av grov klibbal. På marken växer bl a lundbräken. På norra sidan finns även någon grövre björk och torrakor av lövträd. På denna sida går en stig längs ån.

Forsärla håller till längs åsträckan. Tidigare har enligt uppgift strömstare häckat i området.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 19/6.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling

Dokumentation: Lövskogar i Svenljunga kommun 1465-108

105. Forsande och strömmande sträcka vid Buttorp

Vid Buttorp finns ett 220 m långt forsande parti (se även bild 1 på framsidan). Årsungar av öring har fångats vid elfiske tillsammans med bl a elritsa och bergsimpa. Vid bron ligger resterna av en dammbyggnad som skapar ett partiellt vandringshinder för öring. Nedströms bron ligger det forsande partiet där ån breddar sig och delar upp sig runt mindre öar. Det finns gott om block men en ränna är rensad och block är upplagda i strängar ute i ån längs rännan.

Nedströms sett från bron

Uppströms det forsande partiet finns en 490 m lång strömmande och svagt strömmande sträcka som delvis har blockig botten och ståndplatser för öring. Uppströms dessa strömmande sträckor finns ytterligare ett kort (ca 40 m långt) forsande parti. Nedströms forsén vid Buttorp finns en sträcka som varierar från svagt strömmande till en lugnflytande utvidgning. Längst nedströms finns ytterligare ett kortare forsande parti. Mängden död ved är längs större delen av sträckan liten. I Buttorps fors finns dock lite mer men mängden kan betecknas som måttlig. Forsärla ses vid ån och strömstare uppges tidigare häckat på platsen. Fångstplats med bl a ålkista från tidigt 1700-tal har funnits i området.

Intressantare arter: Öring, elritsa, forsärla, strömstare

Naturvärdesbedömning: Mycket höga naturvärden, klass 2. Besökt 19/6.

Förslag till åtgärder: Om möjligt återplacering av block i vattenmiljön. Ökad mängd död ved i vattnet. Eventuellt åtgärd av vandringshinder vid den gamla dammen.

Dokumentation: Elfiskeregistret aug. 2006, Översiktlig fiskevårdsplan för Ätran mellan Forsa och Ljungafors 1990.

106. Liten torräng vid Ätralund

Runt gården Ätralund finns områden längs ån som inte längre brukas. Längs en grusväg ligger en sydvänd sluttning med sandig mark och torräng med bl a gott om svinrot.

Intressantare arter: Svinrot 2, slåttergubbe 1, ljung, ängshavre, gökärt, ängsviol, ängsvädd

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 19/6.

Förslag till åtgärder: Sen slåtter och röjning av igenväxande buskar och träd.

107. Ohävdade mader och lövsumpskog vid Ätralund

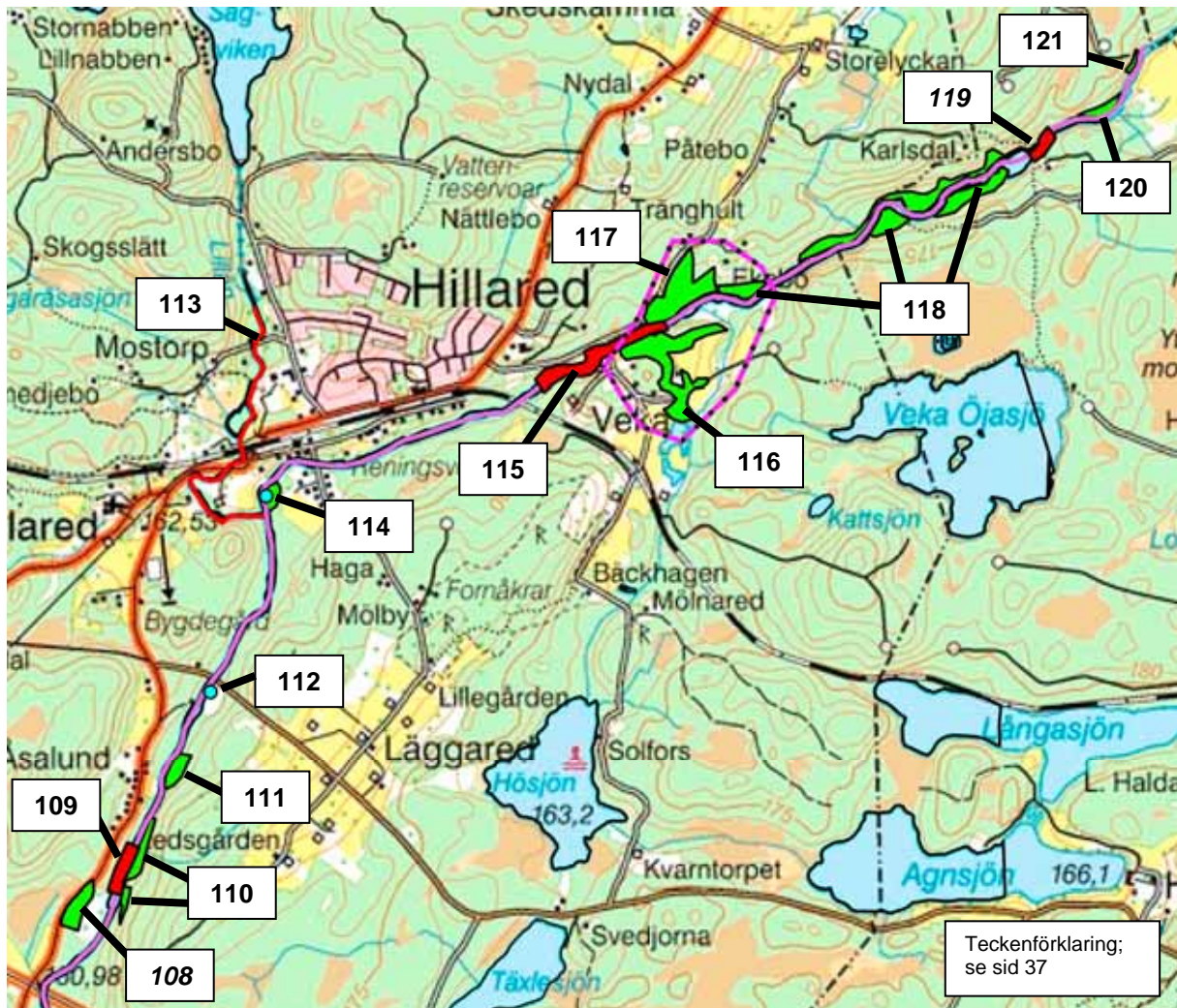
Längs sträckan finns tidigare hävdade mader. Vissa är öppna områden med högstarrvegetation, andra mer igenvuxna med viden och ytterligare andra igenvuxna med klibbal, björk, vide och jolster. Grönvit nattviol hittas på ett ställe längst i norr. Längst i norr på östra sidan av ån finns ett område med några grövre klibbalar och högstubbar av grövre klibbal (se bild nedan). I områdena finns även två småvatten. Buskskvätta och skogssnäppa observerades vid besöket.

Intressantare arter: Grönvit nattviol

Naturvärdesbedömning: Vissa naturvärden, klass 4. Besökt 19/6.

Områden vid Hillared mellan rv 27 och kommungränsen

108. Björkhage. Vissa naturvärden, klass 4. Besökt 4/8.

109. Strömmande sträcka söder om Hillared

Ett ca 200 m långt strömmande till svagt strömmande parti av Ätran där det finns förutsättningar för öring.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 4/8.

Dokumentation: Översiktlig fiskevårdsplan för Ätran mellan Forsa och Ljungafors 1990.

110. Bergbrant och sumpskog vid Enelund

Längs Ätrans östra sida löper en bergbrant. Längst i norr och söder av området består branten av lodytor och grova block som ger gott om skrymslen. På blocken växer gott om stor revmossa och västlig hakmossa samt lopplummer. Bergbranterna domineras av gran på vilka det växer en hel del gammelgranslav, men här finns även en del rönn, björk och tall. Här finns gott om grövre lågor av nyligen vindfälld gran samt även en del lövlågor. Någon äldre torraka av tall står i branten. Nedanför branten i den södra delen finns en mindre sumpskog med några äldre och grövre albuketter på vilka det växer koralllav.

I mitten av området buktar bergbranten österut från ån och här ligger ett lite större område med gransumpskog med delvis senvuxen gran och gott om gammelgranslav. Norrut rinner ett litet bäckdråg som kantas av klibbal och björk. Här finns en hel del lövlågor av olika ålder. På träd växer även blodlav.

Intressantare arter: Gammelgranslav *Lecanactis abietina*, blodlav *Mycoblastus sanguinarius*, koralllav *Sphaerophorus globosus*, stor revmossa *Bazzania trilobata*, västlig hakmossa *Rhytidiadelphus loreus*.

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 4/8.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling

111. Lövsumpskog och blandskog med grövre tall vid Åsalund

Öster om ån ligger ett mindre sumpskogsparti som söderut övergår i en torrare blandskog med grövre tall.

Naturvärdesbedömning: Vissa naturvärden, klass 4. Besökt 4/8.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling

Dokumentation: Lövsogar i Svenljunga kommun 1465-163a, Skogsstyrelsen objekt med naturvärden 06C 8i 01

112. Småvatten vid Åsalund

Ett småvatten som ser ut att vara anlagt ligger vid den östra stranden. Småvattnet ligger öppet på en tidigare åker eller betesmark. Vattnet är klart och vattenvegetationen är rik och varierad. Bland annat växer slinga *Myriophyllum sp.*, löktåg, dyblad, vattenpest och svalting. Evertebratfaunan verkar vara rik. I vattnet sågs gädda vid besöket.

Intressantare arter: Dyblad

Naturvärdesbedömning: Vissa naturvärden, klass 4. Besökt 4/8.

Förslag till åtgärder: Slätter runt småvattnet.

113. Lillån vid Hillared

Från sjön Såken rinner Lillån till Ätran. Vid Hillared rinner ån genom fuktigare marker med klibbal, björk, rönn och gran. På marken växer högrörtvegetation med bl a kärrfibbla. Ån kantas i huvudsak av klibbal och några mycket grova alar med stora alsocklar står längs stranden. På den grövsta alen växte rikligt med klippfrullania. Ån har strömmande sträckor och botten består delvis av grus vilket gör att den ser mycket lämplig ut för öringlek. Elfisken har gjorts av Jönköpings Fiskeribiologi. Den kraftiga regleringen med stora

flödesvariationer i ån skadar öringreproduktionen. Ån har annars potential till att utgöra det bästa reproduktionsområdet för Ätranöringen i området. Det finns uppgifter om flodpärlmussla i ån. Populationen verkar enligt uppgift ha försvunnit, troligen på grund av de kraftiga flödesvariationerna som uppstår av regleringen. Området ingår i ett större område från lövskogsinventeringen där det finns uppgifter om ormbär, dvärghäxört och springkorn.

Intressantare arter: Öring, kärrfibbla, klippfrullania *Frullania tamarisci*

Naturvärdesbedömning: Mycket höga naturvärden, klass 2. Besökt 17/8. Potential till klass 1-område om de kraftiga flödesförändringarna kan åtgärdas.

Förslag till åtgärder: Miljöanpassad reglering. Rövning av gran.

Dokumentation: Lövskogar i Svenljunga kommun, 1465-164, Översiktlig fiskevårdsplan för Ätran mellan Forsa och Ljungafors 1990.

114. Småvatten på mad vid Hillared

I en innerkurva strax innan Lillåns mynning finns ett fuktigt halvöppet område med högstarr som delvis är bevuxet av klenare björk. Nära ån ligger ett mindre småvatten med bland annat dyblad och vattenbläddra. Maden ligger i ett större område med lövbårder längs Ätran som är upptaget i Lövskogar i Svenljunga.

Intressantare arter: Dyblad

Naturvärdesbedömning: Vissa naturvärden, klass 4. Besökt 4/8

Dokumentation: Lövskogar i Svenljunga kommun, 1465-164

115. Fors vid Veka

Vid Veka finns resterna av en dammbyggnad som skapar ett vandringshinder för fisk. Det är dock troligen partiellt för öring. Ovanför dammen finns en ca 300 m lång forsande och strömmande sträcka. Sträckan är bitvis kraftigt rensad så att två fåror skapats. Nedströms dammbyggnaden ligger en ca 300 m lång sträcka som är strömmande till svagt strömmande. Mängden död ved är liten till måttlig. Uppströms det forsande partiet vid bron finns en 1,8 km lång lugnflytande sträcka varefter det återigen kommer en kortare (110 m lång) forsande till strömmande sträcka. Årsungar av öring har fångats vid elfiske tillsammans med bl a elritsa och bergsimpa.

Uppströms dammen

Strax nedströms dammen

Intressantare arter: Öring

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 2. Besökt 19/6.

Förslag till åtgärder: Återplacering av block i vattenmiljön. Ökad mängd död ved i vattnet. Eventuellt åtgärd av vandringshinder vid den gamla dammen.

Dokumentation: Elfiskeregistret aug. 2006, Översiktlig fiskevårdsplan för Ätran mellan Forsa och Ljungafors 1990.

116. Hagmark vid Hagalund, Veka

Öster om ån finns ett större område som betas med nötdjur. Området är omväxlande med öppna gräsmarker ner mot ån och små kullar som är bevuxna av medelgrov ek, björk, rönn, tall och gran. Även en mindre mängd hassel förekommer. Området fortsätter österut och övergår i en ostvänd sluttning mot ett litet vattendrag som omges av en fuktäng.

Intressantare arter: Ängsvädd 2, gökärt 2, liten blåklocka 2, ängshavre 1, harstarr 2, svinrot 1, vårbrodd 2, backsippa (1989), backtimjan (1989), slåttergubbe (1989), stagg (1989), fällmossa *Antitrichia curtipendula* 1, snok, gröngöling

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 4/8

Förslag till åtgärder: Fortsatt bete är nödvändigt för att behålla naturvärden

Dokumentation: Ängar och hagar i Svenljunga kommun, 156502

117. Hävdad hagmark vid Påtebo

Längs en ca 300 meter lång sträcka hävdas fortfarande maderna genom nötdjursbete. Även en trädbevuxen sydvänd erosionsbrant och ovanliggande hagmarker ingår i det hävdade området. Här hittar man också en representativ ängsflora över ett tämligen stort område. Hagmarken på erosionsbranten som sträcker sig längs ån är glest bevuxen av ek, björk, asp, en, hassel och lite apel. Någon grov ek med hålrum står i branten. Vid ån finns fuktäng och högre upp dominerar friskäng med inslag av torräng. Vanlig groda sågs vid besöket. (Se även bild sid 22.)

Intressantare arter: Harstarr 2, darrgräs 1, stagg 1, vårbrodd, grönvit nattviol 2, slåttergubbe 2, svinrot 3, gökärt 3, jungfrulin 1, ängsvädd 3, skogsklöver 2, revfibbla 2, brudbröd 1, prästkrage 1, stor blåklocka 1, Jungfru Marie nycklar 2, blåsuga 1, liten blåklocka 2, smörbollar 2 (strax sydväst om området), brudborste 2 (strax sydväst om området), ängsskallra 1989, slåtterfibbla 1989, backtimjan 1989, ängsstarr (lövskogsinv), rödklint (lövskogsinv), vanlig groda.

Naturvärdesbedömning: Mycket höga naturvärden, klass 2. Besökt 19/6.

Förslag till åtgärder: Fortsatt bete är nödvändigt för att behålla naturvärden

Dokumentation: Ängar och hagar i Svenljunga kommun, objekt 15651, Lövskogar i Svenljunga kommun, objekt 1465-163

118. Lövsumpskog på tidigare öppna mader vid Karlsdal

Längs en ca 1,5 km lång sträcka ligger igenväxande tidigare hävdade mader längs åns båda stränder. Dessa är främst bevuxna av tämligen ung klibbal med inslag av gran och björk. På marken växer främst bl a tuvtåtel och flädervänderot. Enstaka smörbollar och grönvit nattviol samt en del strandmyskgräs förekommer också i området. Mängden död ved är liten längs sträckan.

Intressantare arter: Grönvit nattviol 1, kärribbla 2, strandmyskgräs 1, smörbollar 1

Naturvärdesbedömning: Vissa naturvärden, klass 4. Besökt 19/6.

Dokumentation: Lövskogar i Svenljunga kommun 1465-163 (delvis)

119. Forsande åsträcka. Årsungar av öring. Höga naturvärden, klass 3. **Dokumentation:** Elfiskeregistret 2006.

120. Bergbrant och alsumpskog väster om Fägerhult

En längre bergbrant löper norr om ån. Nedanför bergbranten finns en halvöppen alsumpskog. Närmast ån finns en fuktäng med tuvtåtel och starr. Området har troligen tidigare varit hävdade fuktängar.

Intressantare arter:
Strandmyskgräs 2

Naturvärdesbedömning:
Vissa naturvärden, klass 4.
Besökt 19/6.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling vid brant och sumpskog

121. Blockig bergbrant nordväst om Fägerhult

Intill ån finns en grovblockig brant. Gran dominerar och vid stranden växer en hel del klibbal. Området är svårtillgängligt och har fått stå orört en längre tid. Här finns en del grov gran och någon gammal albukett. Det finns gott om grova granlågor och en del högstubbar av lövträd. På granen växer tämligen gott om gammelgranslav och på en äldre albukett växer glansfläck.

Intressantare arter:

Gammelgranslav *Lecanactis abietina* 2, glansfläck
Arthonia spadicea 1

Naturvärdesbedömning: Höga naturvärden, klass 3. Besökt 19/6.

Förslag till åtgärder: Fri utveckling

Referenser

- Bergman, P., Bleckert, S., Degerman, E. & Henriksson, L. 2006. UNK – Urvatten Naturvatten Kulturvatten. WWF.
- Fiskeristyrelsen. 1990. Översiktlig fiskevårdsplan för Ätran mellan Forsa och Ljungafors. Fiskeristyrelsens utredningskontor i Jönköping.
- Fiskeriverket. 2006. Elfiskeregistret. www.fiskeriverket.se/databas/el_bas.htm
- Halldén, A., Liliégren, Y. & Lagerkvist, G. 2000. Biotopkartering – vattendrag. Metodik för kartering av biotoper i och i anslutning till vattendrag. Länsstyrelsen i Jönköpings län. Meddelande 2000:20
- Kling, J. 2006. Hydrogeomorfologisk inventering av Ätran mellan Sexdrega och Svenljunga samhälle. Svenljunga kommun.
- Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1989. Ängar och hagar i Svenljunga kommun.
- Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1994. Bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvärden. Del 1. Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län.
- Martinsson, P-O. 1988. Lövskogar i Svenljunga kommun. Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1988:9.
- Nolbrant, P. 2005. Restaurering av Ätran -naturvärdesbedömning och åtgärder för biologisk mångfald, friluftsliv och minskad översvämningsrisk. Svenljunga kommun.
- Nolbrant, P. 2006. Restaurering av Ätran – utvärdering av åtgärder i provsträckor. Svenljunga kommun.
- Skogsstyrelsen. 2006. Skogens pärlor. www.svo.se
- Stenström, J. 2001. Skyddsvärd natur i Borås kommun.
- Ätrans vattenvårdsförbund. 1994. Recipientkontrollen Ätran 1994. KM Lab

Bilaga. Naturvärdesklassning

För att kunna bedöma naturvärdet hos olika naturtyper noterades flera faktorer.

- Värdefulla stor- eller småskaliga strukturer i miljöerna (t ex gamla träd, död ved, skrovelbark, branter, block, grässvål, blomrikedom, sandblottor, småvatten, forssträckor mm)
- Intressanta miljöfaktorer (t ex hög luftfuktighet, beskuggning, källmiljöer, solexponering, varmt mikroklimat)
- Intressant geomorfologi eller strukturer på landskapsnivå (t ex större sandavlagringar, meandring, mosaiklandskap mm)
- Intressanta växt- och djursamhällen
- Pågående värdefulla former av skötsel/processer (t ex slåtter, bete, erosion)
- Tecken på lång kontinuitet av naturtyper, miljöfaktorer, strukturer eller processer.
- Kulturhistoriska spår
- Signalarter (indikatorarter)
- Rödlistade arter
- Regionalt ovanligare arter

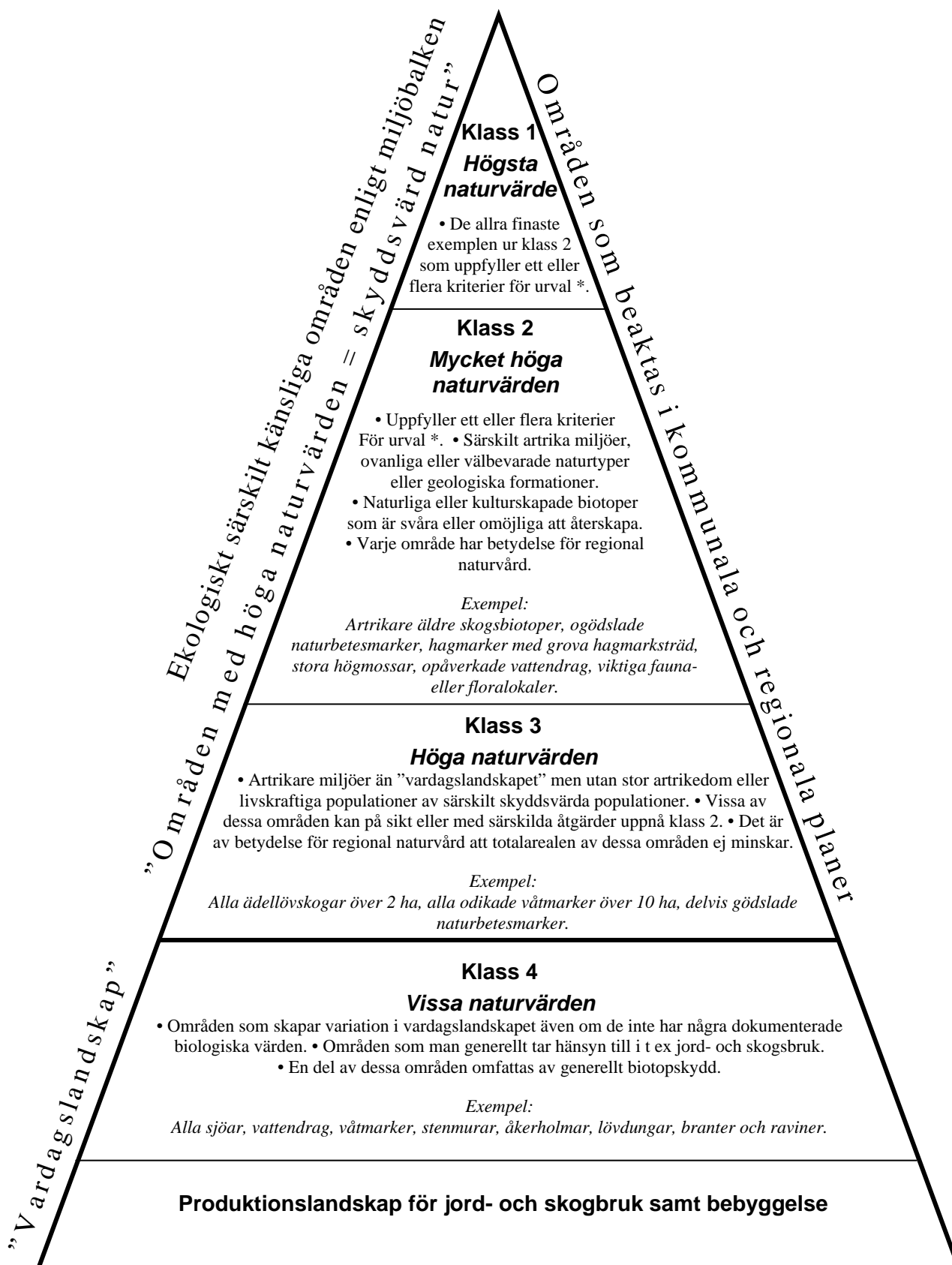
En naturvärdesbedömning i fyra klasser 1-4 har gjorts (fig 2). Modellen som använts som hjälp har tagits fram av Naturcentrum AB (Stenström 2001). Nedan följer en beskrivning av modellen. Genom att använda sig av en gemensam modell kan naturvärdesbedömningarna bli mer jämförbara med andra kommuner.

Klassificeringen görs med Västra Götaland som referensram.

Klassificeringen bör betraktas som en sammanvägning av naturvärdena inom ett område. Det innebär att ett område i klass 2 både kan rymma delar med både högre och lägre naturvärden. Vid klassificeringen har de biologiska värdena varit avgörande. De biologiska värdena har främst bedömts utifrån vilka arter som faktiskt har påträffats. Även strukturer, geomorfologi och processer som ger förutsättning för intressanta arter eller växt- och djursamhällen är en viktig utgångspunkt vid bedömningen. Naturgeografiska objekt kan ha naturvärden i sig själva utan att ha några särskilda biologiska värden. Dessa objekt har dock inte inventerats.

Naturvärdesbedömningarna i denna rapport bygger främst på inventeringar av översiktlig karaktär. Det innebär att kunskapen är begränsad om vilka arter som finns i varje område. Även kunskap om olika arters ekologi är begränsad. Naturvärdesbedömningen är därför ingen exakt vetenskap. En lång rad aspekter bedöms, värderas och vägs mot varandra. Bedömningen bygger på känd kunskap om varje område ställd i relation till de samlade erfarenheterna om naturvärden inom regionen och landet.

Man bör betrakta alla avgränsningar och naturvärdesbedömningar som preliminära. När ny kunskap tillkommer kan avgränsningar och bedömningar behöva revideras. Områdena förändras också med tiden vilket innebär att naturvärdet i ett visst område kan öka eller minska. Om det är aktuellt med exploateringar eller annan verksamhet som kan påverka ett område bör de aktuella förhållandena alltid kontrolleras. Mer ingående undersökning och fördjupad inventering är då ofta nödvändig.

Figur 2. Klassindelning vid naturvärdesbedömning (Stenström 2001).

***) Viktiga kriterier vid urval och värdering (Stenström 2001)**

- Biotoper med *stor artrikedom och rödlistade arter*.
- Hög *ekologisk funktion*, t ex reproduktionsområden, rastplatser, uppväxtmiljöer och spridningskorridorer.
- Naturliga eller kulturskapade biotoper med *lång kontinuitet*, t ex naturskogar, högmossar eller naturbetesmarker.
- Miljöer och arter som är *ovanliga* i landskapet i övrigt.
- Områden som är *opåverkade* av mänskliga ingrepp. Detta gäller inte alltid, t ex inte i odlingslandskapet där viss form av skötsel är en förutsättning för naturvärdenas bevarande.
- Mångformiga miljöer och mosaiklandskap eller miljöer som bidrar till att skapa *mångformighet* i ett i övrigt ensidigt landskap.
- Områden med särpräglade, särskilt tydliga eller vetenskapligt intressanta *geologiska formationer*.

Ytterligare stöd vid bedömningen (Stenström 2001)

- Ett större område har högre värde än ett mindre, som för övrigt är likvärdiga. *Storleken* har särskild betydelse för naturtyper som hyser arealkrävande arter. Exempel på sådana naturtyper är våtmarker.
- Betydelse för *friluftsliv* är ett stöd vid värderingen men aldrig ett primärt kriterium. Ett område med naturvärden kan alltså uppvärderas om det förutom sina biologiska/geologiska värden har betydelse för friluftsliv.
- Gemensamt för många högt värderade områden (klass 1-2) är att *"de har värden som är svåra eller omöjliga att få tillbaka om de försvinner"*

Klassificeringen jämfört med tidigare inventeringar (Stenström 2001)

- Vällävdade och ogödslade ängs- och hagmarker (länsstyrelsens ängs- och hagmarksinventering) med rik flora eller med andra värden, t ex grova hagmarksträd eller rik kryptogamflora, har uppvärderats. Denna typ av områden har oftast givits minst naturvärdesklass 2.
- Björkskogar och andra unga lövskogar (länsstyrelsens lövskogsinventering) utan dokumenterade värden har värderats ner jämfört med lövskogsinventeringen. Denna typ av områden har oftast givits naturvärdesklass 4.
- En del våtmarker med dokumenterade biologiska värden, t ex rikt fågelliv, har uppvärderats i förhållande till våtmarksinventeringen
- Vissa skogsbevuxna våtmarker eller små mossar utan dokumenterade värden och som i våtmarksinventeringen givits klass 2 har värderats ner till klass 3.
- Nyckelbiotoper (SVS nyckelbiotopsinventering) med rödlistade arter eller förekomst av flera signalarter har oftast givits naturvärdesklass 1 eller 2. Nyckelbiotoper utan dokumenterade värden i form av arter har oftast givits klass 3. Objekt med naturvärden har oftast givits naturvärdesklass 4.
- När det gäller sjöar har klassificeringen i stort följt "Sjöar i Älvsborgs län". Aktuella uppgifter om t ex fisk eller fågelfauna har i vissa fall lett till förändrad klassificering samt att ytterligare sjöar tagits med.